

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra Speciální pedagogiky

Asistent pedagoga ve vzdělávacím systému
České republiky

Pedagogical Assistant within the Educational
System of the Czech Republic

Autor : Karel Randák

Vedoucí práce : PaedDr. Jaroslava Zemková, Ph.D.

Praha 2008

Anotace

Cílem této diplomové práce je pohled do problematiky asistentů pedagoga ve vzdělávacím systému České republiky v období od roku 2005 do současnosti. Je zaměřena na vymezení pojmu, kdo je a kdo není asistent pedagoga, na způsoby vzdělávání asistentů pedagoga, jejich využití ve vzdělávacím systému, náplň jejich práce a podmínky, za jakých samotní asistenti pracují, na úskalí, která vyvstávají ve spojitosti s touto profesí a v neposlední řadě na ukotvení funkce asistenta pedagoga v legislativním rámci. Práce mapuje názory a zkušenosti samotných asistentů pedagoga i zaměstnavatelů na tuto problematiku.

Annotation

The aim of this thesis is to get a view into the problematics of pedagogical assistants within the educational system of the Czech Republic in the period between the years 2005 and now. It is focused on defining the concept of who is and who is not a pedagogical assistant, their utilization within the educational system, content of their work and conditions under which they work, on obstacles emerging in connection with this profession and last but not least on the status and function of the pedagogical assistant within the legislative framework. The thesis maps opinions and experience of the pedagogical assistants themselves, as well as those of employers.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně pod vedením PaedDr. Jaroslavy Zemkové, Ph.D. V práci jsem použil informační zdroje uvedené v seznamu.

Praha, 10. dubna 2008

podpis

Děkuji PaedDr. Jaroslavě Zemkové, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, poskytování cenných rad a velkou míru trpělivosti. PaedDr. PhDr. Anně Kuchařské, Ph.D. a PhDr. Haně Palatové z Institutu pedagogicko-psychologického poradenství České republiky děkuji za spolupráci, za poskytnutí důležitých informací k problematice pedagogické asistence a pomoc při sbírání dat sloužících k výzkumu. Dále děkuji Haně Plaché za provedenou korekturu práce. Nemalé poděkování patří též všem osloveným respondentům, kteří byli ochotní mi věnovat svůj čas a poskytnout informace při výzkumném šetření.

1	Obsah	
1	Obsah.....	7
2	Úvod.....	8
3	Historie zrodu profese asistenta pedagoga.....	9
4	Definice pojmu asistent pedagoga.....	11
5	Základní rozdělení asistentů pedagoga.....	14
6	Požadavky na asistenty pedagoga.....	15
6.1	Obecné předpoklady.....	17
6.2	Speciální předpoklady.....	18
7	Vzdělávání asistentů pedagoga.....	19
7.1	Vysokoškolské vzdělání.....	22
7.2	Vyšší odborné vzdělání.....	28
7.3	Střední vzdělání s maturitní zkouškou.....	32
7.4	Střední vzdělání s výučním listem a následným studiem pedagogiky.....	35
7.5	Základní vzdělání a absolvování akreditovaného vzdělávacího programu....	36
7.6	Další vzdělávání asistentů pedagoga.....	52
7.7	Za jakých podmínek nemusí být vzděláván.....	54
8	Náplň práce asistenta pedagoga podle kariérních stupňů.....	55
9	Platové třídy.....	57
10	Doporučené činnosti.....	58
11	Přímá pedagogická činnost.....	62
12	Zřízení funkce asistenta pedagoga.....	62
12.1	Vyhledání vhodného kandidáta pro funkci asistenta pedagoga.....	63
12.2	Doporučení pedagogické asistence ze strany poradenských zařízení.....	64
12.3	Žádost o zřízení funkce.....	66
12.4	Pracovně právní vztah.....	67
13	Financování asistentů pedagoga.....	67
14	Počty asistentů pedagoga.....i.....	74
14.1	Rozmístění asistentů pedagoga v jednotlivých krajích.....	76
15	Problematika funkce asistenta pedagoga.....	79
15.1	Směšování pojmu asistent pedagoga s pojmem osobní asistent.....	79

15.2	Mlčenlivost.....	80
15.3	Etický kodex asistentů pedagoga.....	81
15.4	Komu práce asistenta pedagoga může vyhovovat.....	83
15.5	Zastoupení asistenta pedagoga na různých druzích škol.....	84
15.6	Sezónní migrace asistentů pedagoga.....	86
15.7	Podpora při zvyšování kvalifikace.....	88
15.8	Finanční zajištění asistentů pedagoga.....	91
15.9	Metodické vedení.....	91
15.10	Dodržování vymezených kompetencí a odpovědnost.....	92
15.11	Profese pro noční služby školských a sociálních zařízení.....	94
15.12	Souběžné pracovní uplatnění asistentů pedagoga s učiteli.....	95
15.13	Oslovování asistenta pedagoga.....	97
16	Dotazníkové šetření.....	98
16.1	Stanovené hypotézy.....	99
16.2	Metodika práce.....	100
16.3	Popis vlastního výzkumu.....	102
16.4	Otázky v dotaznících.....	105
16.4.1	Otázky určené asistentům pedagoga.....	105
16.4.2	Otázky určené institucím zaměstnávajícím asistenta pedagoga.....	106
16.5	Shrnutí výsledků šetření.....	107
16.5.1	Shrnutí výsledků šetření u asistentů pedagoga.....	108
16.5.2	Shrnutí výsledků šetření u institucí zaměstnávající asistenta pedagoga.....	128
17	Závěr.....	144
18	Seznam použitých zkratk.....	146
19	Seznam pramenů a literatury.....	147
19.1	Literatura.....	147
19.2	Elektronické zdroje.....	148
20	Přílohy.....	158

2 Úvod

„Asistenti pedagoga se pomalu stávají realitou dnešních škol.

Motivem k sepsání diplomové práce mi byla vlastní zkušenost s podobným druhem zaměstnání. V letech 2002 - 2003 jsem byl pracovně zařazen jako pomocný vychovatel a pracoval jsem v tandemu s pedagogem na prvním stupni ZŠ. V tomto období již bylo zřejmé, že bude v blízké době zrušena forma náhradní vojenské služby. Protože osoby vykonávající civilní vojenskou službu často plnily ve školách pomocné učitelské práce, bylo jasné, že po zrušení této služby vznikne ve školském vzdělávacím systému potřeba nových pracovníků, kteří budou vykonávat pomocné práce související s učitelskou profesí, které do té doby byly úkolem právě takzvaných „civilkářů“. Dne 31. 12. 2004 došlo k dlouho avizovanému zrušení povinné vojenské služby. Podle mého názoru se právě tato skutečnost stala hlavním důvodem a podnětem k zakotvení funkce asistenta pedagoga v zákonech. V současné době, kdy asistent pedagoga není jen pouhým experimentem MSMT, nýbrž se stal běžným fenoménem současného vzdělávacího systému, lze již očekávat určitý posun v této oblasti. Zajímalo mě získávání a utřídění informací, pomocí kterých bych se pokusil obsáhnout změny a zjistil, jaké vážnosti nabyla tato profese, či s jakými nedostatky se do dnešních dní potýká. Právě díky své praxi jsem měl ojedinělou možnost náhledu a mohl jsem při zpracování tématu problematiky asistentů pedagoga vycházet z vlastních zkušeností a zaměřit se na subjektivní záležitosti vnímání pozitiv a negativ této pedagogické práce. Myslím si, že funkce asistenta pedagoga má ve vzdělávacím systému budoucnost, jelikož značně přispívá k principu subsidiarity a ke zkvalitnění vzdělání nejen u osob se speciálními potřebami. Samotné vzdělávání žáků se speciálními potřebami je jedním z klíčových témat inkluzivního vzdělávání a celkově i vzdělávání jako takového ve vzdělávacím systému civilizovaných zemí, k jakým Česká republika jistě patří.

Při psaní práce jsem se snažil postupovat od obecných záležitostí ke konkrétním jevům spojeným s problematikou funkce asistenta pedagoga. Na počátku práce jsem nastínil historii této profese. Kapitoly čtyři až šest se zaměřují na definování pojmu asistent pedagoga a na předpoklady, které by osoba zaměstnaná v této funkci měla mít. Kapitola

¹ ŠVANCAR, R. *Jak dostat do škol asistenty pedagoga*. Učitelské noviny č. 18/2007, str. 14.

sedm se zabývá vzděláváním asistentů pedagoga, popisuje různé způsoby získávání kvalifikace pro vykonávání tohoto povolání a to, za jakých podmínek nemusí být asistent pedagoga vzděláván. Kapitoly osm až jedenáct se věnují problematice, která souvisí přímo s pracovním poměrem asistenta pedagoga. Jedná se o náplň práce, zařazení do příslušné platové třídy a popis doporučených činností. Kapitoly dvanáct a třináct se blíže zabývají zřízením funkce a problematikou jejího financování. Kapitola patnáct mapuje počty asistentů pedagoga a jejich rozmístění v jednotlivých krajích od roku 2005 až po současnost. Kapitola šestnáct se zabývá takovými oblastmi souvisejícími s funkcí asistenta pedagoga, které ve spojení s touto funkcí vnímám jako obzvláště problematické. Kapitola sedmnáct rozebírá dotazníková šetření provedená u institucí zaměstnávajících asistenty pedagoga a u samotných asistentů pedagoga. Závěrečnou část práce tvoří doplňující přílohy.

Jako součást práce přikládám CD-ROM s elektronickou verzí diplomové práce.

3 Historie zrodu profese asistenta pedagoga

V pojetí současného vzdělávacího systému České republiky je profese asistent pedagoga ještě poměrně mladou profesí. Dalo by se napsat, že vznikla dne 24. 9. 2004 usnesením parlamentu České republiky o přijetí dvou klíčových zákonů, díky nimž došlo k ukotvení pojmu asistent pedagoga v dosud platné legislativě. Byly to zákony:

- Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů č. 563/2004 Sb. s účinností od 1. 1. 2005.
- Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání č. 561/2004 Sb. s účinností od 1. 1. 2005.

Není pravda, že by se v historii vzdělávacího systému již dříve, co by se dalo považovat za profesi „asistent pedagoga“, nevyskytovalo, ale tehdejší výklad nelze přesně sloučit s dnešním legislativním pojetím.

U zrodu pojmu a vůbec celé funkce asistent pedagoga stály nejrozumnější koncepce, experimenty a metodické pokyny MŠMT, které sloužily k bližšímu propracování a definování možností profesního uplatnění, kompetencí, vzdělávání a jiných důležitých aspektů. Například už v koncepci Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice, též nazývaném „Bílá kniha“, se lze dočíst, že „v této souvislosti je nutné

uvážit definování nové kategorie „pomocné učitelské síly“ či „učitelského asistenta“ s redukovánými požadavky na kvalifikaci.“ Autoři zmíněné koncepce navazovali na dřívější zkušenosti a poznatky o asistentech působících ve školství, které pramenily ze dvou veledůležitých pokynů MŠMT.

Prvním z nich byl Status pokusného ověřování přípravných tříd č.j. 12748/97-20 ze dne 25. 6. 1997, který upravoval požadavky a kritéria na formulování kategorie pedagogického asistenta. Platnost tohoto pokynu byla zrušena dne 25. 12. 2000 účinností druhého, neméně významného Metodického pokynu MŠMT ke zřizování přípravných tříd pro děti se sociálním znevýhodněním a k ustanovení funkce Vychovatele - asistenta učitele č. j. 25 484/2000-22, díky kterému došlo z hlediska pedagogického asistentství k jedné velmi zásadní změně. Profese „romského asistenta“ byla přejmenována na profesi „vychovatel - asistent učitele“. Tento pokyn byl zrušen až dne 20. 7. 2005 Opatřením ministryně školství, mládeže a tělovýchovy³, kterým se ruší některé vnitroresortní předpisy č. j. 24 904/2005 - 14. Zrušením pokynu č. j. 25 484/2000-22 a nabytím účinnosti dvou již zmíněných zákonů č. 563/2004 Sb. a 561/2004 Sb. dochází tedy opět ke změně v pojmenování této profese a z „vychovatele - asistenta učitele“ se stává „asistent pedagoga“.

Jelikož asistenti pedagoga pro žáky se zdravotním postižením víceméně navazovali na zkušenosti s prací osobních asistentů u zdravotně postižených žáků při výchovně vzdělávacím procesu, zaměřuje se následující odstavec pojednávající blíže o historii asistentů pedagoga na historii těchto pracovníků pro žáky se sociálním znevýhodněním.

Podle informací organizace Nová škola, o. p. s.⁴ začínají vznikat počátkem 90. let 20. století první snahy, aby byli na školách, kde se vzdělávají převážně romské děti, zaměstnáni Romové jako pedagogičtí asistenti. Tuto myšlenku prosazovala právě tato organizace.

² WALTEROVÁ, E., et al. Pedagogičtí pracovníci jako nositelé změn. In: *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha* (2001), str. 44.

³ V té době JUDr. Buzková.

⁴ Viz www.novaskola.org.

S přispěním Heleny Balabánové a také díky nemalé zásluze Charity⁵ dochází v září roku 1993 ke zřízení Soukromé základní školy Přemysla Pittra v Ostravě. Škola byla svou koncepcí zaměřena převážně na vzdělávání dětí z romské komunity a součástí její koncepce byl na onu dobu značně pokrokový požadavek, aby byl ve škole zaměstnán jako pedagogický asistent Rom z tamní komunity. Požadavek se podařilo naplnit, a proto lze uvádět, že v září 1993 byl v historii samostatné ČR zaměstnán první romský pedagogický asistent.

„Poměrně brzy (1994-1995) se přidává k dobré myšlence zaměstnávání pedagogických asistentů na školách také Společenství Romů na Moravě v Brně a obecně prospěšná společnost (v té době nadace) Nová škola v Praze.“^l Jednalo se o dvě nestátní organizace, které byly zaměřeny na poskytování vzdělání, financování a zprostředkování romských pedagogických asistentů do škol. Tím, že v roce 2005 došlo k ukotvení funkce asistent pedagoga v legislativě, došlo ke změnám ve výše zmíněných oblastech a tyto organizace ztratily své monopolní postavení v oblasti problematiky asistentů pedagoga.

Přehledně utříděné změny související s funkcí asistenta pedagoga se mi podařilo nalézt v diplomové práci Šárky Glósslové, která vycházela z podkladů Lucie Jindrákové z Nové školy o. p. s., viz příloha 1.

4 Definice pojmu asistent pedagoga

Pravděpodobně neexistuje jednotná, obecně uznávaná definice, která by dokázala přesně vystihnout pojem „asistent pedagoga“ ze všech možných hledisek a pojetí, jako jsou například pohledy pedagogické, právní či filosofické. Uvádím odborné definice pojmu asistent pedagoga, které se mi podařilo nalézt, a zároveň definici, kterou jsem se sám pokusil sestavit.

- Podle § 2 zákona č. 563/2004 Sb. je asistent pedagoga pedagogickým pracovníkem. V úplném znění příslušného zákona se lze dočíst, že „*Pedagogickým pracovníkem*

⁵ Nezisková humanitární organizace Charita Česká republika.

⁶ Současný název zní Církevní základní škola Přemysla Pittra v Ostravě.

⁷ BALABÁNOVÁ, H. Pedagogičtí asistenti v systému českého základního školství. In: *Vychovatel - asistent učitele, aneb romský pedagogický asistent v české škole*, str. 3.

je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu (dále jen „přímá pedagogická činnost“); je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu⁹. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociální péče.¹⁰

- „Asistent učitele - Nová profese v českém školství. Podle pokynu MŠMT ČR ve školách a školských zařízeních, ve kterých se zúčastňuje vyučování větší počet Žáků se sociálním znevýhodněním, může ředitel školy ustanovit funkci „vychovatel - asistent učitele“. Tito asistenti mají být vybíráni z osob dobře znajících prostředí, z něhož uvedení žáci pocházejí (například z prostředí romské komunity). Asistent musí být starší 18 let, trestně bezúhonný, s minimálně základním vzděláním. Musí absolvovat kurz pedagogického minima v délce 10 dní = přípravná třída, sociokulturní prostředí, rovnost vzdělávacích příležitostí, vzdělávání Romů“¹¹
- „Asistent učitele (dále jen „asistent“) je pomocníkem pedagogického týmu ve škole (či v jiné instituci), kterou navštěvují ve větším počtu romští žáci. Asistent pomáhá dětem překonat komunikační bariéry, pomáhá jim při aklimatizaci na školní prostředí. Spolupracuje s učiteli při výuce a při komunikaci se žáky, dále komunikuje s rodiči žáků a s romskou komunitou v místě školy, na mnoha školách asistenti organizují volnočasové aktivity blízké romským dětem. ...Jejich hlavním cílem je vytvářet ve škole takové prostředí, ve kterém se romské děti cítí spokojeně a bezpečně. Asistent je pro děti především vzorem, přímým důkazem toho, že i Rom

⁸ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

⁹ Například zákon č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ Zákon č. 563/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Dostupné na WWW: <http://www.lexdata.cz/web/sb_free.nsf/citace/563_2004_Sb.7opendocument>.

¹¹ PRŮCHA, J. - WALTEROVÁ, E. - MAREŠ, J. *Pedagogický slovník* (2003), heslo Asistent učitele, str. 19.

*může dosáhnout dobrého zaměstnání. A zároveň dokládá, že vzdělání má smysl. Asistent je spojovacím článkem mezi rodinou a školou - ve škole se stává zástupcem komunity, v komunitě pak vystupuje jako člověk, který zastupuje školu. Vnáší do školy porozumění, je to člověk, který rozumí v potřebné míře kulturu majoritní i minoritní a dokáže tak ulehčit oběma stranám vzájemnou komunikaci a spolupráci. Díky jeho práci se mohou zlepšovat vztahy mezi školou a rodinou."*¹⁷

- Jak uvedla Marta Teplá během referátu na konferenci Somatopedické společnosti v roce 2006, je asistent pedagoga pedagogickým pracovníkem, který zajišťuje „*odborné speciálně pedagogické činnosti především u žáka integrovaného v běžné základní nebo střední škole a žáka s těžkým zdravotním postižením ve škole speciální. Specifická řešení vyžaduje i funkce asistenta pedagoga působícího při maturitních zkouškách žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Mezi asistenty pedagoga jsou zařazeni i „romští asistenti“, působící u žáků se sociálním znevýhodněním, především u žáků romského etnika.*“¹³
- Na závěr této kapitoly uvádím vlastní definici. Asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem, nabízejícím podpurnou službu při edukační činnosti osobám se speciálními vzdělávacími potřebami, tedy osobám se zdravotním oslabením, znevýhodněním, osobám pocházejícím se sociokulturně znevýhodňujícího prostředí a osobám mimořádně nadaným během vzdělávání v kterékoli jejich životní etapě. Asistenti pedagoga se dělí na asistenty pedagoga u dětí ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí a na asistenty pedagoga u dětí se zdravotním znevýhodněním. Asistent pedagoga společně s pedagogem a podle jeho pokynů zabezpečuje u dětí během výchovně vzdělávacího procesu eliminaci možných bariér a nápravu poruchovosti socializačního procesu projevující se v oblasti vzdělávání. Asistent pedagoga musí splňovat určitá kritéria, kterými jsou plnoletost, dosažené vzdělání potřebné k výkonu této funkce tak, jak je definováno příslušnou

¹² O asistentech. Kdo je vychovatel - asistent učitele. Dostupné na WWW:

<http://www.novaskola.org/asistent/sites/o_asistentech/index.htm>.

TEPLÁ, M. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence. In: *Asistence v podpoře žáků se speciálními vzdělávacími potřebami* (2006).

legislativou, právní způsobilost k výkonu funkce, trestní bezúhonnost. Jeho zdravotní stav nesmí bránit výkonu jeho povolání.

5 Základní rozdělení asistentů pedagoga

Dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání § 16 s názvem Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami odst. 1 existují tři kategorie těchto žáků, podle nichž by se měli tedy dělit také asistenti pedagoga:

- asistent pedagoga pro žáky se zdravotním postižením
- asistent pedagoga pro žáky se zdravotním znevýhodněním
- asistent pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním

Podle Informace MŠMT k zabezpečení vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence č.j. 14 453/2005-24 jsou asistenti pedagoga dělení do dvou skupin:

- asistenti pedagoga pro vzdělávání dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením, kteří poskytují žákům podpůrné služby při kompenzaci jejich znevýhodnění dle obsahu platného Rehabilitačního vzdělávacího programu pomocné školy č.j. 15 988/2003-24¹⁴
- asistenti pedagoga pro vzdělávání dětí, žáků a studentů se sociálním znevýhodněním, kteří mají dopomoci žákům k optimální sociokulturní integraci do školního prostředí a do společnosti

Jak je patrné, v obou případech jsou asistenti pedagoga rozdělení jiným způsobem. Dle mého názoru, pokud je zapotřebí rozdělovat asistenty pedagoga pro žáky se zdravotním znevýhodněním a pro žáky se zdravotním postižením, bylo by též dobré rozdělit i asistenty pedagoga se sociokulturním znevýhodněním na asistenty pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním a pro žáky s kulturním znevýhodněním, neboť i tyto dvě skupiny se mohou značně odlišovat. Žák, který je znevýhodněn sociálně, nemusí být znevýhodněn kulturně a naopak.

¹⁴ Viz Věstník MŠMT č. 8/2003.

Při psaní své práce jsem zjistil, že mezi osobami, které se touto problematikou zabývají, se začíná prosazovat pro asistenty pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním souhrnný pojem „asistent pedagoga pro žáky ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí“. Osobně mi tento nový pojem připadá vhodnější a výstižnější. Domnívám se, že termín „sociokulturně znevýhodňující prostředí“ daleko lépe vystihuje obojí problematiku (znevýhodnění sociální a znevýhodnění kulturní) a zároveň naznačuje jejich prolínání. Je též v souladu se zmiňovanou Informací č.j. 14 453/2005-24 a s § 16 zákonem č. 563/2004 Sb. a nic tedy nebrání tomu, aby se v budoucí legislativě mohl daleko více začít prosazovat. Tendence ke změně jsou patrné již v současné době, například v obsahu kurzu pro asistenty pedagoga¹⁵ pořádaném od září 2007 IPPP se lze

dočíst: *„Kurz je připraven a akreditován MSMT v souladu s novými předpisy o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků jako vzdělávání asistentů pedagoga pro děti ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí, zařízení náhradní rodinné péče a další zájemce.“*¹⁶ Poměrně výstižně vysvětluje důvody ke změně Drotárová: *„Naše legislativa nemá ujasněnou definici dětí pocházejících z tzv. sociokulturně znevýhodňujícího prostředí. Tato definice by přitom měla zahrnovat nikoliv pouze romské děti, jak je to dnes běžně populací chápáno, navíc nesprávně (dítě romského etnika nemusí nutně vyžadovat nadstandardní pomoc). Definice by měla zahrnovat i děti azylantů, děti z rodin na hranici chudoby, děti z rodin s nevhodným typem péče - ale například i děti rodičů neslyšících, které samy slyší - i tyto děti by měly mít možnost získat podporu, kterou jim nabízí funkce asistenta pedagoga.“*¹⁷

6 Požadavky na asistenty pedagoga

Požadavky, které jsou kladeny na výkon funkce asistent pedagoga, musí být v souladu s následujícími legislativně platnými materiály. Jedná se o¹⁸:

¹⁵ Přesný název kurzu zní „Kurz asistent pedagoga“.

¹⁶ *Vzdělávací programy IPPP ČR pro 1. pololetí školního roku 2007/2008* (2007). Dostupné na WWW: <<http://www.ippp.cz>>.

¹⁷ DROTÁROVÁ, L. *Asistent pedagoga - stav v ČR 2006* (2006), str. 11.

¹⁸ Viz SMEJKALOVÁ, H. - TEPLÁ, M. *Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením č. j. 25 099/2007-24-IPPP* (2007), str. 9.

- Koncepční materiály
 - Národní program rozvoje vzdělávání v České republice - Bílá kniha (Praha 2001)
 - Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy České republiky (Praha 2007)
 - vládní usnesení č. 605 ze dne 16. 6. 2004 - Střednědobá koncepce státní politiky vůči občanům se zdravotním postižením
 - vládní usnesení č. 1004 ze dne 17. 8. 2005 - Národní plán podpory a integrace občanů se zdravotním postižením na období 2006-2009, vycházející z cílů a úkolů Střednědobé koncepce včetně dodatku č. 710/2007
- Zákony
 - Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), věznění pozdějších předpisů, především Zákona č. 383/2005 Sb.
 - Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení vlády
 - Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické, přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků
- Vyhlášky
 - Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění Vyhlášky č. 43/2006 Sb.
 - Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění Vyhlášky č. 454/2006 Sb.
 - Vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání na konzervatoři, ve znění Vyhlášky č. 374/2006 Sb.
 - Vyhláška, č. 10/2005 Sb., o vyšším odborném vzdělávání; ve znění pozdějších předpisů
 - Vyhláška č. 492/2005 Sb., o krajských normativech

- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění Vyhlášky č. 412/2006 Sb.
- Informace MŠMT
 - Informace MŠMT k zabezpečení vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence č.j. 14 453/2005-24 (Věstník MŠMT č. 10/2005)

6.1 Obecné předpoklady

Obecné předpoklady pro výkon pedagogického povolání lze najít v § 3 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů. Z uvedeného paragrafu vyplývá, že asistent pedagoga musí splňovat:

- Způsobilost k právním úkonům - má ji taková fyzická osoba, která ji nabyla zletilostí, a úkony, které tato osoba provádí, jsou v souladu s její rozumovou a volní vyspělostí.
- Odborná kvalifikace pro pedagogickou činnost - způsoby získání odborné kvalifikace lze najít v § 20 zákona č. 563/2004 Sb., kde se píše, že asistent pedagoga získává odbornou kvalifikaci s minimálně základním vzděláním po úspěšném absolvování akreditovaného vzdělávacího programu pro asistenty pedagoga nebo jinými způsoby, které jsou ve zmiňovaném zákoně uvedeny, viz kapitola 7 Vzdělávání asistentů pedagoga.
- Trestní bezúhonnost - trestně bezúhonná je ta osoba, která nebyla odsouzena za úmyslný trestný čin nebo za nedbalostní trestní čin spáchaný během výkonu pedagogické činnosti. Budoucí pracovník dokládá svou bezúhonnost-ještě před uzavřením pracovněprávního vztahu pomocí výpisu z evidence Rejstříku trestů, který není starší než 3 měsíce, viz příloha 2.

- Zdravotní způsobilost - je dokládána vstupní lékařskou prohlídkou buď u závodního lékaře příslušné školské instituce, nebo vstupní lékařskou prohlídkou u praktického lékaře uchazeče o zaměstnání.
- Znalost českého jazyka - problematiku více rozvádí § 4 zákona č. 563/2004 Sb. Zde lze najít informaci, za jakých podmínek není potřeba pro výkon povolání prokazovat znalost českého jazyka, viz příloha 3. Tuto možnost nejpravděpodobněji využije asistent pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním, u něj je totiž velká pravděpodobnost, že bude působit ve škole s jiným vyučovacím jazykem než českým. Jako příklad lze uvést romského asistenta komunikujícího v romském jazyce, neslyšícího asistenta z řad kulturní menšiny neslyšících, který komunikuje ve znakovém jazyce, asistenta jiné státní příslušnosti než české, který se může uplatnit při vzdělávání azylantů apod.

6.2 Speciální předpoklady

V zákonech není doslovně uvedeno, které konkrétní speciální vzdělanostní nebo fyzické předpoklady by měl asistent pedagoga mít pro výkon svého povolání. Pouze v příloze č. 8 vyhlášky č. 317/2005 Sb. se lze dočíst, že po asistentu pedagoga zařazeném do 5. kariérního stupně je požadována blíže nespecifikovaná specializovaná činnost nebo specializace v příslušném oboru, dále minimálně dva roky praxe a další studium k výkonu specializovaných činností podle §9 vyhlášky č. 317/2005 Sb., věznění vyhlášky č. 412/2006 Sb. Avšak je pravděpodobné, že v praxi asistenti pedagoga zařazení i do nižšího kariérního stupně potřebují mít pro výkon svého povolání osvojené určité speciální dovednosti a znalosti. Například by se mohlo jednat o znalost čtení a psaní Braillova písma, znakového jazyka, romského jazyka a dalších forem alternativních způsobů komunikace, například makatonu. Pokud ovšem asistent pedagoga pracuje u dětí, žáků a studentů s jiným než komunikačním handicapem, například u žáků s problémy v lokomoci, anomickým chování a podobně, je mnohdy potřebné, aby byl vybaven i dalšími vlastnostmi a schopnostmi, například určitou tělesnou zdatností. Též si myslím, že mnohdy je pro výkon této profese daleko důležitější, aby asistent pedagoga disponoval spíše určitými charakterovými vlastnostmi, schopností empatie, emoční inteligencí než určitým penzem teoretických vědomostí.

7 Vzdělávání asistentů pedagoga

Jak již bylo nastíněno v kapitole 6.1 týkající se obecných předpokladů pro výkon pedagogického povolání, musí asistent pedagoga splňovat určité požadavky na vzdělání. Odbornou kvalifikaci může podle § 20 zákona č. 563/2004 Sb. získat následujícími způsoby:

- a) „vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd,
- b) vyšším odborným vzděláním získaným studiem v akreditovaném vzdělávacím programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů nebo sociální pedagogiku,
- c) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů,
- d) středním vzděláním s výučním listem získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělání a studiem pedagogiky, nebo
- e) základním vzděláním a absolvováním akreditovaného vzdělávacího programu pro asistenty pedagoga uskutečňovaného zařízeními dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.“¹⁹

Setkáváme se zde se třemi místy, kterým by měla být věnována větší pozornost. První problematická část se týká asistentů pedagoga, kteří svou kvalifikaci mají možnost získat absolvováním „středního vzdělání s maturitní zkouškou získaného ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů“. V České republice byly do dnešního dne zřízeny dvě školy poskytující takovéto vzdělání garantované vzdělávacími obory 75-31-J/001 Pedagogika pro asistenty ve školství (1. stupeň) a 75-31-M/010 Pedagogika pro asistenty ve školství (2. stupeň)²⁰. Jedná se o Vyšší odbornou školu, Střední pedagogickou školu a Obchodní akademii v Mostě, která zahájila studium pedagogiky pro asistenty ve školství

¹⁹ Zákon č. 563/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Dostupné na WWW: <http://www.lexdata.cz/web/sb_free.nsf/citace/563_2004_Sb.7opendocument>.

²⁰ Viz Pedagogika pro asistenty ve školství. Dostupné na WWW: <<http://www.vos-oamost.cz/studium/pas1.htm>>.

ve školním roce 2004/2005, a Střední školu prof. Zdeňka Matějčka v Ostravě, která stejný obor otevřela ve školním roce 2005/2006.²¹ Z toho vyplývá, že v současné době není v České republice jediný asistent pedagoga, který by daným způsobem studia získal svou odbornost. První absolventy, kteří úspěšně ukončí toto studium složením maturitní zkoušky, lze očekávat až ve školním roce 2010/2011.

Druhá problematická část se týká způsobu nabytí kvalifikace asistent pedagoga pomocí „středního vzdělání s výučním listem získaného ukončením vzdělávacího programu středního vzdělání a studiem pedagogiky“. Podle dostupných informací není v současném vzdělávacím systému otevřen tomuto odpovídající akreditovaný obor. Pravděpodobně byl tento způsob vzdělání myšlen pro absolventy prvního stupně akreditovaného oboru 75-31-J/001 Pedagogika pro asistenty ve školství, kteří ale na konci prvního stupně vykonávají pouze závěrečnou zkoušku.

Zjistil jsem, že výklad tohoto bodu je chápán různým způsobem. Při shromažďování materiálů k teoretické části jsem se u respondentů vyplňujících dotazníky setkal s názory, že absolventi střední pedagogické školy, v oboru 75-31-M/005 Předškolní a mimoškolní pedagogika, jsou asistenty pedagoga. Tento názor pravděpodobně pramení z chybného výkladu příslušného bodu d) a chybnou interpretací změny, která nastala se vstupem České republiky do Evropské unie a která absolventy středních zdravotnických škol přejmenovala z „všeobecné sestry“ na „zdravotnického asistenta“. V souvislosti s touto změnou je mnohdy předjímano, že absolventi i jiných odborných škol, jako jsou střední pedagogické školy, musí být též asistenty. Proto bych zdůraznil, že absolventi programu středního vzdělání zaměřeného na předškolní pedagogiku a mimoškolní pedagogiku podle výkladu příslušných zákonů zatím nejsou kvalifikováni pro práci asistenta pedagoga, ale jsou kvalifikovanými pedagogy „*vpředškolních zařízeních (mateřských školách), vychovateli školských a mimoškolních zařízení (např. školní družiny či kluby, centra volného času pro děti a mládež, dětské domovy, domovy mládeže apod.), popř. jako vychovatelé v ústavech sociální péče pro děti a mládež či mentálně postižené dospělé.*“²²

²¹ Viz DROTÁROVÁ, L. *Asistent pedagoga - stav v ČR 2006* (2006), str. 22.

²² Předškolní a mimoškolní pedagogika. In: *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce* (2007). Dostupné na WWW:

Obdobné zkušenosti s nesrovnalostmi v chápání a výkladu bodu d) zmiňuje Drotárová: „Při rozmluvě s asistenty jsme byli opakovaně tázáni, zda je například postačující pedagogické minimum pro mistry odborného výcviku, nebo dokonce, zda je postačující kvalifikací bakalář speciální pedagogiky. V praxi pak dochází k tomu, že jak asistenti se základním, tak středním vzděláním navštěvují stejný kurz Asistent pedagoga.“²³ Jako řešení navrhuje bližší specifikaci požadavků na asistenty s vyšším vzděláním než základním, spočívající v kurzu pedagogického minima pro tyto asistenty v časové dotaci 120 hodin, zakončeným písemnou prací a závěrečnou zkouškou ve formě testu. S tímto nápadem se i já ztotožňuji, neboť také postrádám v zákoně možnost, že asistent může docílit svého vzdělání středním vzděláním s maturitní zkouškou nepedagogického směru doplněnou o studium pedagogických věd. Z mého dotazníkového šetření, které proběhlo u účastníků kurzu pedagogického minima, vyplynulo, že nejhojnějším zastoupeným vzděláním bylo středoškolské vzdělání, viz tabulka A4. Polemizoval bych jen s návrhem, zda konat závěrečnou zkoušku pouze formou testu. Kromě toho v daném návrhu postrádám specifikování určitých minimálních znalostí z oblasti pedagogické a psychologické teorie, které by měl úspěšný absolvent zvládat.

Též je nutné blíže specifikovat bod e), který v souladu s § 22 odstavce 1 bodu b) zákona č. 563/2004 Sb. podrobněji rozvádí Nařízení MŠMT k zabezpečení vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence č.j. 14 453/2005-24, kde se lze dočíst, že asistent pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním je povinen pro získání odborné kvalifikace absolvovat studium pedagogiky v akreditovaném vzdělávacím programu nejméně v rozsahu 80 hodin. V souvislosti s bodem e) je ale v platnosti též § 4 odst. 2 vyhlášky č. 317/2005 Sb., ve znění dalších předpisů, kde je stanoveno, že „studium se uskutečňuje v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků v délce trvání nejméně 120 vyučovacích hodin.“²⁴ Z těchto informací tedy vyplývá, že asistent pedagoga musí absolvovat kurz

<<http://www.infoabsolvent.cz/KatalogOboru/KartaStrOboru.aspx?Obor=10842&Kategorie=M&SkupinaOboru=75&DruhVzdeleni=42&Kraj=CZ071>>.

²³ DROTÁROVÁ, L. *Asistent pedagoga - stav v ČR 2006* (2006), str. 13.

²⁴ *Vyhláška č. 317/2005 Sb. ze dne 27. července 2005 o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků.* Dostupné na WWW: <http://abonent.lexdata.cz/lexdata/sb_free.nsf/0/C12571D20046A0B2C125705400384114>.

pro něj určený v délce trvání minimálně 120 hodin, z čehož je jen na samotné studium pedagogiky určeno minimálně 80 hodin, pokud se jedná o studium určené asistentům pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním. Jelikož ke způsobu studia u asistentů pedagoga pro žáky se zdravotním postižením se příslušné nařízení č.j. 14 453/2005-24 nevyjadřuje, mohlo by se zdát, že svůj minimálně 120 hodinový kurz mohou absolvovat bez jediné hodiny studia pedagogiky za předpokladu, že úspěšně splní podmínku danou § 4 odst. 3 vyhlášky č. 317/2005 Sb., která stanovuje způsob ukončení studia formou závěrečné zkoušky před komisí. Je proto důležité opět připomenout, že ono nařízení vychází z § 22 odstavce 1 bodu b) a musí s ním být v souladu. Zde je jasně stanoveno, že asistent pedagoga získá svou odbornou kvalifikaci vzděláním v akreditovaném programu zaměřeném na pedagogiku a psychologii v rozsahu 80 hodin, tudíž ani u něj není možné absolvovat kurz bez studia pedagogiky a psychologie.

V roce 2007 a počátkem roku 2008 bylo v České republice možné v souladu s § 20 zákona č. 563/2004 Sb. získat odbornou kvalifikaci způsoby, které jsou popsány v následujících podkapitolách.

7.1 Vysokoškolské vzdělání

Získat odbornou kvalifikaci tímto způsobem je možné v souladu s bodem a) § 20 zákona č. 563/2004 Sb. pouze studiem pedagogických věd u akreditovaných studijních programů. V současné době se ještě diskutuje, jakým způsobem se má toto studium v budoucnu uskutečňovat. Nabízí se řešení v rámci zamýšlených koncepčních změn strukturovaného studia učitelství na pedagogických fakultách, v souvislosti s nimiž se diskutuje o potřebě „*nově zavést neučitelskou profesi pedagogického asistenta - bakaláře s praktickým zaměřením (romský asistent, asistent pro výchovu a vzdělávání handicapovaných dětí, dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí, dětí imigrantů apod.)*“²⁵ Způsob strukturovaného studia poskytuje ideální možnost uplatnění v profesi asistent pedagoga těm absolventům studijních oborů pedagogických věd ukončených titulem bakalář, kteří nejsou ještě dostatečně kvalifikováni pro výkon učitelské profese a nehodlají pokračovat v navazujícím magisterském programu.

²⁵ MOTYKOVÁ, J. *Realizace a příprava strukturovaného studia učitelství na pedagogických fakultách*. Učitelské noviny, č. 21/2007, str. 15.

Problémem je, že od asistenta, který bude zároveň kvalifikovaným odborníkem příslušné vědy (nikoliv samotným pedagogem), lze očekávat usilování o kariérní posun, případně o zlepšení jeho platových podmínek. Takový člověk se nespokojí pouze s prací asistenta pedagoga, což může způsobovat fluktuaci asistentů s titulem bakalář. Řešením může být vytvoření 6. kariérního stupně určeného jen pro vysokoškolsky vzdělané asistenty pedagoga, a tím i umožnění jejich posunu do vyšší platové třídy než do současné nejvyšší možné 8. platové třídy.

Domnívám se, že vysokoškolský způsob vzdělání má pro asistenty pedagoga budoucnost a že i s tímto vzděláním budou ochotni pracovat v této profesi. Z výzkumného šetření konaného v Institutu pedagogicko-psychologického poradenství České republiky mezi účastníky kurzu „Asistent pedagoga“²⁶, jak uvádí tabulka A4, ze 42 dotázaných 2 uvedli, že mají vysokoškolské vzdělání. Účelem šetření nebylo dále zjišťovat, jaké vysokoškolské vzdělání mají, proč pracují jako asistenti pedagoga a proč si dodělávali kurz pedagogického minima podle § 20 odst. e) zákona č. 563/2004 Sb. Daleko důležitější byl pro mě samotný fakt, že lidé vysokoškolsky vzdělaní jsou ochotni pracovat na postu asistent pedagoga.

Je též patrné, že i v samotném vysokoškolském vzdělávacím systému došlo oproti minulým rokům k značnému posunu. Například ještě v publikaci „Asistent pedagoga, stav v ČR 2006“ je uvedeno, že „v České republice se nenabízí specializovaný bakalářský obor výlučně pro asistenty pedagoga. Jeho otevření sice plánovala Masarykova univerzita v Brně, prozatím ale k akreditaci tohoto studijního programu jako bakalářského oboru nedošlo. Pouze Pedagogická fakulta Karlovy univerzity doporučuje tříleté bakalářské studium studijního oboru „Psychologie a speciální pedagogika“ mimo jiné právě pro asistenty pedagoga. Jedná se o nově akreditovaný studijní program.“²⁷ V lednu 2008 bylo již možné z informací poskytovaných univerzitami zjistit, že pro studium pedagogických věd určených pro dosažení kvalifikace asistenta pedagoga jsou propagovány níže popsané akreditované obory.

²⁶ Vzdělávací programy IPPP ČR pro 1. pololetí školního roku 2007/2008 (2007). Dostupné na WWW: <<http://www.ippp.cz>>.

²⁷ DROTÁROVÁ, L. *Asistent pedagoga - stav v ČR 2006* (2006), str. 19.

V následujícím textu jsou tyto obory rozděleny podle škol, na kterých je možné je studovat.

- **Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy** - jedná se o obory vedoucí k titulu Bc.

- Studijní program (B 7506): Speciální pedagogika, Studijní obor: Speciální pedagogika
„Studium poskytuje přípravu speciálních pedagogů pro práci projektového manažera, osobního asistenta, vychovatele, asistenta pedagoga, odborného referenta. Absolventi uplatní svoji speciálně pedagogickou činnost ve školských zařízeních, v ústavech sociální péče, v domovech důchodců, resp. penzionech pro důchodce, ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, v dětských domovech, v zařízeních pro léčbu závislostí, v orgánech územních, resp. obecních samospráv, ve školských zařízeních nebo zařízeních sociálních služeb zřizovaných neziskovými organizacemi poskytujícími vzdělávání, resp. sociální služby pro osoby se speciálními potřebami (občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti), v nadacích, v nevládních organizacích prosazujících zájmy osob se speciálními potřebami resp. jejich rodin a na úřadech práce.“²⁸

- Studijní program (B 7501): Psychologie, Studijní obor: Psychologie a speciální pedagogika

„Absolvent se orientuje v základních disciplínách psychologie a speciální pedagogiky i v základních výzkumných postupech a metodologii. Má základní přehled o osobnosti dítěte (žáka, studenta) včetně vývojových zvláštností, poruch a specifických potřeb. Může nalézt uplatnění jako asistent psychologa/speciálního pedagoga/učitele, jako vychovatel, jako osobní asistent postižených osob, jako odborný referent např. v následujících institucích: základní a střední školy, včetně škol speciálních, poradenská pracoviště pedagogicko-psychologického poradenství, ústavy sociální péče, zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, dětské domovy, azylová zařízení, zařízení pro léčbu závislostí, orgány územních, resp. obecních samospráv,

²⁸ Profily absolventů v jednotlivých studijních programech a oborech. Dostupné na WWW: <http://it.pedf.cuni.cz/studijni/index.php?menu=153>.

nadace a neziskové organizace, resp. jejich vzdělávací zařízení či zařízení sociálních služeb, úřady práce ad. "

Obor Speciální pedagogika je dle Karolínky akreditován v kombinované formě do 1.6. 2012, v prezenční formě do 20. 10. 2009 a obor Psychologie a speciální pedagogika je akreditován shodně v prezenční, distanční a kombinované formě do 31. 10. 2012.

- **Pedagogická fakulta Ostravské univerzity** - jedná se o obor vedoucí k titulu Bc.

- Studijní program (B 7507): Asistent pedagoga (7507R063), Studijní obor: Asistent pedagoga je připraven jako modulární studijní obor.

„Asistent pedagoga bude připraven zabezpečovat podpůrnou edukační činnost u jedinců se speciálními potřebami všech věkových kategorií (se zdravotním oslabením, znevýhodněním a postižením; jedinců se sociokulturním znevýhodněním a

30

jedinců mimořádně nadaných)."

Obor Asistent pedagoga je akreditován dle informací studijního oddělení PdF OU do 21. 5. 2011.

- **Pedagogická fakulta Univerzity Palackého** - jedná se o obor vedoucí k titulu Bc.

- Studijní program (B 7507): Specializace v pedagogice, Studijní obor: Pedagogické asistentství

„Absolvent bakalářského studia bude kvalifikován pro výkon funkcí asistenta pedagoga jako výchovného pracovníka, pedagogického asistenta či asistenta, a to v rámci následujících intencí: střední školy, vyšší odborné školy, pedagogická a poradenská centra a střediska."

Na dotaz, do kdy je obor Pedagogické asistentství akreditován, mi Jana Kašpárková, garant oboru, odpověděla, že obor je akreditován od roku 2006 v prezenční formě studia a od roku 2007 je akreditován také v kombinované formě studia, tudíž první

²⁹ *Profily absolventů v jednotlivých studijních programech a oborech.* Dostupné na WWW: <<http://it.pedf.cuni.cz/studijni/index.php?menu=153>>.

³⁰ *Studijní programy KPD.* Dostupné na WWW: <<http://pdf.osu.cz/kpd/index.php?kategorie=406&id=666>>.

" Informace o studijních oborech garantovaných a realizovaných Katedrou pedagogiky ve studijním roce 2007/2008. Dostupné na WWW: <<http://www.kpg.upol.cz/data/prezentace.ppt>>.

zájemci o studium v kombinované formě budou moci započít svá studia ve školním roce 2008/2009.

• **Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity** - jedná se o obory vedoucí k titulu Bc.

- Studijní programy: B-SPE (B 7507), Specializace v pedagogice, Studijní obory³²:

Pedagogické asistentství anglického jazyka a literatury pro základní školy

Pedagogické asistentství českého jazyka a literatury pro základní školy

Pedagogické asistentství dějepisu pro základní školy

Pedagogické asistentství francouzského jazyka a literatury pro základní školy

Pedagogické asistentství fyziky pro základní školy

Pedagogické asistentství hudební výchovy pro základní školy

Pedagogické asistentství chemie pro základní školy

Pedagogické asistentství křesťanské výchovy pro základní školy

Pedagogické asistentství matematiky pro základní školy

Pedagogické asistentství německého jazyka a literatury pro základní školy

Pedagogické asistentství občanské výchovy pro základní školy

Pedagogické asistentství přírodopisu pro základní školy

Pedagogické asistentství ruského jazyka a literatury pro základní školy

Pedagogické asistentství speciální pedagogiky pro základní školy

Pedagogické asistentství technické a informační výchovy pro základní školy

Pedagogické asistentství výchovy ke zdraví pro základní školy

Pedagogické asistentství výtvarné výchovy pro základní školy

Pedagogické asistentství zeměpisu pro základní školy

„Absolvent tohoto studia je zaměřen na zvolené obory a výchovnou problematiku. Nemá učitelskou kvalifikaci, a nemůže tudíž vyučovat. Jeho získané kompetence však umožňují nastoupit i do praxe, kde může podle své aprobace a podle dalších absolvovaných specializačních profesních disciplín nastoupit do řady profesí. Jde především o profese asistenta pedagoga na ZŠ, instruktora volnočasových aktivit v centrech volného času, vychovatele ve školských i neškolských zařízeních apod.

³² viz *Studijní katalog pro akademický rok 2007/2008 - prezenční studium*. Dostupné na WWW: http://www.ped.muni.cz/wstud/studkat/0708_prez/main0708_prez.htm.

Šířka a zaměření jeho kompetencí mu dává výrazné předpoklady pro zastávání dalších profesí např. ve státní správě, firemním managementu a poradenství. ³³

Ve škole „bude vykonávat profesi asistenta pedagoga, která spočívá ve výchovné práci a v pomocných pracích při výuce, v centrech volného času: zde bude vykonávat profesi instruktora volnočasových aktivit dětí i dospělých, ve výchovných zařízeních: zde bude vykonávat profesi asistenta pedagoga a vychovatele, ve státní správě: po zapracování bude vykonávat profesí podle svého zaměření a potřeb zaměstnavatele, ve firmách: po zapracování a doškolení může vykonávat manažerské a případně i další konzultační činnosti podle svého zaměření. Předpokládá se však, že většina pedagogických asistentů dokončí svoji profesní přípravu studiem v navazujícím magisterském studijním programu učitelství. ³⁴

Kromě oboru „Pedagogické asistentství německého jazyka a literatury pro základní školy“, který lze studovat kombinovanou formou, lze výše vypsané obory studovat pouze v prezenční formě. Obor „Pedagogické asistentství zeměpisu pro základní školy“ bude otevřen v kombinované formě v akademickém roce 2008/2009, zároveň bude otevřen nový obor „Sociálně pedagogické asistentství“³⁶. Informace o akreditaci všech výše vypsanych oborů je možné zjistit na webu Masarykovy univerzity.³⁷

Ostatní obecně zaměřené vysoké školy - Jihočeská univerzita, Západočeská univerzita v Plzni, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Slezská univerzita, Univerzita Pardubice, Univerzita Hradec Králové, Univerzita Tomáše Bati - nabízejí koncepčně obdobná studia humanitního směru, avšak ve svých anotacích neuvádějí, že absolvent zvoleného typu studia se může profesně uplatnit jako kvalifikovaný asistent pedagoga. Osobně považuji za matoucí, že pouze některé školy propagují, že absolvent jejich studijních

³³ Informace o přijímacím řízení 2008/2009. Dostupné na WWW:

<<http://www.ped.muni.cz/wstud/prijimacky/ostudiu4.htm>>.

³⁴ Viz tamtéž.

³⁵ Studijní obor. Dostupné na WWW:

<http://www.muni.cz/ped/study/fields/7507R025?study_type=B&study_form=K&study_programme=19&field_group=5>.

³⁶ Přijímací řízení. Dostupné na WWW:

<<http://is.muni.cz/prihlaska/info.pl?utyp=BM;beh=222;beh=271;ufak=1441>>.

³⁷ Viz http://www.muni.cz/ped/study/programmes/19?study_type=B&study_form=P.

programů může vykonávat funkci asistenta pedagoga. Bylo by dobré, kdyby v této oblasti došlo ke sjednocení a bylo jasně stanoveno, v kterých oborech může budoucí asistent pedagoga získat své vzdělání. Zákon neurčitě odkazuje na oblast pedagogických věd, ale z charakteru asistenčních služeb lze očekávat, že takové vzdělání musí být alespoň z části zaměřeno speciálním směrem na oblast vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Toto mohu podložit i následujícím úryvkem. „Na základě rozhovorů se třemi skupinami asistentů pedagoga (celkem 60 asistentů) na téma vzdělávání jsme zjistili, že asistenti samotní nemají jistotu, že absolvování např. Bakalářského studijního programu speciální pedagogiky je dostatečné pro výkon funkce asistenta pedagoga. Informací o dostatečném vzdělání pro výkon funkce, pokud mají absolvován bakalářský program speciální pedagogiky, si nebyl jist žádný z námi dotázaných, včetně těch, kteří již dálkově tento obor studují, nebo ho plánují studovat.“³⁸

7.2 Vyšší odborné vzdělání

Získat odbornou kvalifikaci tímto způsobem je možné v souladu s bodem b) § 20 zákona č. 563/2004 Sb., který stanovuje, že vzdělání lze získat studiem v akreditovaném vzdělávacím programu v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů nebo sociální pedagogiku. Ve školním roce 2007/2008 neexistoval akreditovaný obor zaměřený na přípravu asistentů pedagoga na vyšší odborné škole v České republice. V nabídce akreditovaných oborů byly jen obory zaměřené na studium sociální pedagogiky. Podle informací z Celostátního přehledu středních škol

39

a vyšších odborných škol pro školní rok 2007/2008, který jsem souběžně kontroloval pomocí internetového portálu s názvem „Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce“⁴⁰, jsou těmito obory:

- 75-32-N/005 Sociální pedagogika a teologie
- 75-32-N/007 Sociální pedagogika
- 75-32-N/02 Sociální pedagogika a teologie

10 / /

DROTAROVA, L. *Asistent pedagoga - stav v ČR 2006* (2006), str. 20.

³⁹ Viz Učitel'ské noviny číslo 42-43 ze dne 21. 11. 2006, strana 5 - 78.

⁴⁰ Viz <http://www.infoabsovlent.cz>.

Obor 75-32-N/005 Sociální pedagogika a teologie nebyl podle Informačního systému o uplatnění absolventů škol na trhu práce ve školním roce 2007/2008 žádnou školou nabízen. Obor je charakterizován následovně:

„ Obor připravuje pro činnosti v sociální oblasti, sociální pedagogiky a pastorační práce. Předměty: sociálně pedagogické a psychologické, filozoficko-teologické. Absolvent najde uplatnění jako sociální pracovník a vychovatel ve státních i nestátních výchovných, sociálních a vzdělávacích institucích (dětské domovy, školní družiny, internáty, zdravotnická, výchovná i nápravná zařízení atd.), může se zapojit do pastoračního působení církvi.“⁴¹

Obor 75-32-N/02 Sociální pedagogika a teologie je charakterizován následovně:

„ Obor připravuje pro činnosti v sociální oblasti, sociální pedagogiky a pastorační práce. Předměty: sociálně pedagogické a psychologické, filozoficko-teologické. Absolvent najde uplatnění jako sociální pracovník a vychovatel ve státních i nestátních výchovných, sociálních a vzdělávacích institucích (dětské domovy, školní družiny, internáty, zdravotnická, výchovná i nápravná zařízení atd.), může se zapojit do pastoračního působení církvi.“⁴² Délka studia tohoto oboru je koncipována na tři roky. Studium je ukončeno absolutoriem, skládajícím se z obhajoby závěrečné práce a ústní zkoušky z profilovaných předmětů a cizího jazyka. Úspěšným ukončením studia získává absolvent titul „diplomovaný specialista“.

Obor je možné studovat na této škole:

• **JABOK - Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická**

Salmovská 8, 120 00 Praha 2, tel.: +420296216505, email: jabok@jabok.cz, www: <http://www.jabok.cuni.cz>

Poplatek za studium činí 3000,- Kč za celý školní rok.

Obor 75-32-N/007 Sociální pedagogika je charakterizován následovně:

⁴¹ Sociální činnost v prostředí etnických minorit. In: *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce*, (2007). Dostupné na WWW:

<<http://www.infoabsolvent.cz/KatalogOboruyKartaStrOboru.aspx?Obor=10866&Kategorie=M&SkupinaOboru=75&Kraj=CZ011>>.

⁴² Viz tamtéž.

„Student se učí odborně a efektivně řešit různé druhy pedagogicko-psychologických problémů ve všech typech školských, zdravotnických a sociálních zařízení, např. školních klubech, střediscích pro volný čas, domovech mládeže, dětských domovech, diagnostických a výchovných ústavech, speciálních zařízeních, domovech pro seniory, ústavech sociální péče, krizových a azylových centrech. Obor poskytuje i základní vědomosti a dovednosti z oblasti hudební, výtvarné a dramatické. Předměty: sociální pedagogika a pedagogika handicapu, sociální psychologie, pedagogika volného času, sociální gerontologie a andragogika, pedagogická psychologie, etopedie a sociální prevence, sociální patologie, metody sociálně pedagogické práce aj. Absolvent najde uplatnění v oblastech sociální péče, ve školských zařízeních, zdravotnictví a v resortech Ministerstva vnitra a Ministerstva spravedlnosti ČR. Může pracovat v domovech mládeže, dětských domovech, střediscích volného času mládeže, dětských rehabilitačních a léčebných zařízeních, v diagnostických ústavech, speciálních výchovných zařízeních, speciálních školách pro děti s více vadami, ústavech sociální péče, v domovech pro seniory a vykonávat činnost v terénu (např. v rámci protidrogové prevence, při práci se skupinami problémové mládeže).“⁴³ Délka studia tohoto oboru je koncipována na tři roky. Studium je ukončeno absolutoriem, skládajícím se z obhajoby závěrečné práce a ústní zkoušky z profilovaných předmětů a cizího jazyka. Úspěšným ukončením studia získává absolvent titul „diplomovaný specialista“ v oboru „Sociální pedagogika“. Poplatek za studium činí na všech uvedených školách 3000,- Kč za celý školní rok, tedy 1500,- Kč za semestr.

Obor je možné studovat na těchto školách:

- **Střední odborná škola pedagogická, gymnázium a VOŠ Karlovy Vary**

Lidická 40, 360 20 Karlovy Vary, tel: 353 577 021-2, email: info@pedgym-kv.cz,
www: <http://www.pedgym-kv.cz>

Podle informací poskytnutých zástupkyní ředitele Jaroslavou Spěvákovou otevřela škola tento obor poprvé ve školním roce 2006/2007 pro denní formu studia a

⁴³ Sociální činnost v prostředí etnických minorit. In: *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce* (2007). Dostupné na WWW:

<<http://www.infoabsolvent.cz/KatalogOboru/KartaStrOboru.aspx?Obor=10866&Kategorie=M&SkupinaOboru=75&Kraj=CZ011>>.

ve školním roce 2007/2008 také pro dálkovou formu studia. Otevřením oboru v dálkové formě studia reagovala škola na změny legislativy v sociální oblasti, kvůli kterým jsou pracovníci v praxi povinni doplnit si svou kvalifikaci vyšším odborným vzděláním a škola tím vychází vstříc většinou velmi kvalitním pracovníkům, aby mohli zůstat v oboru.

- **Vyšší odborná škola pedagogická a sociální, Střední odborná škola pedagogická a Gymnázium s esteticko-výchovným zaměřením**

Evropská 33, 166 23 Praha 6, tel: 224 311 213, email: info@pedevropska.cz, [www: http://www.pedevropska.cz](http://www.pedevropska.cz)

Obor lze studovat jak v denní, tak dálkové formě studia. Výuka probíhá formou seminářů, přednášek a terénních praxí. Tato škola přímo uvádí, že absolvent se může uplatnit v resortu školství mimo jiné při asistentské činnosti poskytované osobám se sociálním a zdravotním znevýhodněním.

- **Vyšší odborná škola pedagogická a sociální a Střední pedagogická škola Kroměříž**

1. máje 221, 767 59 Kroměříž, tel: 573 337 902, email: vospgs.spgs@ped-km.cz, [www: http://www.ped-km.cz](http://www.ped-km.cz)

Obor lze studovat pouze v denním formě studia.

Studium všech těchto oborů je výrazně zaměřeno na praxi a na oblasti sociální práce, pedagogiky, psychologie, sociologie, základů práv a managementu. Důraz je kladen i na výuku cizích jazyků a komunikaci obecně.

Fakt, že v období od 1. 1. 2005⁴⁴ do 31. 12. 2007 nebyl MŠMT akreditován jediný vzdělávací program vyšší odborné školy v oboru zaměřeném primárně na vzdělávání a přípravu pedagogických asistentů může jen podněcovat k domněnce, že takový obor není třeba ani v budoucnu akreditovat. Osobně se domnívám, že není dobré, pokud chybí určitý mezistupeň mezi vysokoškolským a středoškolským vzděláním, který by byl koncipován a akreditován konkrétně pro studium na asistenty pedagoga.

⁴⁴ Tohoto dne nabyl účinnosti zákon číslo 563/2004 Sb., který v § 20 stanovuje tento druh studia pro asistenty pedagoga.

7.3 Střední vzdělání s maturitní zkouškou

V České republice byly do ledna roku 2008 zřízeny dvě školy, na kterých mohou asistenti pedagoga získat díky vzdělávacím programům 75-31-J/001 Pedagogika pro asistenty ve školství (1. stupeň) a 75-31-M/010 Pedagogika pro asistenty ve školství (2. stupeň) odborné vzdělání ukončené maturitní zkouškou v oboru zaměřeném na vzdělávání pedagogických asistentů.

- **Vyšší odborná škola, Střední pedagogická škola a Obchodní akademie**

Zdeňka Fibicha 2778, 434 01 Most, ředitelka školy: RNDr. Jana Adamcová, tel.: 476 707 792, email: skola@vos-oamost.cz, www: <http://www.vos-oamost.cz>

Tato škola se velkou měrou zasloužila v rámci projektu ROM-IN⁴⁵ o otevření doposud jediného pedagogického oboru cíleného na vzdělávání pedagogických asistentů. V roce 2003 škola poskytla MŠMT k posouzení zpracované materiály o příslušném oboru „Pedagogika pro asistenty ve školství“. „Tyto dokumenty byly schváleny MŠMT k 30. 7. 2003, s účinností od 1. 9. 2003.“⁴⁶ Díky tomu proběhlo první přijímací řízení do oboru v červnu 2004 a první úspěšní uchazeči o studium začali studovat ve školním roce 2004/2005.

- **Střední škola prof. Zdeňka Matějčka**

17. listopadu 1123, 708 00 Ostrava - Porubá, ředitel školy: Ing. Radovan Maresz, tel.: 596909301, email: skolspec@sos.eridan.cz, www: <http://www.skolspec.cz>

Škola zahájila studium po vzoru SPgŠ v Mostě otevřením oboru ve školním roce 2005/2006. První přijímací řízení do oboru proběhlo v červnu 2005.

Obě školy poskytují vzdělání dálkovou formou studia. Jak vyplývá ze vzdělávacích programů, studium je dvoustupňové. Studium probíhá dle informací z internetových stránek příslušných škol obvykle formou dvoudenních víkendových konzultací ve 14 denních intervalech. Součástí studia jsou též odborné pedagogické praxe, které bývají

⁴⁵ V rámci programu Phare je na VOŠ, SPgŠ a OA v Mostě od dubna 2005 realizován projekt ROM-IN. Cílem projektu bylo zejména podpořit jednak vzdělávání dospělých studentů - většinou Romů - v dálkovém studiu oboru vzdělání „Pedagogika pro asistenty ve školství“ a jednak vzdělávání učitelů školy v problematice pedagogické práce s žáky z minority. Více viz Učitelské noviny č. 19/2006, str. 19.

⁴⁶ *Pedagogika pro asistenty ve školství*. Dostupné na WWW: <<http://www.vos-oamost.cz/studium/pas1.htm>>.

průběžné nebo souvislé. Souvislá praxe bývá v rozsahu 3 týdnů a je tvořena odbornými stážemi v zařízeních. Průběžná praxe bývá v rozsahu 100 vyučovacích hodin a tvoří ji exkurze, hospitace a nácvik modelových situací s rozborů řešení těchto situací. Učební plány obou škol jsou téměř totožné, proto v přílohách uvádím pouze učební plán SPgŠ v Mostě, viz příloha 5.

Obor „Pedagogika pro asistenty ve školství“ je charakterizován následovně: *„Cílem školního vzdělávacího programu je připravit absolventy pro práci asistenta pedagoga, který je schopen provádět podle pokynů kvalifikovaného pedagoga nebo samostatně výchovné a vzdělávací činnosti s dětmi školního a předškolního věku pocházejícími ze sociokulturně znevýhodněného prostředí (s dětmi z národnostních menšin, z rodin imigrantů a azylantů, z málo podnětného prostředí apod.). Vzdělávací program je koncipován stupňovitě.‘ 1. stupeň zahrnuje 1. a 2. ročník a studium je ukončeno závěrečnou zkouškou. Úspěšné ukončení 1. stupně je podmínkou přijetí do 2. stupně. 2. stupeň zahrnuje 3. - 5. ročník a je zakončen maturitní zkouškou.“⁴⁷*

Uplatnění absolventů je následující: *„Absolvent 1. stupně bude připraven pro pomocné výchovné práce zaměřené na vytváření nebo zkvalitňování základních pracovních, hygienických, společenských a jiných návyků dětí a žáků, vytvářených pod vedením učitele či vychovatele. Absolvent 2. stupně je plně kvalifikován pro práci asistenta pedagoga. Je připraven provádět výchovně vzdělávací činnost podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele, zaměřenou na specifické potřeby dítěte nebo žáka, či skupiny dětí či žáků ve třídě nebo výchovné skupině, včetně výkladu textu, popřípadě učební látky, a individuální práce s dětmi podle stanovených osnov a pokynů.“⁴⁸*

Drotárová uvedla ve své publikaci „Asistent pedagoga - stav v ČR 2006“ ještě třetí obor pro vzdělávání pedagogických asistentů. Jedná se o obor 75-41-M/005 Sociální péče - sociální činnost pro etnické skupiny. Tento obor bylo možné v roce 2006 studovat na soukromé Střední odborné škole sociálně-právní a měl opravňovat

⁴⁷ Obor středního vzdělání a středního vzdělání s maturitní zkouškou. Dostupné na WWW: http://www.skolspec.cz/char_oboru_ram.htm.

⁴⁸ Obor středního vzdělání a středního vzdělání s maturitní zkouškou. Dostupné na WWW: http://www.skolspec.cz/char_oboru_ram.htm.

absolventa k výkonu profese „asistent pedagoga“. V anotaci k příslušnému oboru jsem našel následující informaci: „*Absolventi najdou uplatnění jako romští asistenti a po zapracování jako romští poradci v orgánech veřejné správy (zvi obecní, městské, krajské úřady), v nižných organizacích sociální pomoci a vzdělávání Romů, v komunitní práci, popř. jako pedagogičtí asistenti ve školách a školských zařízeních.*“⁴⁹

Zároveň jsem zjistil, že ve školním roce 2007/2008 je možné tento studijní obor studovat ještě na Střední škole prof. Zdeňka Matějčka v Ostravě. Avšak ani jedna ze škol v charakteristice studijního oboru a profilu absolventa příslušné školy neuvádí jako možnost uplatnění absolventa ve funkci „asistent pedagoga“. Proto se blíže nezabývám informacemi o daném studijním oboru, uvádím pouze kontaktní informace ke školám, kde je možné obor 75-41-M/005 ve školním roce 2007/2008 studovat.

- **Střední škola prof. Zdeňka Matějčka**

17. listopadu 1123, 708 00 Ostrava - Porubá, ředitel školy: Ing. Radovan Maresz, tel.: 596909301, email: skolspec@sos.eridan.cz, www: <http://www.skolspec.cz>

- **Střední odborná škola sociálně-právní**

Macharova 1376, 280 02 Kolín IV, ředitel školy: JUDr. Emil Ščuka, email: emil.scuka@seznam.cz, tel.: 224 818 383, www: <http://www.sossp.wz.cz>

Odloučená pracoviště školy:

Střední odborná škola managementu a práva s.r.o., náměstí Budovatelů,
356 05 Sokolov

Střední odborná škola managementu a práva s.r.o., Havlíčkovo náměstí 300,
130 00 Praha 3

Střední odborná škola managementu a práva s.r.o., Vranovská 17, 602 00
Brno

Střední odborná škola managementu a práva s.r.o., Čajkovského 25, 586 01
Jihlava

⁴⁹ Sociální péče - sociální činnost pro etnické skupiny. In: *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce* (2007). Dostupné na WWW:

<<http://www.infoabsolvent.cz/KatalogOboru/KartaStrOboru.aspx?Obor=10861&Kategorie=M&SkupinaOboru=75&Kraj-CZ021&Qkres=CZ0214#zacatekMapy>>.

Střední odborná škola managementu a práva s.r.o., třída Osvobození, 735 06
Karviná

Zároveň jsem našel ještě jeden studijní obor, který by měl podle své charakteristiky umožňovat absolventům výkon povolání ve funkci „asistent pedagoga“. Jedná se o obor 75-41-M/010 Sociální činnost v prostředí etnických minorit, který je charakterizován následovně: „*Absolventi najdou uplatnění jako romští asistenti a po zapracování jako romští poradci v orgánech státní správy a samosprávy (zvi. obecní, městské, krajské úřady), popř. jako pedagogičtí asistenti ve školách a školských zařízeních nebo v nevládních organizacích zabývajících se romskou otázkou.*“⁵⁰ Ve školním roce 2007/2008 bylo možné příslušný obor studovat pouze na níže uvedené škole.

• **Evangelická akademie - Praha**

Hrusická 2537/7, 141 00 Praha 4, ředitel školy: Mgr. Jitka Jarošová, tel: 272 761 609, email: jarošova@eapraha.cz, www: <http://eapraha.cz>

Podle informací, které mi poskytla Petra Losíková (koordinátorka dálkového studia), se jedná o dvoustupňové dálkové studium pro absolventy základní školy. První stupeň je zaměřen na výkon funkce romského asistenta, získané vzdělání je střední odborné a způsob ukončení je závěrečná zkouška. Druhý stupeň opravňuje absolventa vykonávat funkci romského poradce a terénního pracovníka. Způsob ukončení druhého stupně je maturitní zkouška a získané vzdělání je úplné střední odborné. V poskytnutých informacích jsem byl upozorněn, že absolventi mohou vykonávat funkci romského asistenta, nejsou ovšem kvalifikováni pro práci asistenta pedagoga.

7.4 Střední vzdělání s výučním listem a následným studiem pedagogiky

Zákon v této souvislosti hovoří neurčitě o asistentu pedagoga, který své kvalifikace nabyt získáním výučního listu v jakémkoliv blíže nespecifikovaném oboru. Předpokladem pro funkci asistenta pedagoga je pak další absolvování studia pedagogické vědy, která též není blíže specifikována. Může se tedy jednat o studium

⁵⁰ Sociální činnost v prostředí etnických minorit. In: *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce*. Dostupné na WWW:

<<http://www.infoabsolvent.cz/KatalogOboru/KartaStrOboru.aspx?Obor=10866&Kategorie=M&SkupinaOboru=75&Kraj=CZ011>>.

v programu středního vzdělávání nebo rekvalifikačního kurzu, neboť vyšší odborné a vysokoškolské vzdělání není pro absolventy střední školy s výučním listem přístupné. Drotárová v souvislosti s tímto způsobem vzdělání uvádí zajímavou praktickou zkušenost: „Ačkoliv je standard tohoto studia definován, v praxi je situace taková, že zájemci o výkon činnosti asistenta pedagoga absolvují ten samý 120 hodinový kurz minima pro asistenty jako ti, kteří mají pouze ukončené základní vzdělání.“⁵¹ Osobně se domnívá, že absolvování podobných kurzů je i pro tyto asistenty velice přínosné.

7.5 Základní vzdělání a absolvování akreditovaného vzdělávacího programu

Kvalifikační kurzy jsou určeny pracovníkům, kteří vykonávají nebo mají zájem vykonávat funkci asistenta pedagoga a mají ukončené základní vzdělání. Absolvování kurzů má uchazeči poskytnout vědomosti, které bude moci uplatnit v profesi asistenta pedagoga. Níže vypsane kurzy jsou určeny a koncipovány zejména pro asistenty pedagoga pracující u dětí, žáků a studentů ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí, tak jak je definováno § 20 odst. e) zákona č. 563/2004 Sb. a § 4 vyhlášky č. 317/2005 Sb.

Pro druhou polovinu roku 2007 a počátek roku 2008 se mi podařilo najít následující informace o akreditovaných kurzech MŠMT určených ke vzdělávání asistentů pedagoga. Příslušné kurzy by měly být akreditovány v souladu s § 24 - 28 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Při vyhledávání kvalifikačních kurzů jsem využil internetový vyhledávač Google. Níže vybrané organizace poskytující kurzy pro asistenty pedagoga lze též nalézt v „Seznamu vzdělávacích institucí a vzdělávacích programů, které byly akreditovány MŠMT v systému DVPP“⁵².

• HUMANITAS - PROFES, o.p.s.

U Vinohradské nemocnice, 3130 00 Praha 3, tel: +420 274 818 551, email: hp@satoya.cz, www: <http://www.humanitas-profes.cz>

⁵¹ DROTÁROVÁ, L. *Asistent pedagoga - stav v ČR 2006* (2006), str. 26.

⁵² Viz normativní část Věstníku MŠMT 10/2007, str. 5-260.

- „Kurs pedagogického minima pro romské asistenty“⁵³

Podle Věry Duškové, výkonné ředitelky HUMANITAS - PROFES, o. p. s., se jedná o 10 denní kurz koncipovaný pouze pro romské asistenty pedagoga. Financování kurzu zajišťuje samotné MSMT České republiky. Bohužel ve školním roce 2007/2008 kurz neproběhl a ani nebude organizován, byť je akreditován až do roku 2011. Bližší informace o náplni kurzu se mi podařilo nalézt pouze na záznamu referátu „Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence“, kde se Teplá o kurzu vyjadřuje následujícím způsobem: „V programu na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy v roce 2005 byla přidělena dotace organizaci Humanita Profes o.p.s. na projekt „Pedagogické minimum pro vychovatele - asistenty pro děti ze socio-kulturně znevýhodňujícího prostředí“ ve výši 300 tisíc Kč. Celková hodinová dotace kursu je 80 vyučovacích hodin, které jsou rozděleny na část teoretickou - přednášky cca 30 hodin a na část praktickou - cca 50 hodin interaktivních seminářů. Součástí získání certifikátu o absolvování kursu je i účast na 40 následových hodinách ve třídách.“⁵⁴.

- **Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR**

Novoborská 372, 190 00 Praha 9, tel: 496 285 18, email: palatovah@ippp.cz, www: <http://www.ippp.cz>

- „Kurz Asistent pedagoga“⁵⁵

Náplní kurzu je podle informací garanta kurzu Hany Palatové seznámit účastníky s právy a povinnostmi asistentů pedagoga, s formami, metodami a specifiky školní práce, způsoby podpory během vyučování a přípravou na samotné vyučování. Kurz též napomáhá účastníkům porozumět věkovým a individuálním zvláštnostem žáků, seznamuje účastníky s použitím nápravných metod, pomůcek a způsoby práce se skupinami dětí, pomáhá v orientaci účastníků v problematice specifických

⁵³ Kurz pedagogického minima pro romské asistenty. Dostupné na WWW: <<http://www.humanitas-profes.cz/program4.htm>>.

⁵⁴ TEPLÁ, M. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence. In: *Asistence v podpoře žáků se speciálními vzdělávacími potřebami* (2006).

Vzdělávací programy IPPP ČR pro 1. pololetí školního roku 2007/2008 (2007). Dostupné na WWW: <<http://www.ippp.cz>>.

vzdělávacích potřeb, rozvíjí osobnostní dovednosti účastníků a ukazuje možnosti jejich uplatnění při spolupráci s rodinami žáků. Účastníkům kurzu přednášejí kvalifikovaní lektoři z praxe a výzkumu. Po účastnících je požadována odborná stáž ve spolupracujících školských zařízeních k tomu určených. Kurz bývá rozdělen na několik (nejčastěji 3) setkání v celkovém rozsahu 120 vyučovacích hodin. Na konci kurzu vypracovávají absolventi závěrečnou práci dle § 4 odst. 3 vyhlášky č. 317/2005 Sb. a získávají v souladu se zmíněným paragrafem příslušné vyhlášky osvědčení. Před závěrečnou zkouškou mohou být jejich vědomosti monitorovány pomocí testových metod. Cena kurzu byla stanovena podle výše dotace od MŠMT.

- **Speciálně pedagogické centrum při Základní škole pro žáky se specifickými poruchami učení a mateřské škole logopedické Schola Viva, o.p.s.**

Erbenova 15, 787 01 Šumperk, tel.: 583 222 324, email: spc@schola-viva.cz, [www: http://www.spc-sumperk.cz](http://www.spc-sumperk.cz)

- „Asistent pedagoga“⁵⁶

Kurz se dělí na část teoretickou a praktickou. Teoretická část kurzu je zaměřena na otázky z oblasti právní, speciálně pedagogické a psychologické. Praktická část kurzu je zajišťována ve vybraných zařízeních MPSV a MŠMT. Cena kurzu činí 2850,- Kč.

- **Krajské centrum vzdělávání a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky**

Sady 5. května 42, 301 14 Plzeň, tel.: 377 350 420, email: sekretariat@kcvjs.cz, [www: http://www.kcvjs.cz](http://www.kcvjs.cz)

- „Studium pro pedagoga volného času a asistenta pedagoga podle § 22 odst. 1 písm. b) zákona č. 563/2004 Sb.“⁵⁷

Kurz se skládá z cyklů různých seminářů z oblasti pedagogiky, speciální pedagogiky a psychologie v celkové časové dotaci 80 hodin. Studium je ukončeno

⁵⁶ *Nabízíme*. Dostupné na WWW: <<http://skola.dodsourc.cz/index.php?page=nabizime>>.

⁵⁷ Studium pro pedagoga volného času a asistenta pedagoga podle § 22 odst. 1 písm. b) zákona č. 563/2004 Sb. In: *EduCity. Největší nabídka on-line vzdělávání*. Dostupné na WWW: <<http://educity.cz/skoleni-kurzy/studium-pro-pedagoga-volneho-casu-a-asistenta-pedagoga-podle/c450866>>.

obhajobou závěrečné písemné práce a závěrečnou zkouškou před komisí. Cena kurzu činí 2400,- Kč.

- „Studium pro asistenty pedagoga podle § 20 písm. e) zákona č. 563/2004 Sb.“⁵⁸

Kurz se skládá z cyklů seminářů z oblasti pedagogických věd v celkovém rozsahu 120 hod., přičemž 40 hod. je vyhrazeno na pedagogické praxe. Po absolvování teoretické části jsou ověřeny vědomosti účastníků kurzu formou testové zkoušky, po absolvování praktické části vypracovávají a obhajují účastníci závěrečnou práci. Cena kurzu činí 3600,- Kč.

- **Národní institut pro další vzdělávání (NIDV)**

Učňovská 100/1, 190 00 Praha 9 - Jarov, tel: +420 266 106 307, email: info@nidv.cz, www: <http://www.nidv.cz>

- „Studium pro asistenty pedagoga“⁵⁹

Jedná se o pilotní vzdělávací program nabízený prostřednictvím krajských pracovišť NIDV, jehož absolventi se mohou ucházet o místa asistentů pedagoga ve školách a školských zařízeních, kde jsou děti, žáci a studenti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Obsahem lekcí jsou následující tématické okruhy: *„Škola, školní práce a role asistenta pedagoga; Podpora žáka; Systém péče o žáka; Pedagogicko-psychologická a kulturní specifika v práci asistenta pedagoga; Základy práce s počítačem; Sociálně patologické jevy a jejich prevence, práce s dětmi sCAN“*⁶⁰. K tomu přistupují dva volitelné moduly: *Specifika českého a romského jazyka a literatury, Adaptace učebních materiálů.*⁶¹ Uchazeči během

⁵⁸ Studium pro asistenty pedagoga podle § 20 písm. e) zákona č. 563/2004 Sb. In: *EduCity. Největší nabídka on-line vzdělávání*. Dostupné na WWW: <<http://educity.cz/skoleni-kurzy/studium-pro-asistenty-pedagoga-podle-20-pism-e-zakona-c-563/c404074>>.

⁵⁹ Studium pro asistenty pedagoga. In: *Vzdělávací programy*. Dostupné na WWW: <http://www.nidv.cz/akce.php?id_oddilu=1&pracoviste_aktuality=&rok_kurzu=081&hledat_toto=asistent+pedagoga&submit=Vyhledat>.

⁶⁰ Označení Syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte.

⁶¹ Studium pro asistenty pedagoga. In: *Vzdělávací programy*. Dostupné na WWW: <http://www.nidv.cz/akce.php?id_oddilu=1&pracoviste_aktuality=&rok_kurzu=081&hledat_toto=asistent+pedagoga&submit=Vyhledat>.

dvou semestrů absolvují 40 hodin odborné praxe a 98 hodin teoretické výuky. Cena kurzu činí 6340,- Kč.

Ve školním roce 2007/2008 probíhaly kurzy v těchto krajských pracovištích NIDV:

- Praha, krajské pracoviště NIDV, Staropramenná 17, Praha 5 - Smíchov
- Karlovy Vary, krajské pracoviště NIDV, Západní 15
- Pardubice, krajské pracoviště NIDV, Za Pasáží 657

Ve školním roce 2008/2009 je plánováno otevření kurzů v dalších krajských pracovištích NIDV:

- Brno, krajské pracoviště NIDV, Křížová 22
- Ostrava, krajské pracoviště NIDV, Blahoslavova 1576/2
- České Budějovice, krajské pracoviště NIDV, Hlinsko 49

• **Republikové centrum vzdělávání, s. r. o.**

Bulharská 321, 101 00 Praha 10, tel.: +420 569 624 343, email: mailbox@rcv.cz,
www: www.rcv.cz

62

- „Asistent pedagoga“

Popis kurzu je následující: *„Na základě usnesení vlády č. 238 z 10. 7. 1991 a v souladu se zákonem č. 435/2004, o zaměstnanosti, § 33 odst. (1) bod b) a c) budou do rekvalifikace zařazeni nezaměstnaní ze skupiny fyzických osob do 25 let věku a absolventů vysokých škol. Předpokladem je středoškolské, vyšší nebo vysokoškolské vzdělání. Kurz bude zaměřen především na mladé lidi:*

- *evidované na úřadu práce,*
bez pracovních zkušeností,
se zájmem o nabízenou rekvalifikaci.

Absolvování kurzu je doloženo akreditací MSMT ČR. Charakteristickým rysem této rekvalifikace je spojení teoretické a praktické výuky. Teoretická výuka v rozsahu 20 % celkové délky kurzu se koná ve střediscích RCV. Praktická výuka je realizována na vhodném odborném pracovišti zaměstnavatele dostupném účastníkovi kurzu a tvoří 80 % učebního plánu. Rekvalifikace trvá dle požadavku zaměstnavatele a zadavatele. Závěrem rekvalifikace bude prověření teoretických a

⁶² Asistent pedagoga. In: EduCity. Největší nabídka on-line vzdělávání. Dostupné na WWW: <<http://www.educity.cz/skoleni-kurzy/asistent-pedagoga/c381168>>.

*praktických znalostí účastníka formou kombinované zkoušky. Výstupem rekvalifikace je vysvědčení vydané školicím zařízením - osvědčení o absolvování rekvalifikačního kurzu. Minimální počet účastníků v kurzu je 8. "*⁶³ *Cena kurzu se odvíjí od celkové zakázky.*

• **Středisko služeb školám a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Hodonín**

Dobrovolského 4, 695 01 Hodonín, tel.: 518 352 037, email: info@ssshodonin.cz,
www: <http://www.ssshodonin.cz>

- „Studium pro asistenty pedagoga podle § 20 písm. e) zákona č. 563/2004 Sb. a § 4 vyhlášky č. 317/2005 Sb.“⁶⁴

Studijní moduly jsou: *„Škola, školní práce a role asistenta pedagoga - 20 hodin; Podpora žáka - 10 hodin; Systém péče o žáka - 10 hodin; Pedagogicko-psychologická a kulturní specifika v práci asistenta pedagoga - 40 hodin; Pedagogická praxe ve škole, školských zařízeních a spolupracujících institucích - 40 hodin. "*⁶⁵ *Cílem studia je „vybavit účastníky vědomostmi a dovednostmi, které jim umožní orientovat se v systému a organizaci školy; orientovat se v základních školských právních předpisech a vnitřních předpisech školy; seznámit se s právy a povinnostmi asistenta pedagoga; orientovat se v systému podpůrných institucí (poradenství, policie, významné nestátní neziskové organizace, sociální a zdravotní péče); osvojit si základní principy pedagog. práce zaměřené na rozvoj osobnosti dítěte: získat základní způsobilosti organizovat výchovně vzdělávací proces, reagovat na běžné vzdělávací a výchovné problémy a spolupráce zejména s třídním učitelem; osvojit si základy přístupu k práci dětí se speciálními potřebami, která vede ke zdárné integraci. "*⁶⁶ *Cena kurzu činí 6800,- Kč.*

⁶³ Asistent pedagoga. In: *EduCity. Největší nabídka on-line vzdělávání*. Dostupné na WWW: <http://www.educity.cz/skoleni-kurzy/asistent-pedagoga/c381168>.

⁶⁴ *Studium pro asistenty pedagoga podle § 20 písm. e) zákona č. 563/2004 Sb. a § 4 vyhlášky č. 317/2005 Sb.* Dostupné na WWW: <http://www.ssshodonin.cz/data/Asistentpedagoga.doc>.

⁶⁵ Viz tamtéž.

⁶⁶ *Studium pro asistenty pedagoga podle § 20 písm. e) zákona č. 563/2004 Sb. a § 4 vyhlášky č. 317/2005 Sb.* Dostupné na WWW: <http://www.ssshodonin.cz/data/Asistentpedagoga.doc>.

• **Krajské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a Informační centrum Nový Jičín, příspěvková organizace**

Štefánikova 7/826, 741 11 Nový Jičín, tel: 556 764 741, email: office@kvic.cz, www: <http://www.kvic.cz>

- „Studium pro asistenty pedagoga podle § 20 písm. e) zákona č. 563/2004 Sb. a § 4 vyhlášky č. 317/2005 Sb.“⁶⁷

Obsah kurzu: „*Moduly seminářů jsou zpracované tak, aby daly účastníkům příležitost dosáhnout požadované kompetence pro práci vychovatele - asistenta pro děti. Studium si účastník osvojí filozofii pedagogického přístupu zaměřeného na rozvoj osobnosti dítěte a jeho základní principy, získá vědomosti a potřebnou způsobilost plánovat, připravovat a organizovat výchovně-vzdělávací proces, naučí se základům diagnostiky dosažené úrovně vývoje jednotlivých dětí a na základě toho ji bude využívat v praxi, osvojí si nové přístupy ke zdárné integraci dětí se speciálními potřebami a pro spolupráci s rodinou. Účastníci si osvojí pravidla pro vytvoření podnětného prostředí pro skupinovou i individuální práci včetně doporučených pomůcek a zařízení. Studium je organizováno ve 4 modulech (tematických okruzích) v rozsahu 82 vyučovacích hodin přímé výuky a 40 vyučovacích hodin pedagogické praxe ve škole, školských zařízeních a spolupracujících institucích.*

Modul 1 - Škola, školní práce a role asistenta pedagoga v rozsahu 16 vyučovacích hodin

Modul 2 - Podpora žáka v rozsahu 14 vyučovacích hodin

Modul 3 - Systém péče o žáka v rozsahu 6 vyučovacích hodin

Modul 4 - Pedagogicko-psychologická a kulturní specifika v práci asistenta pedagoga v rozsahu - 46 vyučovacích hodin“⁶⁸

Cena kurzu činí 4340,- Kč (pro mimoškolské účastníky 4800,- Kč).

⁶⁷ Katalog KVIC 2. pololetí 2007 - Nový Jičín. Dostupné na WWW: <http://www.kvic.cz/showFile.asp?ID=2075>.

⁶⁸ Katalog KVIC 2. pololetí 2007 - Nový Jičín. Dostupné na WWW: <http://www.kvic.cz/showFile.asp?ID=2075>.

- „Studium pedagogiky podle § 22 odst. 1 písm. b) zákona č. 563/2004 Sb. a § 3 vyhlášky č. 317/2005 Sb.“⁶⁹

„Obsahem studia je souhrn znalostí a dovedností v oblasti pedagogiky a psychologie, který je nezbytný pro výkon odborné profese pedagogického pracovníka.

- *Základy pedagogiky (základy obecné pedagogiky).*
- *Základy psychologie pro pedagogy (vybraná témata z obecné psychologie, psychologie osobnosti a vývojové psychologie, sociální integrace a sociálně-psychologické dovednosti pedagoga).*
- *Speciální část studia (základy speciální pedagogiky, vybraná témata vývojové psychologie).*

Studium s hodinovou dotací 103 hodin je organizačně a časově rozděleno na celý kalendářní rok 2008. Kromě přímé výuky jsou v učebním plánu zahrnuty: odborná praxe v rozsahu 8 hodin a samostudium. Výuka bude probíhat ve 2-3 denních soustředěních. Ukončení studia - ústní zkouškou před komisí a obhajobou závěrečné písemné práce. Po úspěšném absolvování získá účastník studia osvědčení. “¹⁰

Cena kurzu činí 6170,- Kč.

• **Pedagogické centrum Vysočina**

Hlavní pracoviště Jihlava, Žižkova 1939/20, 58601 Jihlava 1, tel.: 567 306 617, email: krivanek@pcvysocina.cz, www: <http://www.pcvysocina.cz>

- „Studium pro asistenty pedagoga“⁷¹

Kapacita účastníků projeden kurz je 20 až 25 lidí. Účastník získá následující základní kompetence: *„Orientace v roli asistenta pedagoga, v systému a organizaci školy; orientace ve školských právních předpisech a vnitřních předpisech školy; schopnost spolupracovat s učitelem při výchovně vzdělávací práci ve třídě a podpora žáků při zvládání požadavků školy; schopnost orientace v obecných zásadách pedagogické práce; orientace v systému spolupracujících institucí.*

⁶⁹ *Aktuality DVPP.* Dostupné na WWW: <<http://www.kvic.cz/showFile.asp?ID=2170>>.

⁷⁰ Viz tamtéž.

⁷¹ *Studium pro asistenty pedagoga.* Dostupné na WWW:

<http://www.pcvysocina.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=600139&id=1911&p1=1154>.

*Celkově vzdělávací program zahrnuje minimálně 120 hodin výuky, 80 hodin přímé výuky (přednášky a semináře), 40 hodin pedagogické praxe a konzultací."*⁷² Cena kurzu činí 5000,- Kč.

• **Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a Středisko služeb školám Středočeského kraje**

V Kolonii 1804; 288 02 Nymburk, tel.: 325 511 545, email: vzsk@vzsk.cz, [www: http://www.vzsk.cz](http://www.vzsk.cz)

73

- „Studium pro asistenty pedagoga“

„Vzdělávací program je zaměřen na získání odborné kvalifikace asistenta pedagoga. Cílem studia je získání základních kompetencí, které spočívají v orientaci v roli asistenta, v systému a organizaci školy, v školských právních předpisech, ve schopnostech spolupracovat s učiteli, žáky i rodiči, s dětmi se zdravotním postižením, v pochopení obecných zásad pedagogické práce, v získání základních poznatků z pedagogiky psychologie, ve schopnostech řešit běžné výchovné a vzdělávací problémy, v orientaci v systému institucí, které spolupracují se školou. ... Vzdělávací program Studium pro asistenty pedagoga obsahuje tyto základní moduly:

I. Škola, školní práce a role asistenta pedagoga

II. Podpora žáka

III. Systém péče o žáka

IV. Pedagogicko-psychologická a kulturní specifika v rámci asistenta pedagoga

*Součástí studia je pedagogická praxe v rozsahu 40 hodin ve vybraných školách nebo školských zařízeních a zpracování závěrečné práce. "*⁷⁴ Cena kurzu činí 6000,- Kč.

• **Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a Středisko služeb školám**

Nemanická 7, 370 10 České Budějovice, email: budejovice@zvas.cz, [www: http://www.zvas.cz](http://www.zvas.cz)

⁷² Viz tamtéž.

⁷³ Studium pro asistenty pedagoga. Dostupné na WWW: <http://www.vzsk.cz/akce/2403A10>.

⁷⁴ Studium pro asistenty pedagoga. Dostupné na WWW: <http://www.vzsk.cz/akce/2403A10>.

- „*Studium pro asistenty pedagoga podle § 20 písm e) zákona č. 563/2004 Sb. a § 4 vyhlášky č. 317/2005 Sb.*“⁷⁵

Obsahem kurzu jsou následující body: „*Orientace v systému a organizaci školy. Orientace ve školských právních předpisech a vnitřních předpisech školy. Schopnost spolupracovat s učitelem při výchovně vzdělávací práci ve třídě a podpora žáků při zvládání požadavků školy. Schopnost orientace v obecných zásadách pedagogické práce (příprava na výuku, podpora v průběhu vyučování, orientace v systému hodnocení žáka, pobyt dítěte ve škole) a v základních pedagogických pojmech. Orientace v systému spolupracujících institucí (školství, poradenství, sociální a zdravotní péče, zařízení ústavní výchovy, policie, významné nestátní neziskové organizace atd.) Schopnost reagovat na běžné vzdělávací a výchovné problémy. Schopnost cíleného pozorování zaměřeného na potřeby žáka. Schopnost k smířčímu dojednávání v případě konfliktů a nedorozumění mezi školou, dítětem, rodinou, případně i s dalšími institucemi. Schopnost pedagogicky pracovat s dětmi ze sociokulturně znevýhodněného prostředí v podmínkách školy. Schopnost pedagogicky pracovat s dětmi se zdravotním postižením. Schopnost spolupracovat s ostatními pedagogickými pracovníky v souladu s podmínkami školní práce. Součástí školení asistentů je i pravidelná supervize (skupinová, ale možno i individuální). Celkově vzdělávací program zahrnuje minimálně 120 hodin výuky, 80 hodin přímé výuky (přednášky a semináře), 40 hodin pedagogické praxe ve škole, školských zařízeních spolupracujících institucích.*“⁷⁶ Cena kurzu činí 4400,- Kč.

• **Centrum celoživotního vzdělávání - zařízení pro DVPP Pardubického kraje**

Sukova třída 1260, 530 02 Pardubice, tel.: 775 570 705, email: info@ccvpardubice.cz, www: <http://www.ccvpardubice.cz>

- Kurz „*Studium pro asistenty pedagoga*“⁷⁷

⁷⁵ Katalog kurzů. Dostupné na WWW: <<http://www.zvas.cz/katalog/aktualni.php>>.

⁷⁶ Katalog kurzů. Dostupné na WWW: <<http://www.zvas.cz/katalog/aktualni.php>>.

⁷⁷ Studium pro asistenty pedagoga. Dostupné na WWW:

<<http://www.ccvpardubice.cz/public/podrobnosti.php3?id=ldfe6fa3166559343685ed6a058eb985&kod=1317180>>.

Vzdělávání je rozvrženo do 10 jednodenních setkání, během kterých jsou probírány následující tématické okruhy:

„I. Škola, školní práce a role asistenta pedagoga

II. Podpora žáka

III. Systém péče o žáka

*IV. Pedagogicko-psychologická a kulturní specifika v práci asistenta pedagoga.“*⁷⁸

Cena kurzu činí 7000,- Kč, účastnický poplatek zahrnuje kompletní náklady za vzdělávací cyklus (lektorné, metodické, materiály, organizační zajištění).

• **Školské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Královéhradeckého kraje**

Štefánikova 566, 500 11 Hradec Králové, tel.: 495 514 804, email: cvkhk@cvkhk.cz,
www: <http://www.cvkhk.cz>

- „Studium pro asistenty pedagoga podle § 20 písm. e) zákona č. 563/2004 Sb. a § 4 vyhlášky č. 317/2005 Sb.“⁷⁹

Popis kurzu je následující. „*Moduly seminářů jsou zpracované tak, aby daly účastníkům příležitost dosáhnout požadované kompetence pro práci vychovatele - asistenta pro děti. Studium si účastník osvojí filozofii pedagogického přístupu zaměřeného na rozvoj osobnosti dítěte a jeho základní principy, získá vědomosti a potřebnou způsobilost plánovat, připravovat a organizovat výchovně-vzdělávací proces, naučí se základům diagnostiky dosažené úrovně vývoje jednotlivých dětí a na základě toho ji využívat v praxi, osvojí si nové přístupy ke zdárné integraci dětí se speciálními potřebami a pro spolupráci s rodinou. Účastníci si osvojí pravidla pro vytvoření podnětného prostředí pro skupinovou i individuální práci včetně doporučených pomůcek a zařízení. Studium je organizováno ve 4 modulech (tématických okruzích) v rozsahu 82 vyučovacích hodin přímé výuky a*

⁷⁸

Viz tamtéž.

⁷⁹ Katalog vzdělávacích akcí a dalších služeb pro 1. pololetí 2008. Dostupné na WWW: http://www.sskolemb.cz/doc/Katalog_2008_vse.pdf.

40 vyučovacích hodin pedagogické praxe ve škole, školských zařízeních a spolupracujících institucí. "⁸⁰ Cena kurzu činí 5200,- Kč.

• **Pedagogicko - psychologická poradna Ústeckého kraje a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, Teplice, příspěvková organizace**

Lípová 651/9, 415 01 Teplice, tel: 417 533 625, email: info@pppuk.cz, www: <http://www.pppuk.cz>

81

- „Asistent pedagoga“

Popis kurzu je následující: „Vzdělávací kurz je zaměřen na získání znalostí a dovedností v oblasti pedagogických věd, psychologie, zdravotní a právní problematiky, řešení výchovných a vzdělávacích situací. Studium je rozloženo do 120 hodin (80 hod. přímá výuka, 40 hod. pedagogická praxe na vlastní škole). "⁸²

Cena kurzu činí 6000,- Kč.

• **Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity**

Poříčí 7, 603 00 Brno, tel: +420 549 49 1111, www: <http://www.ped.muni.cz>

- „Asistent pedagoga“⁸³

Tento program celoživotního vzdělávání je určen zejména pro romské uchazeče. Cílem je doplnění pedagogické kvalifikace u asistenta pracujícího s dětmi a mládeží ve školních a mimoškolních zařízeních. Program je dvousemestrální. Popis programu je následující: „Cíle vzdělávacího projektu je připravit absolventy pro náročnou pedagogickou práci s dětmi a mládeží v podmínkách školních a mimoškolních zařízení. Účastníci kurzu získají základní poznatky z oblasti pedagogiky a psychologie, aby mohli lépe pochopit strukturu

a zvláštnosti dětské osobnosti a

podle toho zaměřit své výchovné a vzdělávací úsilí. Studenti také získají řadu dovedností pro praktické výchovné činnosti včetně metodiky příprav dílčích aktivit

⁸⁰ ve škole i v rodině. Důraz je také kladen na problematiku domácích úkolů
Katalog vzdělávacích akcí a dalších služeb pro 1. pololetí 2008. Dostupné na WWW:

<http://www.sskoIemb.cz/doc/Katalog_2008_vse.pdf>.

⁸¹ Programová nabídka vzdělávacích akcí v rámci DVPP leden - únor 2008. Dostupné na WWW:

<<http://www.pppuk.cz/dvpp/Progr.nab leden,unor%202008.doc>>.

⁸² Viz tamtéž.

⁸³ Kurzy v rámci celoživotního vzdělávání. Dostupné na WWW:

<<http://www.ped.muni.cz/wstud/czv/kurzy.htm>>.

ve vztahu k romským žákům, přípravu na výuku a metody spolupráce školy s rodinou apod. Důležitou součástí kurzu jsou také návštěvy zařízení pracujících s dětmi a mládeží (např. Dům ekologické výchovy Lipka, Dětský diagnostický ústav, Muzeum romské kultury, DROM- romské středisko, základní školy apod.).⁸⁴

Kurz probíhá po dva semestry každý pátek od 9 do 14 hodin a jeho celková časová dotace činí 200 hodin. Je realizován prostřednictvím seminářů, přednášek, cvičení a praxe ve školních a mimoškolních zařízeních. „Semináře, přednášky a cvičení - pedagogika, sociální pedagogika, speciální pedagogika, rodinná výchova, výchova ke zdravému životnímu stylu, protidrogová výchova, sociálně - patologické jevy, sexuální výchova, psychologie, výtvarná výchova, dramatická výchova, český jazyk a literatura, úvod do teorie a metodiky výchovy, pedagogická komunikace, příprava dětí na výuku, exkurze do vybraných zařízení, které se věnují pedagogické a sociální práci s dětmi a mládeží, náslehy v hodinách naZŠ. ... Asistent pedagoga je připravován jako budoucí odborník, který se v rámci své profese stane výrazným partnerem učitele v různých typech škol, kde se zaměří na práci s dětmi a mládeží ze sociálně znevýhodněného prostředí. Pedagogický asistent je připraven pro oblast školní pedagogiky, v rámci které řeší sociokulturní odlišnosti ve vztahu žák-učitel, žák-žáci a pracovníci školy. Část jeho kompetencí zahrnuje působení v oblasti prevence, zejména v oblasti předškolní a rodinné výchovy.”⁸⁵

Podle „Seznamu vzdělávacích institucí a vzdělávacích programů, které byly akreditovány MŠMT v systému DVPP”⁸⁶, by mohly kurzy zaměřené na vzdělávání asistentů pedagoga probíhat ještě v následujících třech zařízeních. Bohužel se mi ale nepodařilo jakýmkoliv způsobem potvrdit informaci, že ve školním roce 2007/2008 byl kurz danou institucí proveden.

• **Středisko služeb školám a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Brno**

Hybešova 15, 60200 Brno, tel: 543426050, email: jurik@sssbrno.cz, [www: http://www.sssbrno.cz](http://www.sssbrno.cz)

⁸⁴ Asistent pedagoga. Dostupné na WWW: <http://www.ped.muni.cz/wstud/czv/kurz_ASIST.htm>.

⁸⁵ Asistent pedagoga. Dostupné na WWW: <http://www.ped.muni.cz/wstud/czv/kurz_ASIST.htm>.

⁸⁶ Viz normativní část Věstníku MŠMT 10/2007, str. 5-260.

- **SCHOLA SERVIS - zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a středisko služeb školám, Prostějov, příspěvková organizace**

Palackého 8 -10, 796 01 Prostějov, tel: 582 341 121, email: l.pochyla@ssspv.cz, www: <http://www.ssspv.cz/hlavni/menu.htm>

- **Pedagogické centrum Praha**

Na Poříčí 4, 110 00, Praha 1, tel: 45 768 455, email: pcpraha@mbox.vol.cz, www: <http://www.pcpraha.cz>

V této kategorii vzdělávání se objevuje hned několik problematických jevů, které si zaslouží hlubší rozbor. Jedná se zejména o finanční náklady. Až na jednu výjimku v informacích o kurzech jednotlivé organizace vůbec neuvedly, co přesně je v uvedené ceně zahrnuto. Cena kurzů se přitom pohybuje v značném rozmezí od 2000 do 7000,- Kč. Stanovené částky však nemusí vůbec zahrnovat částku spojenou s náklady na stravu a ubytování účastníků, natož na cestu. Poněvadž se ale jedná o akreditované kurzy MŠMT je na zvážení zaměstnavatele, zda kurzovně za účastníka v plné výši uhradí. Z toho tedy vyplývá, že pokud se nejedná o kurz, který je hrazen z financí poskytnutých úřadem práce v programu podpory v nezaměstnanosti, jak tomu bylo v případě kurzu „Asistent pedagoga“ pořádaného Republikovým centrem vzdělávání, s. r. o., nebo z dotace MŠMT, jak je tomu třeba v případě kurzu „Asistent pedagoga“ pořádaného vIPPP ČR, musí si kurzovně platit účastníci zvláštních zdrojů nebo ze zdrojů zaměstnavatele, jelikož se jedná o kurzy poskytované výdělečnými organizacemi. Během shromažďování informací o pořádaných kurzech jsem ale nenašel jedinou informaci, že by kurzovně bylo možné uhradit ve splátkách. Obvykle byl stanoven požadavek na uhrazení kurzovného ještě před začátkem kurzu nebo během prvního setkání.

Dále je z informací o probíhajících kurzech zřejmé, že existuje značná nejednotnost v názvech kurzů, což může být značně matoucí pro uchazeče, kteří by si kurz sami vyhledávali. Některé organizace to řeší nejužší možnou specifikací kurzu, kdy do samotného názvu kurzu udávají, komu je přesně kurz určen podle zákona. Tímto krokem zabraňují spekulacím, které mohou vyvstat, pokud je v názvu kurzu jen všeobecná informace o tom, že kurz je určen pro asistenty pedagoga. Z obecné informace totiž nelze vyčíst, zda se jedná o rozšiřující studium, nebo o prvotní kurz

zaměřený na získání pedagogického minima. Obvyklá praxe je ovšem taková, že zařízení zaštiťující kurzy pro asistenty pedagoga osobně obesílají školské instituce ve svém okolí s nabídkou kurzů, přičemž v nabídce zároveň uvádí doplňující informace o tom, komu přesně je kurz určen, jaké požadavky jsou kladeny na účastníka kurzu a k čemu kurz absolventa opravňuje.

Za správný krok považuji kapacitní omezování počtu účastníků kurzů. Z velké části je tato skutečnost dána možnostmi zařízení pořádajících kurzy, případně možnostmi a kapacitou zařízení, kde účastníci kurzu absolvují praktickou část. Kapacitní limit, který se pohybuje mezi 8 až 25 účastníky, napomáhá k lepší výuce a umožňuje individuální péči lektorů o účastníky. Navíc v takto malé skupině se účastníci rychle seznámí, což zajistě pomůže k výměně zkušeností a dalších informací.

Co zcela postrádám, je možnost, aby si zaměstnavatelé nebo sami účastníci mohli v jisté omezené míře (v souladu s příslušnou legislativou a možnostmi školicích zařízení) určit obsah a rozsah témat kurzu, které by vycházely z jejich poptávky. Například pro některé asistenty může být výhodné, aby byl kurz více zaměřen na téma šikany, jiní by zas mohli uvítat podrobnější informace z oblasti etnických menšin, romského jazyka, specifických poruch učení apod.

Souhrnně též z informací o kurzech vyplývá, že doba kurzů je značně nejednotná od několika víkendových setkání až po dvousemestrální záležitost, jak je tomu v případě kurzu pořádaného Masarykovou univerzitou v Brně v rámci celoživotního vzdělávání. Časová dotace praktických a teoretických částí kurzů bývá také rozdílná, mnohdy překračuje standard daný legislativou v § 22 odst. 1 písmene b) zákona č. 563/2004 Sb. a § 4 odst. 2 vyhlášky č. 317/2005 Sb.

Porovnáním údajů o nabídce kurzů v roce 2006, které jsou uvedeny v knize „Asistent pedagoga - stav v ČR 2006“⁸⁷, s počtem 18 výše uvedených organizací, které pořádají

⁸⁷ Osm organizací pořádajících rekvalifikační kurz - Fakta v. o. s.; SCHOLA SERVIS - centrum vzdělávání a středisko služeb školám; Masarykova univerzita, kabinet multikulturní výchovy; Republikové centrum vzdělávání, s. r. o.; Pedagogické centrum Vysočina; Krajské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a informační centrum, Nový Jičín; Školské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Královéhradeckého kraje; Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR.

nebo by mohly pořádat kurzy ve školním roce 2007/2008, lze konstatovat, že oproti minulému období stoupl počet organizací poskytujících kurzy pedagogického minima určené pro vzdělávání asistentů pedagoga. Díky tomu se bezpochyby zlepšila i dostupnost těchto kurzů, neboť organizace, které jsou rozmístěny téměř po celé České republice, již nemusí kurzy poskytovat s celorepublikovou působností, ale mohou se omezit na krajskou úroveň. Uchazeči si díky zvýšené nabídce mohou též zvolit kurz, který nejvíc vyhovuje jejich potřebám (finančním možnostem, časové a místní dostupnosti kurzu).

Pro účely práce a závěrečné porovnání se mi zdálo důležité ocitovat v předchozí části kapitoly některé pasáže věnující se obsahu kurzů. Obecně lze říci, že náplň všech kurzů se dělí na dvě části - část teoretickou a praktickou. V popisech jednotlivých kurzů je důraz kladen spíše na popis části teoretické. Popis praktické části zahrnuje nejčastěji pouze časovou dotaci určenou k vykonání praktické části a také obecnou informaci, že tato část bude vykonána v zařízeních tomu určených. Teoretická část bývá organizacemi koncipována buď do modulů, nebo do oblastí. Organizace, charakterizující kurzy v modulech, připojují k jednotlivým modulům i informaci o jejich časové dotaci. Sám se přikláním k dělení témat kurzů do oblastí, které bych podle charakteristiky rozdělil pro účely tohoto rozboru na tři základní, a to na:

- psychologickou oblast
- pedagogickou oblast
- speciální oblast

Psychologickou a pedagogickou oblast jsem stanovil z toho důvodu, že se objevuje ve všech charakteristikách kurzů, což má mimo jiné souvislost s § 22 odstavce 1 bodub) zákona č. 563/2004 Sb., kde je stanoveno, že kurzy musí být obsahově zaměřeny právě na oblast pedagogickou a psychologickou. Speciální oblast v mém pojetí zahrnuje taková témata, která již nejsou pro všechny kurzy společná nebo nejsou všemi organizacemi v předběžných informacích o kurzech prezentována. Z popisu jednotlivých kurzů by se do této oblasti dala souhrnně zahrnout například témata právní, sociální, speciálně pedagogické, pojednávající o mimoškolních aktivitách apod.

7.6 Další vzdělávání asistentů pedagoga

V § 24 zákona č. 563/2004 Sb., ve znění dalších právních předpisů, zejména ve znění části sedmé zákona č. 383/2005 Sb., jsou stanoveny povinnosti, podmínky a způsoby, jakými se uskutečňuje další vzdělávání pedagogických pracovníků, tedy i asistentů pedagoga.

„(1) Pedagogičtí pracovníci mají po dobu výkonu své pedagogické činnosti povinnost dalšího vzdělávání, kterým si obnovují, upevňují a doplňují kvalifikaci.

(2) Pedagogičtí pracovníci se mohou účastnit dalšího vzdělávání, kterým si zvyšují kvalifikaci. Zvýšením kvalifikace se podle zvláštního právního předpisu⁸⁸ rozumí též její získání nebo rozšíření.

(3) Ředitel školy organizuje další vzdělávání pedagogických pracovníků podle plánu dalšího vzdělávání, který stanoví po předchozím projednání s příslušným odborovým orgánem. Při stanovení plánu dalšího vzdělávání je nutno přihlížet ke studijním zájmům pedagogického pracovníka, potřebám a rozpočtu školy.

(4) Další vzdělávání pedagogických pracovníků se uskutečňuje

a) na vysokých školách, v zařízeních dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a v jiných zařízeních (dále jen „vzdělávací instituce“) na základě akreditace udělené ministerstvem,

b) samostudiem,

c) dalším vzděláváním zdravotnických pracovníků podle zvláštního právního předpisu⁸⁹ v případě učitelů zdravotnických studijních oborů.

(5) Dokladem o absolvování dalšího vzdělávání podle odstavce 4 písm. a) je osvědčení vydané vzdělávací institucí, která další vzdělávání pořádala.

(6) Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem druhy a podmínky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a způsob jeho ukončení. Ministerstvo vnitřně stanoví prováděcím právním předpisem druhy a podmínky dalšího vzdělávání

³⁸ § 142 b odst. 1 zákoníku práce, kterým je ale myšlen zákon č. 65/1965 Sb., jenž pozbyl účinnosti dne 1. 1. 2007, kdy vstoupil v účinnost nový zákoník práce č. 262/2006 Sb., zvláštní právní předpis podle § 231 zákona č. 262/2006 Sb. však zůstává nedotčen.

⁸⁹ Zákon č. 95/2004 Sb. a zákon č. 96/2004 Sb.

pedagogických pracovníků a způsob jeho ukončení pro pedagogické pracovníky škol zřizovaných Ministerstvem vnitra.

(7) K dalšímu vzdělávání uvedenému v odstavci 4 písm. b) pedagogickým pracovníkům přísluší volno v rozsahu 12 pracovních dnů ve školním roce; za dobu tohoto volna přísluší náhrada platu, která se rovná výši ušlého platu. Trvá-li pracovní poměr jen část školního roku, přísluší za každý měsíc trvání pracovního poměru jedna dvanáctina volna podle věty první. Ředitel školy určuje čerpání volna na dobu, kdy tomu nebrání vážné provozní důvody." ⁹⁰

Z rozhovorů s asistenty pedagoga vyplynulo, že mnozí asistenti pracující na částečný úvazek si nejsou vědomi svého práva načerpání studijního volna, odvíjejícího se od odpracovaných měsíců ve školním roce a určeného k dalšímu vzdělávání, a ani svého práva na náhradu platu, které je taktéž stanoveno ve výše uvedeném bodě 7. Svou neznalost zpravidla obhajovali tím, že toto nařízení platí jen v případě uzavření úplného pracovního poměru. Jak ale vyplynulo z dotazníkového šetření, kurzů se účastnili vesměs asistenti pracující v této profesi relativně krátkou dobu⁹¹. Mnozí odpověděli, že jejich účast na kurzu v IPPP ČR je jejich vůbec prvním způsobem zvyšování kvalifikace. Dokonce žádný z oslovených respondentů neuvedl, že by absolvoval jakýkoliv jiný kurz než ten, který byl pořádán IPPP ČR, což dokládá tabulka A12. Pravděpodobně déle pracující asistenti připomínkovali u bodu 7 příslušného paragrafu pasáž, z níž plyne, že ředitel školy určuje dobu čerpání volna. V praxi totiž může být tato doba stanovena zejména na dny, kdy asistenti pedagoga nejsou potřební ve výuce, což nemusí být v souladu se dny, kdy mají možnost účastnit se dalších vzdělávacích kurzů. Avšak většinou (až na malé výjimky) tvrdili, že spolupráce s ředitelem je vynikající a že jejich nadřízený sám dbá na to, aby si kvalifikaci zvyšovali, a pokud to je jen možné, účast na kurzech umožní. Nedokážu posoudit, do jaké míry se jednalo o vstřícnost ředitele vůči pedagogickému asistentovi, zvláště když kurz probíhal převážně o víkendu a u většiny respondentů se jednalo o vůbec první zkušenost tohoto druhu.

⁹⁰ Zákon č. 563/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Dostupné na WWW: <http://www.lexdata.cz/web/sb_free.nsf/citace/563_2004_Sb.7opendocument>.

⁹¹ Od zahájení školního roku 2007/2008, tedy 2 až 3 měsíce. Viz tabulka A20.

Dle vlastních zkušeností jsem spíše očekával určité připomínky související s bodem 3, konkrétně s pasáží, v níž se říká, že při stanovení plánu dalšího vzdělávání je nutno přihlížet k rozpočtu školy. Zejména totiž pro menší a malotřídní školy může být obtížné hradit mnohdy vysoké částky za kurzy pedagogického minima pro „pouhého“ asistenta pedagoga a je pro ně výhodnější pozdržet vzdělávání pedagogického asistenta a případné přebytky finance poskytnout na vzdělání osvědčených a již kvalifikovaných pracovníků z řad pedagogického sboru.

7.7 Za jakých podmínek nemusí být vzděláván

V zákoně č. 563/2004 Sb. v § 32 jsou stanoveny podmínky, kdy pedagogický pracovník vykonávající určitou pedagogickou profesi nemusí být plně kvalifikována pro výkon svého povolání.

„Fyzická osoba, která nesplňuje předpoklad podle §3 odst. 1 písm. b)⁹², může vykonávat přímou pedagogickou činnost po dni nabytí účinnosti tohoto zákona⁹³

a) nejdéle po dobu pěti let, pokud v této době nezačnou studium, kterým potřebný předpoklad získá, a toto studium úspěšně ukončí,

b) jestliže vysoké školy pro výuku odborných předmětů ve střední a vyšší odborné škole neumožňují přístup k vysokoškolskému vzdělání v akreditovaném studijním programu příslušného studijního oboru; v tomto případě je postačující získání nejvyššího dosažitelného vzdělání v příslušném oboru. ⁹⁴

K těmto dvěma podmínkám se nabytím účinnosti zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů, v části čtvrté, upravující změnu zákona o pedagogických pracovnících, přidal ještě jeden bod, ve kterém se praví, že nekvalifikovaná fyzická osoba může vykonávat přímou pedagogickou činnost, „a) pokud ke dni účinnosti tohoto zákona dosáhla 50 let věku a

⁹² Předpoklady pro výkon funkce pedagogického pracovníka.

⁹³ Datum nabytí účinnosti je 1.1. 2005.

⁹⁴ Zákon č. 563/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Dostupné na WWW: <http://www.lexdata.cz/web/sb_free.nsf/citace/563_2004_Sb.7opendocument>.

dlouhodobým výkonem přímé pedagogické činnosti na příslušném druhu nebo typu školy nejméně po dobu 15 let prokázala schopnost výkonu požadované činnosti. ⁹⁵

8 Náplň práce asistenta pedagoga podle kariérních stupňů

Popis náplně práce asistentů pedagoga lze nalézt v příloze číslo 8 stanovené v § 13 části třetí (Kariérní systém pedagogických pracovníků) vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků. Přitom platí, že náplň práce a zařazení asistenta pedagoga do příslušné platové třídy se řídí nařízením vlády č. 469/2002 Sb., ve znění nařízení vlády č. 331/2003 Sb.

Tato příloha číslo 8 vyhlášky č. 317/2005 Sb. odlišuje náplň práce asistentů pedagoga v 5 kariérních stupních.- Pro každý stupeň jsou podle náročnosti uvedeny typické základní činnosti, které by měl asistent pedagoga zařazený do příslušného stupně plnit. Každému stupni odpovídá zařazení do příslušné platové třídy, viz příloha 4.

⁹⁵ Zákon č. 179/2006 Sb. ze dne 5. května 2006 o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů. Dostupné na WWW:
<http://abonent.lexdata.cz/lexdata/sb_free.nsf/0/C_12571D20046A0B2C1257164003E81F4>.

• **Náplň práce asistenta pedagoga v 1. kariérním stupni**

Pracovní náplň asistenta pedagoga v tomto stupni jsou zejména pomocné práce. Od asistenta se vyžaduje podle zákona č. 563/2004 Sb. § 20 pod písmenem e) základní vzdělání a příslušné prohloubení vzdělání v akreditovaném vzdělávacím programu pro asistenty pedagoga. Žádné další kvalifikační ani speciální předpoklady pro vykonávání činnosti již nejsou vyžadovány. Tomuto stupni odpovídá 4. platová třída.

• **Náplň práce asistenta pedagoga v 2. kariérním stupni**

Pracovní náplň asistenta pedagoga v tomto stupni jsou zejména výchovné práce. Od asistenta se vyžaduje středoškolské až vysokoškolské vzdělání doplněné o studium pedagogických věd, tak jak je definováno v zákoně č. 563/2004 Sb. v § 20 pod písmenem a) až d). Žádné další kvalifikační ani speciální předpoklady pro vykonávání činnosti nejsou dále vyžadovány. Tomuto stupni odpovídá 6. platová třída.

• **Náplň práce asistenta pedagoga v 3. kariérním stupni**

Pracovní náplň asistenta pedagoga v tomto stupni se řídí pokyny pedagoga a spočívá v individuální práci s dětmi, případně ve výkladu látky. Od asistenta se vyžaduje středoškolské až vysokoškolské vzdělání doplněné o studium pedagogických věd, tak jak je definováno v zákoně č. 563/2004 Sb. v § 20 pod písmenem a) až d). Žádné další kvalifikační ani speciální předpoklady pro vykonávání činnosti nejsou dále vyžadovány. Tomuto stupni odpovídá 7. platová třída.

• **Náplň práce asistenta pedagoga v 4. kariérním stupni**

Pracovní náplň asistenta pedagoga v tomto stupni se řídí pokyny pedagoga a spočívá ve výchovně vzdělávací činnosti zaměřené na specifické potřeby žáků. Od asistenta se vyžaduje středoškolské až vysokoškolské vzdělání doplněné o studium pedagogických věd, tak jak je definováno v zákoně č. 563/2004 Sb. v § 20 pod písmenem a) až d). Žádné další kvalifikační ani speciální předpoklady pro vykonávání činnosti dále nejsou vyžadovány. Tomuto stupni odpovídá 8. platová třída.

• **Náplň práce asistenta pedagoga v 5. kariérním stupni**

Pracovní náplň asistenta pedagoga v tomto stupni se řídí pokyny pedagoga a spočívá ve výchovně vzdělávací činnosti zaměřené na specifické potřeby žáků. Od asistenta se

vyžaduje středoškolské až vysokoškolské vzdělání doplněné o studium pedagogických věd, tak jak je definováno v zákoně č. 563/2004 Sb. v § 20 pod písmenem a) až d). Další kvalifikační předpoklady, které jsou požadovány, jsou obsaženy v § 9 prováděcí vyhlášky č. 317/2005 Sb. Dále jsou požadovány 2 roky praxe a další specializované činnosti či specializace v základním oboru. Tomuto stupni odpovídá 8. platová třída.

Jak vyplynulo z dotazníkového šetření, pokud samotní asistenti mají definovat pojem asistent pedagoga, obsahuje jejich definice charakteristiku náplně práce, která odpovídá 1. kariérnímu stupni, kde je řečeno, že asistenti pedagoga vykonávají především pomocné práce⁹⁶.

Paradoxní je, že náplň práce asistenta pedagoga v 2. - 5. kariérním stupni mohou shodně vykonávat asistenti pedagoga s různým stupněm vzdělání, od středoškolského vzdělání s výučním listem až po vysokoškolské vzdělání. Osobně bych doporučoval vytvoření dalšího kariérního stupně určeného speciálně pro asistenty pedagoga s vysokoškolským nebo vyšším odborným vzděláním v oblasti pedagogické vědy, kteří splňují kvalifikační předpoklady a požadavky pro výkon pedagogické činnosti tak, jak jsou definovány v zákoně č. 563/2004 Sb. v § 20 pod písmenem a) a písmenem b). V tomto kariérním stupni bych uvítal, kdyby mohl být asistent pedagoga zařazen do vyšší než 8. platové třídy.

9 Platové třídy

Asistent pedagoga může být na základě požadavků na něj kladených a své odborné kvalifikace pracovníčně zařazen podle nařízení vlády č. 469/2002 Sb., ve znění nařízení vlády č. 331/2003 Sb. do 4. až 8. platové třídy. Přesné informace lze nalézt v Katalogu prací pod číslem 2.16.5. asistent pedagoga, viz příloha 9. Základní mzda je obzvláště v nižší platových třídách (myšleno zejména ve 4. a 5. platové třídě) poměrně nízká, byť každým rokem dochází k navýšení této částky. Informace o aktuální výši základních mezd si zájemce může sám vyhledat v informacích poskytovaných ministerstvem práce a sociálních věcí. Drotárová v souvislosti s platovými třídami ještě uvádí, že vzhledem k „faktu, že se jedná obvykle o zaměstnance s menší praxí, asistenti pedagoga

⁹⁶ Viz tabulka A7.

vnímají své mzdy jako nízké a nedostatečně motivující." ⁹⁷ Z vlastních zkušeností mohu napsat, že i já jsem vnímal platové ohodnocení jako nízké. Zdálo se mi proto zajímavé, že polovina dotazovaných asistentů se cítí být dostatečně finančně ohodnocena⁹⁸. V této souvislosti bych chtěl ale upozornit, že naprostá většina respondentů byla ženského pohlaví⁹⁹, a tudíž je velice pravděpodobné, že jejich nižší příjmy mohou být kompenzovány vyššími příjmy partnerů a ony si tuto práci zvolily bez ohledu na finanční ohodnocení.

Též nelze opomenout, že se z velké části jednalo o odpovědi asistentů, kteří pracovali v této funkci poměrně krátkou dobu¹⁰⁰ a jejich vzdělání, od kterého se posléze odvíjí i výše příjmů, bylo nejčtenější v oblasti středního vzdělání s maturitou a středního vzdělání bez maturity¹⁰¹. Z doprovodných komentářů k tabulce A22 je také v jisté míře patrné, že asistenti pedagoga očekávají zlepšení své finanční situace.

10 Doporučené činnosti

Činnosti asistenta pedagoga nabízejícího a poskytujícího podpůrné edukační služby osobám se speciálními vzdělávacími potřebami by měly vycházet z individuálních potřeb žáků, možností daných školní institucí, z podmínek prostředí a aktuálních požadavků. Byly sumarizovány a utříděny činnosti, které by měl asistent pedagoga pod metodickým vedením pedagoga vykonávat.

„Asistent pedagoga vždy pracuje pod metodickým vedením pedagoga - třídního učitele nebo učitele odborných předmětů, který zodpovídá za průběh i výsledky vzdělávání. Podporu asistentovi pedagoga poskytují i odborní pracovníci školských poradenských zařízení.

Hlavními činnostmi asistenta pedagoga jsou:

- individuální pomoc žákům při začleňování se a přizpůsobení se školnímu prostředí,*

⁹⁷ DROTÁROVÁ, L. *Asistent pedagoga - stav v ČR 2006* (2006), str. 14.

⁹⁸ Viz tabulka A22.

⁹⁹ Viz tabulka A2.

^m Viz tabulka A20.

¹⁰¹ Viz tabulka A4.

- *individuální pomoc žákům při zprostředkování učební látky,*
- *pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti,*
- *pomoc při vzájemné komunikaci pedagogů se žáky a žáků mezi sebou,*
- *pomoc při spolupráci se zákonnými zástupci žáka.* ¹⁰²

Tyto činnosti lze dělit například podle stupně školského zařízení, na kterém asistent pedagoga vykonává svou edukační činnost, a podle typu zaměření výkonu jejich profese.

• **Doporučené činnosti asistenta pedagoga na ZŠ u žáků zdravotně znevýhodněných**

- *„speciálně pedagogické metody výuky čtení, psaní a počítání*
- *podpora smyslového vnímání, pozornosti, koordinace, myšlenkových operací, způsobů chování v rámci multisenzoriální výchovy*
- *trénink úpravy chování*
- *aktivizace izolovaných schopností*
- *rozvoj grafomotoriky*
- *speciální logopedické činnosti*
- *alternativní komunikační programy*
- *výuka prostorové orientace*
- *výuka znakové řeči*
- *psychoterapeutická sezení.* ¹⁰³

• **Doporučené činnosti asistenta pedagoga na ZŠ u žáků se sociálním znevýhodněním**

- *„pomoc žákům při aklimatizaci na školní prostředí*
- *pomoc pedagogům školy při komunikaci s žáky*
- *spolupráce s rodiči žáků*
- *spolupráce s romskou, popř. jinou komunitou v místě školy* ¹⁰⁴

¹⁰² SMEJKALOVÁ, H. - TEPLÁ, M. *Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením č. j. 25 099/2007-24-IPPP (2007), str. 18.*

¹⁰³ TEPLÁ, M. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence.* In: *Asistence v podpoře žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (2006).*

Viz tamtéž.

- **Doporučené činnosti asistenta pedagoga u žáků středních škol**

Zde se spíše jedná o doporučené asistenční pedagogické činnosti během testování znalostí a vědomostí studentů. V rámci projektu MŠMT „Maturita bez handicapu“, předloženého Ústavem pro informace ve vzdělávání, ředitelkou Pavlou Zieleniecovou, je doporučené dělit asistenty pedagoga u žáků se zdravotním znevýhodněním na středních školách na následující dvě kategorie.

1) Asistenti pedagoga, kteří jsou zařazení do skupiny žáků se středním stupněm omezení

- *„Asistence při orientaci v testových materiálech (Asistent pomáhá žákovi orientovat se v testových materiálech, např. nalezení pole pro odpovědi, vysvětlení struktury polí pro odpovědi, struktury nabízených variant atd., zodpovídá případné dotazy směřující k orientaci žáka v testových materiálech a způsobu zápisu odpovědí. Asistent nepředčítá celý text ani nevysvětluje obsah úloh. V případě žáků se sluchovým postižením může asistent komunikovat ve znakové řeči.)*
- *Asistence při zápisu testových odpovědí (Asistent technicky vypomáhá žákovi se zápisem odpovědí. Důsledně píše, co mu žák diktuje a neopravuje chybné výrazy, slovní spojení, větnou stavbu, interpunkci, pravopis apod. Žák při diktování rovnou specifikuje tyto jevy: psaní velkých písmen, zejména u víceslovných názvů nebo u přídavných jmen odvozených z vlastních jmen nebo názvů, psaní -i/-y v přičestí minulém, po obojetných souhláskách, psaní čárek ve větě i v souvětí, psaní hláskových skupin -e/-ě/-je a mně/mě, psaní znělých a neznělých souhlásek. Asistent se žáka ptá i na jakýkoli další jev, když si sám není jistý.)*
- *Asistence při manipulaci s testovými materiály, psacím náčiním a kompenzačními pomůckami (Asistent žákovi pomáhá při manipulaci s testovými materiály, s psacími potřebami a kompenzačními pomůckami. Na žádost žáka pomůže nalistovat příslušné heslo ve slovníku nebo v Pravidlech českého pravopisu, jsou-li tyto pomůcky povoleny. Je schopen na místě řešit drobné technické problémy s pomůckami, případně obstarat jinou, fungující pomůcku stejných parametrů. Kromě asistenta může být v odůvodněných případech*

přítomen i technický pracovník, který zaručí bezproblémové fungování technicky složitějších pomůcek.)

- *Asistence při orientaci a pohybu (Asistent pomáhá žákovi při orientaci a pohybu*
 - *příchod do učebny, nalezení příslušného místa v lavici, opuštění učebny o přestávkách a po skončení práce.)*¹⁰⁵

2) Asistenti pedagoga, kteří jsou zařazeni do skupiny žáků s těžkým stupněm omezení

- *„Žáci zařazení do skupiny s těžkým stupněm omezení již v důsledku svého handicapu nemohou pracovat s testovým sešitem a zkoušku proto konají jiným, náhradním způsobem. Tehdy je asistent zprostředkujícím komunikačním článkem mezi žákem a zkoušejícím. Jedná se o způsob, jímž jsou řešeny zcela výjimečné případy. Forma zkoušky je určena individuálně pro každého žáka o zohledňuje jeho specifická omezení. V případě tlumočení do znakové řeči je vedle žákova asistenta jmenovaného školou přítomen i nezávislý tlumočník. “*¹⁰⁶

• Doporučené činnosti asistenta pedagoga v dalších školských a sociálních zařízeních

Jelikož asistent pedagoga může působit jako pedagogický pracovník v různých školských a sociálních zařízeních, pokoušel jsem se najít doporučené činnosti pro asistenta v zařízeních, která nejsou předškolními zařízeními, základními nebo středními školami, avšak nepodařilo se mi to. Pravděpodobně neexistuje žádné takové doporučení. Lze předpokládat, že tyto činnosti budou v mnohém podobné těm, které asistent vykonává v MŠ, ZŠ nebo SŠ, přesto se ale svou specifikací mohou lišit. Proto se domnívám, že by bylo dobré stanovit alespoň některé doporučené činnosti i pro tyto asistenty pedagoga. Absence doporučených činností a jasných kompetencí podle mého názoru v praxi vede k tomu, že asistent pedagoga vykonává práci, která může být totožná s jinou pracovní funkcí, nebo mu jsou zadávány takové úkoly, které jiní pracovníci nechtějí vykonávat.

¹⁰⁵ TEPLÁ, M. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence. In: *Asistence v podpoře žáků se speciálními vzdělávacími potřebami* (2006).

¹⁰⁶ SCHINDLER, R. *Závěrečná zpráva. Maturita bez handicapu 2005* (2005), str. 43. Dostupné na WWW: <http://www.cermat.cz/novamaturita/st/download/zaverecna_zprava_MBH05.pdf>.

11 Přímá pedagogická činnost

Asistentovi pedagoga podle Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků ze dne 26. ledna 2005, které je v souladu se zákonem č. 563/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, stanovuje míru přímé pedagogické činnosti ředitel školy nebo školského zařízení v týdenním rozsahu 20 až 40 hodin dle potřeby školy či školského zařízení. V praxi to znamená, že ředitel školy může, ale též nemusí asistentovi pedagoga stanovit takovou výši přímé pedagogické činnosti, která bude shodná s dobou pracovního úvazku. Díky tomu mohou nastat situace, kdy je s asistentem z objektivních důvodů uzavřen částečný úvazek jenom proto, aby výše onoho úvazku odpovídala míře přímé pedagogické činnosti, která je určena časovou dotací učiva určitého ročníku. Stanovení minimální výše přímé pedagogické činnosti považuji za odůvodněné, neboť se tímto stanovením zabránilo, aby mohl být asistent pedagoga využíván jen k nepřímé pedagogické činnosti, jako jsou administrativní záležitosti, příprava pomůcek, práce s rodinami apod.

12 Zřízení funkce asistenta pedagoga

Podle ustanovení § 16 odst. 9 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je v pravomoci ředitele mateřské školy, základní školy, základní školy speciální, střední školy a vyšší odborné školy ve třídě nebo studijní skupině, kde dochází ke vzdělávání dětí, žáků nebo studentů se specifickými vzdělávacími potřebami, zřídit funkci asistenta pedagoga. V případě, že se jedná o žáka, dítě nebo studenta se zdravotním znevýhodněním nebo zdravotním postižením, je předpokladem pro zřízení funkce vyjádření poradenského zařízení, viz kapitola 12.2 Doporučení pedagogické asistence ze strany poradenských zařízení.

Do doby, než nabyt účinnosti zákon Zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů, platil požadavek, aby v případě, kdy je zřizována funkce asistenta pedagoga, byla splněna též podmínka souhlasu krajského úřadu. Svě odůvodnění toto nařízení jistě mělo v případech, kdy byly zřizovatelem školy obec, kraj nebo svazek obcí. Těmto zřizovatelům byly totiž finanční prostředky na zmíněnou asistenční pedagogickou činnost poskytovány

skutečně krajským úřadem v souladu s § 161 odst. 6 písm. a) a písm. b) a § 162 odst. 4 zákona č. 561/2004. Sb. Zcela zbytečná však byla žádost na krajský úřad o zřízení funkce v případech, kdy byla zřizovatelem školy registrovaná církev nebo náboženská společnost či pokud se jednalo přímo o školy zřizované samotným MŠMT. V těchto případech bylo totiž přidělování finančních prostředků v kompetenci samotného MŠMT. Z tohoto důvodu byl účinností zákona č. 179/2006 Sb. do § 16 zákona č. 561/2004 Sb. vložen nový odstavec 10, kde se praví. „Ke zřízení jednotlivé třídy, oddělení nebo studijní skupiny s upravenými vzdělávacími programy v rámci školy podle odstavce 8 a ke zřízení funkce asistenta pedagoga podle odstavce 9 je v případě škol zřizovaných ministerstvem či registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy, nezbytný souhlas ministerstva, v případě škol zřizovaných ostatními zřizovateli souhlas krajského úřadu.“¹⁰⁷

12.1 Vyhledání vhodného kandidáta pro funkci asistenta pedagoga

Neméně důležitým faktem, než je samotný souhlas MŠMT nebo krajského úřadu se zřízením funkce asistenta pedagoga a nezbytné zajištění finančních nákladů spojených s touto funkcí, bývá nezbytnost sehnat vhodného kandidáta k výkonu této profese. V publikaci „Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením“ je uvedeno hned několik možností, jak lze vyhledat kandidáta na funkci asistenta pedagoga. Těmito možnostmi jsou:

- „spolupráce s nevládními neziskovými organizacemi (NNO),
- spolupráce s OŠ KÚ,
- kontakty s úřady práce (předběžné vytipování vhodných pracovníků pro oblast školství),
- spolupráce s orgány péče o dítě (OPD),
- spolupráce s lékaři-pediatry,

¹⁰⁷ Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném jiném vzdělávání, ve znění pozdějších změn. Dostupné na WWW: <http://www.zakonycr.cz/seznamy/5612004Sb.html>.

- inzerce (nabídka i poptávka v Učitelských novinách, regionálním tisku, na místních vývěškách),
- vyhlášení interního konkursu,
- kontakty na pedagogy-aktivní důchodce, studenty,
- spolupráce se zákonnými zástupci žáka,
- využití stávajících zaměstnanců školy, především vychovatelů školní družiny a školního klubu,
- využití funkce „bezpečnostního pracovníka“ a „pracovníka sociální péče“^{TM*}

Často se objevuje značné množství inzerátů na internetu, v tisku či na nástěnkách škol, ve kterých je zájem o asistenta pedagoga, jejichž zadavateli jsou zejména sami zákonní zástupci žáků se speciálními potřebami, případně školská zařízení. Dalo by se proto očekávat, že asistenti pedagoga získají práci nejspíše tímto způsobem. Z dotazníkového šetření mezi samotnými asistenty vyplynulo ¹⁰⁹, že některé způsoby vyhledávání vhodného kandidáta mohou být v praxi málo účinné a efektivní. Respondenti například neuvedli ani jednu možnost, že by svou práci získali prostřednictvím zákonného zástupce nebo úřadu práce. Dle odpovědí je spíše patrné, že se tak děje převážně nejrozumnějšími individuálními způsoby.

12.2 Doporučení pedagogické asistence ze strany poradenských zařízení

Školská poradenská zařízení zaujímají zásadní úlohu při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Jelikož doporučují v rámci svých kompetencí i pedagogicko-asistenční služby pro zmíněné žáky, mají tato zařízení velký význam i z hlediska problematiky, které se týká asistenta pedagoga. Konkrétně v § 16 odstavce 10 zákona č. 561/2004 Sb. se praví, že *„ředitel mateřské školy, základní školy, základní školy speciální, střední školy a vyšší odborné školy může ve třídě nebo studijní skupině, ve které se vzdělává dítě, žák nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami, zřídit funkci asistenta pedagoga. V případě dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a*

¹⁰⁸ SMEJKALOVÁ, H. - TEPLÁ, M. *Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením* (2007). Dostupné na WWW: <www.apspc.cz/files/Asistent%20pedagoga.doc>.

¹⁰⁹ Viz tabulka A6.

*zdravotním znevýhodněním je nezbytné vyjádření školského poradenského zařízení."*¹¹⁰ To znamená, že bez vyjádření poradenského pracoviště nemůže ředitel zřídit funkci asistenta pedagoga pro žáky se zdravotním znevýhodněním nebo žáky se zdravotním postižením.

O tom, která školská poradenská zařízení jsou kompetentní poskytovat doporučení ke zřízení funkce asistenta pedagoga, informuje vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Konkrétně v § 5 odstavce 3 bodu b) zmíněné vyhlášky se praví, že tuto službu poskytuje pedagogicko-psychologická poradna, která „*zajišťuje speciální vzdělávací potřeby žáků ve školách, které nejsou samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením, a vypracovává odborné posudky a návrhy opatření pro školy a školská zařízení na základě výsledků psychologické a speciálně pedagogické diagnostiky*“¹¹¹. Druhým zařízením, které může poskytnout doporučení, je Speciálně pedagogické centrum. Jeho kompetence jsou určeny v § 6 odstavce 4 bodu a) stejné vyhlášky. V tomto bodě je obsažena informace, že Speciálně pedagogické centrum „*zajišťuje speciální připravenost žáků se zdravotním postižením na povinnou školní docházku a speciální vzdělávací potřeby žáků se zdravotním postižením a žáků se zdravotním znevýhodněním, zpracovává odborné podklady pro jejich zařazení a přearazení do škol a školských zařízení a pro další vzdělávací opatření*“^{A,112}.

Je ovšem otázkou, jak dalece koresponduje doporučení poradenských zřízení zřídit funkci asistenta pedagoga s jejich následným metodickým vedením. Z dotazníkového šetření vyplývá¹¹³, že většina respondentů nemá zkušenost se spoluprací s poradenskými zařízeními, přičemž by se naopak dalo očekávat, že případná spolupráce bude probíhat intenzivně na počátku uvedení asistenta pedagoga do vzdělávacího systému příslušného

¹¹⁰ Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších změn. Dostupné na WWW:

<<http://www.zakonycr.cz/seznamy/5612004Sb.html>>.

¹¹¹ Vyhláška č. 72/2005 Sb. ze dne 9. února 2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Dostupné na WWW:

<http://abonent.lexdata.cz/lexdata/sb_free.nsf/0/C12571D20046A0B2C1256FAA00520BAA>.

¹¹² Viz tamtéž.

¹¹³ Viz tabulka A 13a a tabulka A 13b.

zařízení. Zdá se, že v praxi je úloha poradenských zařízení pouze formální a že spočívá pouze v doporučení zřídit funkci asistenta pedagoga u žáků se speciálními potřebami.

12.3 ^vŽádost o zřízení funkce

V souladu s ustanovením § 7 odst. 2 vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných a v souladu s „Informací MŠMT k zabezpečení vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence" č.j. 14 453/2005-24 by měla žádost obsahovat následující údaje:

- Název a sídlo právnické osoby, která vykonává činnost školy.
- Celkový počet tříd v dané škole.
- Celkový počet dětí, žáků nebo studentů příslušné školy.
- Celkový počet dětí, žáků nebo studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Počet dětí, žáků nebo studentů, eventuálně ročník, pro které bude funkce asistenta pedagoga zřízena.
- Datum zřízení funkce asistenta pedagoga.
- Specifikace funkce, pro kterou bude asistent pedagoga zřízen, upřesnění druhu speciálních vzdělávacích potřeb u dětí, žáků a studentů podle § 16 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb.
- Zdůvodnění potřeb a cílů, kterých chce ředitel školy zřízením této funkce dosáhnout.
- Odborná kvalifikace asistenta pedagoga, která vychází z požadavků § 20 zákona č. 563/2004 Sb.
- Časový rozsah a pracovní náplň asistenta pedagoga, kterou v případě, že se jedná o funkci asistenta pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním, stanovuje pouze ředitel školy. V případě, že se jedná o funkci asistenta pedagoga pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním, stanovuje pracovní náplň ředitel školy na podkladě doporučení získaných z Pedagogicko psychologické poradny nebo Speciálního pedagogického centra.

- Platové zařazení asistenta pedagoga, které je v souladu s „Nařízením vlády č. 533/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 469/2002 Sb., kterým se stanoví katalog prací a kvalifikační předpoklady a kterým se mění nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů“.
- Vyjádření školského poradenského zařízení, které musí být přiloženo k žádosti v souladu s ustanovením § 16 odst. 9 zákona č. 561/2004 Sb. a které je nezbytné v případě, že se jedná o zřízení funkce asistenta pedagoga u dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním.
- Způsob, jakým škola zajistí asistenta pedagoga.
- Způsob, kterým bude zajištěno financování funkce asistenta pedagoga.
- Místo, kde došlo k sepsání žádosti.
- Datum, kdy došlo k sepsání žádosti.
- Podpis ředitele školy a razítko zařízení.

Pro srovnání uvádím v přílohách dva vzory žádostí o zřízení funkce asistenta pedagoga dle metodického pokynu Ústeckého kraje pro školní rok 2007/2008. Jedná se o žádost o zřízení funkce asistenta pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním viz příloha 6 a žádost o zřízení funkce asistenta pedagoga pro žáky se zdravotním postižením viz příloha 7.

12.4 Pracovně právní vztah

Pracovně právní vztah mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem je obecně rozveden v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoník práce s účinností od 1. 1. 2007. Uzavření pracovního poměru mezi ředitelem školského zařízení a asistentem pedagoga může být na dobu neurčitou, ale i určitou. Pokud je pracovní poměr uzavírán na dobu určitou, řídí se toto uzavírání § 39 zákona č. 262/2006 Sb., viz příloha 8.

13 Financování asistentů pedagoga

Výše finančních prostředků je jedním z velkých úskalí tohoto povolání. Před legislativním ukotvením funkce asistenta pedagoga zákony č. 563/2004 Sb. a č. 561/2004 Sb. existovaly dva základní způsoby, které vedly k zajištění asistenčních služeb (osobních, ale mnohdy i pedagogických). Prvním z nich bylo zaměstnání mužů

ve výkonu civilní vojenské služby, jednalo se o poměrně levnou pracovní sílu. Organizace, v níž byla civilní vojenská služba vykonávána, byla povinna zajistit služné ve výši služného vojína v základní službě¹¹⁴. Druhý způsob zajištění asistenčních služeb byl pomocí financí z oblasti neziskového sektoru nebo pomocí financí na podporu zaměstnanosti poskytnutých úřady práce. Tímto způsobem byli financováni tzv. romští asistenti, později přejmenovaní na „vychovatel - asistent učitele“.

Financování funkce asistenta pedagoga v současné době probíhá normativně a řídí se následující legislativou:

- Zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů
- Zákonem č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláškou č. 492/2005 Sb., o krajských normativních
- Směrnici č.j.: 28 768/2005-45, kterou se stanoví závazné zásady, podle kterých provádějí krajské úřady rozpis finančních prostředků státního rozpočtu přidělovaných podle § 161 odst. 6 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a podle kterých provádějí obecní úřady obcí s rozšířenou působností návrhy rozpisů rozpočtů finančních prostředků státního rozpočtu podle § 161 odst. 7 písm. a) zákona č. 561/2004 Sb.

Též je nezbytné připomenout „Informaci MŠMT k zabezpečení vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence č.j. 14 453/2005-24“, kde se v souvislosti s financováním asistenta pedagoga uvádí: „*Platové zařazení asistenta pedagoga ve školách zřizovaných státem, krajem, obcí a svazkem obcí ve smyslu nařízení vlády č. 469/2002 Sb., ve znění nařízení vlády č. 331/2003 Sb., katalog prací č. 2.16.3, se uskutečňuje na základě nejnáročnějších požadovaných činností a odborné kvalifikace. Platové zařazení je možné od 4. do 8. platové třídy podle požadavků školy a školského zařízení na náročnost vykonávané práce. Asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem, proto mu náleží platový tarif podle přílohy*

¹¹⁴ Civilní služba. Dostupné na WWW: <<http://www.army.cz/avis/rut/vojkaps/87.htm>>.

č. 2 nařízení vlády č. 330/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a 8 týdnů dovolené,"¹¹⁵

O platových třídách blíže pojednává kapitola 9 „Platové třídy“.

Přehledně zpracované informace o způsobech financování asistentů pedagoga ve školských zařízeních rozdělených dle zřizovatele se mi podařilo nalézt v záznamu referátu „Asistence v podpoře žáků se speciálními vzdělávacími potřebami“, kde se uvádí:

„Školy soukromé

- finance poskytuje MŠMT na základě smlouvy mezi soukromou školou a krajským úřadem o navýšení dotace
- žádosti škol posuzuje krajský úřad
- finance se poskytují dvakrát ročně na období

1. 1.-30. 6. (žádosti se podávají k 30. 11. předchozího roku)

1. 7. - 31. 12. (žádosti se podávají k 15. 6.)

Školy obecní a krajské

- finance poskytuje krajský úřad z prostředků státního rozpočtu
- žádosti ředitele školy posuzuje krajský úřad
- finance se poskytují dvakrát ročně na období

1. 1. - 30. 6. (žádosti se podávají k 30. 11. předchozího roku)

1. 7. - 31. 12. (žádosti se podávají k 15. 6.)

Školy církevní

- finance poskytuje MŠMT přímo na základě smlouvy
- souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga vydává MŠMT
- žádosti posuzuje MŠMT"¹¹⁶

Z těchto informací vyplývá, že i když škola zaměstná asistenta pedagoga od začátku školního roku, může o finanční příspěvek požádat až k 30. 11.; a v případě, že je jí

¹¹⁵ Informace MŠMT k zabezpečení vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence č.j. 14 453/2005-24. Dostupné na WWW: <<http://www.rvp.cz/cIaneK/298/431>>.

¹¹⁶ LOUŠKA, J. Pedagogická asistence a její zajištění v Praze. In: *Asistence v podpoře žáků se speciálními vzdělávacími potřebami* (2006).

přiznán, je vyplácen od 1. 1.! Škola tedy v období od uzavření pracovní smlouvy do 1. 1. musí financovat plat asistenta pedagoga z vlastních zdrojů.

Zaměstnání asistenta pedagoga může být poměrně rizikovou záležitostí i proto, že zaměstnavatelé nemají jistotu, budou-li jim poskytnuty přiměřené finance na tuto funkci pro celý školní rok. I když je funkce asistenta pedagoga na počátku školního roku zřízena a je vyhověno první žádosti o příspěvek (žádost k 15. 6.), není jisté, že této žádosti bude v obdobné výši vyhověno i při podání druhé žádosti (žádost k 30. 11.). To školu vrhá do rizika, že bude muset s asistentem pedagoga v průběhu školního roku rozvázat pracovní poměr, nebo sehnat finanční prostředky z jiných zdrojů.

Problémy mohou vzniknout i v případě, kdy škola má již uznanou dotaci na zřízení funkce asistenta pedagoga. Jelikož se v žádosti uvádí jmenovitě konkrétní asistent, je přidělená dotace určena pouze pro něj. Pokud tedy dojde v průběhu školního roku ke změně asistenta, musí škola zbytek nevyčerpané dotace na tohoto asistenta vrátit a o příspěvek na nového asistenta opět zažádat v termínu k tomu určeném. Jak vyplynulo z informací přidružených k dotazníkovému šetření určenému ředitelům škol, může dokonce nastat i taková paradoxní situace, kdy asistent pedagoga během svého působení změnil příjmení a škola, byť nedošlo ke změně fyzické osoby, byla povinna dotaci vrátit krajskému úřadu.

Podávání žádosti dvakrát ročně má ale i svou kladnou stránku, neboť v průběhu školního roku se mohou na dané škole změnit podmínky, které ovlivňují výši financí poskytnutých na výkon funkce asistenta pedagoga, který pak může získat vyšší finanční ohodnocení.

Nejistota, která je spojena s přidělováním finančních prostředků, může vést k uzavírání pracovních smluv s asistenty pedagoga na dobu určitou, což podle zákona č. 262/2006 Sb. není možné činit opakovaně a může to být jednou z příčin fluktuace pracovníků v této profesi.

Dále považuji za nesmyslné metodické pokyny jednotlivých krajů, které prakticky znemožňují zřízení funkce asistenta pedagoga v průběhu školního roku, nebo pokud v průběhu školního roku ke zřízení dojde, odbor školství, mládeže a tělovýchovy příslušného krajského úřadu (OŠMT KÚ) to pokládá za nestandardní postup. Naopak

za přínos považují možnost vydat souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga nádobu neurčitou¹¹⁷, což znamená, že pokud se výrazně nezmění podmínky, škola nemusí žádat o dotaci na zřízení funkce asistenta pedagoga každým rokem.

Za neřešený problém považují přidělování finančních prostředků poskytnutých MŠMT pouze na asistenty pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním. Informace MŠMT k zabezpečení vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence č.j. 14 453/2005-24 dělí asistenty do dvou skupin. Proto by bylo logické, kdyby byly dotace poskytované MŠMT určeny pro obě skupiny asistentů pedagoga a nebyla jedné dávana přednost před druhou. Jak se mi podařilo zjistit, tento problém je poměrně vleklý. Již v roce 2003 Iveta Němečková z Odboru předškolního, základního, základního uměleckého a jazykového vzdělávání MŠMT uvedla v souvislosti se zamítáním žádostí MŠMT o příspěvek na poskytnutí dotací na asistenta pedagoga následující: *„Zamítne se v případě, že škola žádá o asistenta pro dítě s postižením, nikoli pro dítě se sociokulturním znevýhodněním. To mě dost mrzí, protože vím, že tyto děti asistenci velmi potřebují, ale bohužel MŠMT tuto funkci nefinancuje, kdežto asistenta pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí ano.*¹¹⁸ Doposud však nebyly učiněny kroky, které by vyrovnaly možnosti obou skupin a vedly k poskytování finančních prostředků MŠMT také na asistenty pro žáky se zdravotním postižením. Navíc i tito žáci mohou být současně kromě zdravotního znevýhodnění znevýhodnění jak sociálně, tak případně i kulturně.

V souvislosti s přidělováním finančních prostředků poskytnutých MŠMT na asistenční pedagogické služby u dětí se sociálním znevýhodněním je důležité připomenout dokumenty MŠMT, které upravují poskytování finančních prostředků. Na tyto rozvojové programy MŠMT, které jsou doposud vyhlašovány každoročně, není právní nárok. Jelikož je tato práce psaná v rozmezí let 2007 - 2008, rozhodl jsem se při rozboru

¹¹⁷ Viz *Metodický pokyn ke zřizování funkce asistenta pedagoga pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním* č.j. 189367/2007/SMT/1638/2007. Dostupné na [www <http://skolstvi.kr-ustecky.cz/soubory/450018/metodicky%5Fpokyn%5Fap.pdf>](http://skolstvi.kr-ustecky.cz/soubory/450018/metodicky%5Fpokyn%5Fap.pdf).

¹¹⁸ JINDRÁKOVÁ, L. - VAŇKOVÁ, K. Rozhovor s Mgr. Ivetou Němečkovou. In: *Spolupráce s vychovatelem - asistentem pedagoga, aneb jak vytvořit ve škole tandem* (2003), str. 8. Dostupné na WWW: http://www.novaskola.org/web/data_cs/doc/m7/s2_clanekl_10.pdf.

vycházet z dokumentů MŠMT, které byly vyhlášeny v letech 2007 a 2008. Starším dokumentům pro dřívější roky se v práci nevěnuji a neporovnávám je.

- Pro školní rok 2007/2008 platil dokument „Vyhlášení rozvojového programu MŠMT ze dne 28. listopadu 2006 č.j. 25 086/06-22 "Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním v roce 2007"
- Pro školní rok 2008/2009 platí dokument „Vyhlášení rozvojového programu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 11. 12. 2007 č.j. 26 148/07-22 „Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním pro rok 2008"

Příslušné dokumenty upravují podle § 171 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb. několik důležitých bodů, které musí žadatel splňovat:

- a) Kdo může být žadatelem - odbory školství krajských úřadů, právnické osoby zřizované samotným ministerstvem, právnické osoby zřizované registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi
- b) Účel dotace - je určena na funkci asistenta pedagoga.
- c) Způsob finančního vypořádání - tento bod vypovídá spíše o termínu, ve kterém musí dojít k finančnímu vypořádání. Tento termín se řídí vyhláškou č. 551/2004 Sb., kterou se stanoví zásady a termíny finančního vypořádání vztahů se státním rozpočtem, státními finančními aktivy nebo Národním fondem.
- d) Postup při podávání dotace - stanovuje termíny, dokdy musí dojít k podání žádosti. V souvislosti s poskytovatelem se dále uvádí v žádosti souhlas krajského úřadu se zřízením funkce, případné zdůvodnění navýšení počtu asistentů pedagoga a požadavky na ně kladené.

Oproti roku 2007 došlo v roce 2008 při specifikaci účelu dotace k zásadní změně. Dotace lze nově použít za předpokladu, že asistent, který dosáhl základního vzdělání si nejpozději do 3 měsíců od nástupu do funkce začne své vzdělání doplňovat studiem akreditovaného kurzu. Tato podmínka je stanovena následovně: *„Dotaci lze použít pouze na financování funkcí asistentů pedagoga obsazených osobami s odpovídající odbornou kvalifikací stanovenou v § 20 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických*

pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Na asistenta pedagoga, který má pouze základní vzdělání a vztahuje se na něj § 32 zákona č. 563/2004 Sb., lze dotaci použít pouze za předpokladu, že nejpozději do 3 měsíců od nástupu do práce zahájil studium akreditovaného vzdělávacího programu pro asistenty pedagoga uskutečňovaného zařízením dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků."¹¹⁹

Pro srovnání uvádím ještě znění účelu dotace určené pro rok 2007, kde se praví, že dotaci lze použít „na náklady vyplývající právnické osobě z pracovněprávního vztahu s asistentem pedagoga, zejména na platy, náhrady platů, nebo mzdy a náhrady mezd, na odměny za pracovní pohotovost, odměny za práci vykonávanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a odstupné, na úhradu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a úhradu pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, na příděly do fondu kulturních a sociálních potřeb a na krytí těchto nákladů, které již byly právnickou osobou uhrazeny. Dotaci je možno získat pouze na ty asistenty pedagoga, kteří splňují odbornou kvalifikaci stanovenou v § 20 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Dotace je vázána na funkci asistenta pedagoga zřízenou dle §16 odst. 9 školského zákona."¹²⁰

Myslím, že požadavek, aby finance určené na výkon profese asistent pedagoga byly určeny jen kvalifikovaným asistentům nebo těm asistentům, kteří si své vzdělání v nejbližší době doplní, zabezpečuje, že tuto funkci budou vykonávat opravdu jen kvalifikovaní asistenti. Nekvalifikovaní asistenti pak nebudou odsouvat dobu, v níž si mají doplňovat své vzdělání, až do nejzazší možné hranice 5 let, tak jak je stanoveno v § 32 zákona č. 563/2004 Sb.

¹¹⁹ Vyhlášení rozvojového programu MŠMT ze dne 11.12.2007 „Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním pro rok 2008". Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/ministerstvo/vyhlaseni-rozvojoveho-programu-msmtze-dne-11-12-2007-financovani-asistentu-pedagoga-pro-deti-zaky-a-studenty-se-socialnim-znevychodnenim-pro-rok-2008>>.

¹²⁰ Vyhlášení rozvojového programu MŠMT „Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním v roce 2007". Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/vyhlaseni-rozvojoveho-programu-msmt-financovani-asistentu-pedagoga-pro-deti-zaky-a-studenty-se-socialnim-znevychodnenim-v-roce-2007>>.

V příloze 11 uvádím pro představu tabulku s výší financí poskytnutých MŠMT „Výsledky rozvojového programu Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním v roce 2007“.

14 Počty asistentů pedagoga

Jak již bylo naznačeno v dřívějších kapitolách, zejména v kapitole 3 „Historie zrodu profese asistenta pedagoga“, vznikla tato profese poměrně nedávno, a nelze tudíž porovnávat statistické údaje o asistentech pedagoga v delším časovém období, než jsou roky 2005 až 2007.

Při sběru dat bohužel nebylo možné vycházet ze Statistické ročenky školství za rok 2004/2005, Statistické ročenky školství pro rok 2005/2006 a Statistické ročenky školství pro rok 2006/2007 a to zejména z následujících důvodů:

- Statistická ročenka školství prorok 2004/2005 neuvádí v tabulce zaměřené na ostatní pedagogické pracovníky ve školství konkrétní údaje k asistentům pedagoga. Počty asistentů pedagoga jsou v této ročence zahrnuty v tabulkách jednotlivých druhů škol v souhrnném počtu ostatních pedagogických pracovníků ve školách - mateřských (tabulka B2.2)¹²¹, základních (tabulka C2.18)¹²² a školách speciálních (tabulka G1.8)¹²³. Bohužel veškeré takto zpracované výkonové ukazatele zahrnují údaje o stavu ke dni 30. 9. 2004.
- Ve Statistické ročence školství pro rok 2005/2006 lze sice již dohledat tabulku zaměřenou na ostatních pedagogické pracovníky ve školství (pro účely této práce asistenty pedagoga), leč v tabulce A1.2.3 Regionální školství - ostatní pedagogičtí pracovníci škol¹²⁴ je opět uvedeno, že informace o stavu počtu asistentů pedagoga ve školním roce 2005/2006 zahrnují údaje ke dni 30. 9. 2005.
- Statistická ročenka školství pro rok 2006/2007 nebyla ke dni 25. 2. 2008 k dispozici.

¹²¹ Kolektiv pracovníků ÚIV. *Statistická ročenka školství 2004/2005: Výkonové ukazatele*, (2005), B-12

¹²² Kolektiv pracovníků ÚIV. *Statistická ročenka školství 2004/2005: Výkonové ukazatele*, (2005), C-40

¹²³ Kolektiv pracovníků ÚIV. *Statistická ročenka školství 2004/2005: Výkonové ukazatele*, (2005), G-12

¹²⁴ Kolektiv pracovníků ÚIV. *Statistická ročenka školství 2005/2006: Výkonové ukazatele*, (2006), A-17

Úplné informace o počtech asistentů pedagoga za roky 2005, 2006 a 2007 lze zjistit ve „Virtuálním oddílu statistických výkazů Ústavu pro informace ve vzdělávání“¹²⁵, viz následující tabulka.

rok	2005	2006	2007
Asistenti pedagogů pro žáky se zdravotním postižením - celkem	1616	2159	2945
Asistenti pedagogů pro žáky se zdravotním postižením - z toho ženy	1469	2006	2756
Asistenti pedagogů pro žáky se zdrav, postižením - přepočteno na plně zaměstnané	1178,6	1582,8	2115,8
Asistenti pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním - celkem	235	375	445
Asistenti pedagoga pro žáky se soc. znevýhodněním - z toho ženy	191	308	370
Asistenti pedagoga pro žáky se soc. znevýhodněním - přepočteno na plně zaměstnané	215	339,8	405,4
Asistenti pedagoga celkově (Fyzické osoby)	1851	2534	3390

Porovnáním dat lze vyvodit závěr, že doposud každým rokem došlo k nárůstu počtu asistentů pedagoga, a případné zvýšení počtu asistentů pedagoga v českém školství lze proto s velikou pravděpodobností očekávat i ve školním rok 2007/2008 a možná i v následujících letech, dokud nedosáhne tento trend svého vrcholu a neustálí se. Příčinou zvyšování počtů pracovníků ve funkci asistent pedagoga může být například zakotvení této funkce v legislativě v roce 2004, zlepšení finančních pobídek¹²⁶ určených k financování této práce, zvýšená poptávka po asistentech pedagoga, změna pracovních poměrů u jiných pedagogických nebo nepedagogických pracovníků ve školství na asistenty pedagoga, ochota zaměstnavatelů zaměstnávat asistenty pedagoga na plný nebo částečný zaměstnanecký poměr a na určitou nebo neurčitou dobu a možnost středoškolského studia zaměřeného na kvalifikované vzdělání určené k výkonu povolání asistent pedagoga.

¹²⁵ Časové řady statistických ukazatelů. In: *Ústav pro informace ve vzdělávání*. Dostupné na WWW: <<http://stisko.uiv.cz/vo/rada.asp>>. Hledáno podle klíče: Statistický oddíl 1C, položky oddílů R1C0103, R1C0102, R1C0104, R1C0202, R1C0203, R1C0204, rok sběru dat 2005-2007.

¹²⁶ Například rozvojové programy MSMT.

Ve všech třech porovnávaných obdobích výrazně převyšují asistenti pedagoga u žáků se zdravotním znevýhodněním nad asistenty pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním. Příčinou toho může být například přetrvávající silná integrační tendence dětí se zdravotním znevýhodněním, která je v České republice patrná od počátku 90. let 20. století, nebo možný nárůst počtu dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, které jsou způsobené jinou než sociokulturní příčinou. Domnívám se, že počet takových dětí se může zvyšovat zejména díky přesnější diagnostice. Výrazným prvkem statistických údajů je též značná feminizace této profese.

14.1 Rozmístění asistentů pedagoga v jednotlivých krajích

Ve „Virtuálním oddílu statistických výkazů Ústavu pro informace ve vzdělávání" jsem vyhledal počty asistentů pedagoga v jednotlivých krajích pomocí agregačního klíče „kraj", viz následující tabulka¹²⁷.

¹²⁷ Časové řady statistických ukazatelů. In: *Ústav pro informace ve vzdělávání*. Dostupné na WWW: <<http://stistko.uiv.cz/vo/rada.asp>>. Hledáno podle klíče: Statistický oddíl 1C, položky oddílů R1C0102, R1C0202, rok sběru dat 2005-2007, území -jednotlivé kraje.

	AP se zdravotním postižením			AP se sociálním znevýhodněním		
rok	2005	2006	2007	2005	2006	2007
kraj						
Moravsko-slezský kraj	158	232	329	53	79	89
Zlínský kraj	81	119	180	4	16	13
Olomoucký kraj	183	245	272	24	37	38
Brněnský kraj	185	234	285	15	35	40
Kraj Vysočina	96	125	187	8	15	13
Pardubický kraj	105	102	135	9	17	24
Královéhradecký kraj	102	123	213	8	13	25
Liberecký kraj	41	31	52	13	19	22
Ústecký kraj	140	183	239	40	59	78
Karlovarský kraj	17	40	62	11	15	16
Plzeňský kraj	89	120	129	2	4	8
Jihočeský kraj	137	158	208	6	9	11
Středočeský kraj	147	201	277	20	32	40
Hlavní město Praha	135	246	377	22	25	28

Pro lepší práci s daty jsem sestavil ještě následující tabulku vycházející z výše uvedené tabulky.

kraj	AP se zdrav. pos. za roky 2005-2007	AP se soc. znev. za roky 2005-2007	AP celek za roky 2005-2007	Součet AP za rok 2005	Součet AP za rok 2006	Součty AP za rok 2007
Moravsko-slezský kraj	719	221	940	211	311	418
Zlínský kraj	380	33	413	85	135	193
Olomoucký kraj	700	99	799	207	282	310
Brněnský kraj	704	90	794	200	269	325
Kraj Vysočina	408	36	444	104	140	200
Pardubický kraj	342	50	392	114	119	159
Královéhradecký kraj	438	46	484	110	136	238
Liberecký kraj	124	54	178	54	50	74
Ústecký kraj	562	177	739	180	242	317
Karlovarský kraj	119	42	161	28	55	78
Plzeňský kraj	338	14	352	91	124	137
Jihočeský kraj	503	26	529	143	167	219
Středočeský kraj	625	92	717	167	233	317
Hlavní město Praha	758	75	833	157	271	405

Z druhé tabulky lze vyčíst, že za uvedené tři roky (2005 - 2007) bylo zaměstnáno nejvíce asistentů pedagoga pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v Moravsko-slezském kraji, a to v počtu 940 zaměstnanců, nejméně pak v Karlovarském kraji, a to v počtu 116 zaměstnanců.

Nejvíce asistentů pedagoga pro žáky se zdravotním postižením bylo za uvedená období v Praze, a to v počtu 758, nejméně v Karlovarském kraji, a to v počtu 119 zaměstnanců. U asistentů pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním byl největší počet asistentů za uvedená tři období v kraji Moravsko-slezském, a to 221, nejmenší počet byl zaznamenán v kraji Plzeňském, a to 14.

Dále je patrné, že v letech 2005 - 2006 došlo kromě Libereckého kraje, kde celkový počet asistentů pedagoga o 4 zaměstnance poklesl, k celkovému navýšení počtu asistentů ve všech krajích minimálně o 5 zaměstnanců, tak tomu bylo v Pardubickém kraji, největší nárůst pak byl zaznamenán v Praze, a to o 114 zaměstnanců.

Oproti tomu v letech 2006 - 2007 došlo shodně ve všech krajích k nárůstu celkového počtu asistentů pedagoga minimálně o 13 zaměstnanců, to se týká Plzeňského kraje, největší nárůst pak byl zaznamenán v Praze, a to o 134 zaměstnanců.

Nejvyšší nárůst asistentů pedagoga u žáků se zdravotním postižením byl zaznamenán v letech 2005 - 2006 v Praze v celkovém počtu 109 nových pracovníků, nejnižší pak v Libereckém kraji, kde došlo dokonce k poklesu o 10 pracovníků.

Nejvyšší nárůst asistentů pedagoga u žáků se sociálním znevýhodněním byl zaznamenán v letech 2005 - 2006 v Moravsko-slezském kraji v počtu 26 nových pracovníků, nejnižší pak v Plzeňském kraji, kde došlo k nárůstu jen o 2 pracovníky.

Nejvyšší nárůst v počtu asistentů pedagoga u žáků se zdravotním postižením byl zaznamenán v letech 2006 - 2007 v Praze v celkovém počtu 131 nových pracovníků, nejnižší nárůst pak v Plzeňském kraji, kde došlo k nárůstu o 9 nových pracovníků.

Nejvyšší nárůst v počtu asistentů pedagoga u žáků se sociálním znevýhodněním byl zaznamenán v letech 2006 až 2007 v Ústeckém kraji v celkovém počtu 19 nových pracovníků, nejnižší pak ve Zlínském kraji, kde došlo k poklesu o 3 pracovníky.

Otázkou ovšem zůstává, zdali počet asistentů pedagoga je dostačující a jaký by byl případný optimální počet všech potřebných pracovníků. Při výzkumu jsem se pokoušel zjistit, zda současné stavy asistentů pedagoga jsou vyhovující a jak dalece by bylo třeba je vhodně navýšit. Údaje k tomu jsou zachyceny v tabulce odpovědí ředitelů školských zařízení. Více než polovině z nich současný počet asistentů pedagoga nedostačuje¹²⁸.

15 Problematika funkce asistenta pedagoga

Předpokládám, že můj nástin problémů, s kterými se lze v souvislosti s tematikou asistentů pedagoga setkat, nebude zcela vyčerpávající a úplný. Je to dáno zejména tím, že v současné době nepracuji jako asistent pedagoga, z části také tím, že je tato funkce v současném vzdělávacím systému ukotvena od roku 2004, a není tudíž možné s dostatečným časovým odstupem zmapovat veškerá pozitiva a negativa.

15.1 Směšování pojmu asistent pedagoga s pojmem osobní asistent

Jak se zdá, v praxi je častým jevem prolínání a směšování funkce asistent pedagoga s funkcí osobní asistent a to jak mezi širokou veřejností, tak i paradoxně mezi samotnými pedagogickými pracovníky.

Možné důvody směšování obou pojmů:

- Asistenti pedagoga ve školských institucích mnohdy navazovali na poznatky z praxe od lidí zabezpečujících osobní asistenci. Tento jev byl podle mého názoru nejvíce patrný v období zániku civilní vojenské služby zejména u asistentů pedagoga pro žáky se zdravotním znevýhodněním.
- Náplň práce obou skupin může díky prostředí, ve kterém se pohybují, budit dojem částečného překrývání. Asistent pedagoga u žáků se zdravotním znevýhodněním a stejně tak osobní asistent bývá veřejností považován za nadstandardní službu, která může být zabezpečována ve školním prostředí. Tuto možnost osobnímu asistentovi dává § 8 odst. 7 vyhlášky č. 73/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- Dalším důvodem může být nízká informovanost. Téma není výrazně populární a pokud se objevují některé informace o asistentech pedagoga a osobních

¹²⁸ Viz tabulka B12.

asistentech, bývají obvykle zveřejňovány v materiálech určených erudovanému čtenáři, a nikoliv široké veřejnosti. Pokud se média o této problematice vůbec zmíní, z velké části předkládají pouze konkrétní životní příběhy, jež mají za cíl spíše vzbudit soucit než razit osvětu. Z použitých i nepoužitých materiálů, které se mi podařilo vyhledat, usuzuji, že toto téma se v médiích nevíce nejvíce objevovalo na přelomu let 2004 až 2005, což mělo souvislost se zánikem civilní vojenské služby a přijetím zákonů, v nichž byla nově ustanovena funkce asistenta pedagoga.

Přehledné informace, které jasně specifikují a oddělují asistenta pedagoga od osobního asistenta, se mi podařilo nalézt v zápisu zjednání „*Osobní asistent a Asistent pedagoga - jednání MPSV a MŠMT ze dne 29. 7. 2004*“²⁹, viz příloha 10. Z tohoto zápisu jasně vyplývá, že:

- Asistent pedagoga spadá pod MŠMT, jedná se o pedagogického pracovníka, finance na výkon jeho profese jsou poskytovány MŠMT a krajskými úřady, vzdělávání může být v akreditovaných programech pořádaných nestátními neziskovými organizacemi nebo pedagogickými centry, legislativně je výkon jeho funkce zabezpečen zejména zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.
- Osobní asistent spadá pod MPSV, jedná se o terénní službu pracovníka sociální péče, finance na výkon jeho profese jsou poskytovány MPSV, vzdělávání může být v akreditovaných programech pořádaných nestátními neziskovými organizacemi, legislativně je výkon jeho funkce zabezpečen zejména § 38 odst. 1 a odst. 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

15.2 Mlčenlivost

V publikaci „Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením“ se lze dočíst, že „ředitel umožní asistentovi pedagoga důkladné prostudování osobní dokumentace dítěte, žáka nebo studenta se zdravotním postižením, kterému bude zabezpečovat pomoc při vzdělávání, a

²⁹ *Osobní asistent a Asistent pedagoga - jednání MPSV a MŠMT ze dne 29. 7. 2004*. Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/1084>>.

*zajistí mu možnost konzultací a metodické podpory v rámci školy i na pracovišti školního poradenského pracoviště."*¹³⁰

Jak vyplynulo z rozhovorů s asistenty pedagoga v době dotazníkového šetření, nemají mnohdy asistenti povědomí o zachovávání mlčenlivosti. Jako pedagogičtí pracovníci pracující v kmenové třídě však mají přístup k citlivým osobním informacím žáků příslušného zařízení nebo celkově i k interním informacím o zařízení. Tyto informace však mnohdy šíří dále a nakládají s nimi, jako by to byly veřejně známé věci, aniž si uvědomují, že jsou vázáni zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Myslím, že na toto by měli pamatovat zejména ředitelé nebo zřizovatelé pracovišť, kde asistent bude působit, nebo již působí, a včas o této povinnosti svého zaměstnance v dostatečné míře poučit. Mnohdy totiž pouhé formální konstatování, že se jedná o osobní údaje žáků nebo zařízení nezaručí, že asistent si tuto informaci uvědomí do všech důsledků. Proto bych navrhoval jako možný způsob řešení stanovit podmínku, aby součástí pracovní smlouvy byl i formulář o zachování mlčenlivosti v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, který by asistent musel při uzavírání pracovní smlouvy prostudovat a následně stvrdit svým podpisem. Zabránilo by se tím situacím, kdy asistenti dále šíří osobní informace a používají mnohdy odbornou terminologii, kterou vyčetli z osobních listů žáků. Mnohdy totiž lze pochybovat o tom, zda asistenti přesně vědí, co vyčtené odborné termíny znamenají, ale přesto je používají.

15.3 Etický kodex asistentů pedagoga

Předlohou pro Etický kodex asistenta pedagoga by se měl zajisté stát Etický kodex učitele. Bohužel ale takovýto kodex podle dostupných informací nebyl do konce roku

131

2007 Českou pedagogickou komorou stanoven, a tudíž nemůže být ani předlohou pro Etický kodex asistenta pedagoga. Podle mého názoru by kodex asistenta pedagoga mohl být svou náplní poměrně blízký „Etickému kodexu sociálních pracovníků České

¹³⁰ viz SMEJKALOVÁ, H. - TEPLÁ, M. *Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením č. j. 25 099/2007-24-IPPP* (2007), str. 26.

¹³¹ Česká pedagogická komora, vznik: 03. 05. 2004, IČO: 26661136, Adresa: Praha 6, Václavkova 2.

republiky"¹³², který by autor při vytváření „Etického kodexu asistenta pedagoga" mohl využít jako předlohu a čerpat z něj zkušenosti. Sám jsem se po zběžném prostudování kodexu sociálních pracovníků pokusil sestavit kodex určený asistentům pedagoga. Myslím si, že by v něm měly být obsaženy zejména následující body:

- Asistent pedagoga by měl dbát na dodržování lidských práv každého dítěte, žáka nebo studenta.
- Asistent pedagoga by měl citlivě přistupovat ke každému jedinci a respektovat jedinečnost každého dítěte, žáka nebo studenta bez ohledu na jeho zdravotní stav, rozumovou úroveň, etnickou příslušnost, národnost, původ, věk, pohlaví, barvu pleti, mateřský jazyk, způsob komunikace, sexuální orientaci, ekonomickou situaci jeho rodiny, sociální postavení jeho komunity, náboženské a politické přesvědčení.
- Asistent pedagoga by měl respektovat pedagogický sbor dané školské instituce.
- Asistent pedagoga by měl respektovat rodinu nebo komunitu, ze které žák nebo žáci pocházejí.
- Asistent pedagoga by měl pomáhat v rozvoji dětem, žákům, studentům svými znalostmi, dovednostmi a zkušenostmi a předcházet možným konfliktům, nebo účelně pomáhat řešit již vzniklé konflikty mezi školní institucí a rodinami, případně komunitou, či přímo mezi školní institucí a samotnými dětmi, žáky nebo studenty.
- Asistent pedagoga by měl dávat přednost své profesionalitě před osobními zájmy a poskytovat služby v co nejvyšší možné kvalitě.
- Asistent pedagoga by měl být vázán mlčenlivostí, která se týká všech informací, které se dozví během výkonu svého povolání při neveřejných jednáních týkajících se záležitostí rodiny, žáka nebo školní instituce.
- S asistentem pedagoga by měl být sjednán takový pracovní právní poměr, který odpovídá kvalitám jeho osobnosti, jeho schopnostem a kvalifikačním předpokladům. V případě nižšího vzdělání oproti požadavkům by měl dbát

¹³² *Etický kodex sociálních pracovníků České republiky*. Dostupné na WWW:

<<http://sspcr.unas.cz/?q=node/13>>.

asistent společně se zaměstnavatelem na to, aby takových kvalit v nejbližší možné době dosáhl, což by mu také měl zaměstnavatel umožnit.

- Asistent pedagoga během výkonu své profese nepreferuje určité děti, žáky nebo studenty, ale přistupuje rovně ke všem, u kterých rozvíjí jejich potenciál.
- Asistent pedagoga ctí svou profesi, usiluje o spolupráci s rodinou či komunitou žáka, samotným žákem, ostatními asistenty, odborníky a dalšími pedagogickými pracovníky při prosazování a obhajobě společných profesionálních zájmů.
- Asistent pedagoga by měl mít právo i povinnost upozorňovat na obtíže spojené s výkonem svého povolání a zasazovat se o celkové zlepšení pracovních podmínek tím, že by mohl podněcovat změny v legislativě a politice státu.
- Asistent pedagoga se vždy chová tak, aby svým jednáním působil jako vzor pro své okolí.
- Asistent pedagoga je seznámen s etickým kodexem a je odhodlán jej respektovat a dodržovat.

15.4 Komu práce asistenta pedagoga může vyhovovat

Práce může vyhovovat zejména ženám s velikým prosociálním cítěním a mateřským přístupem. Je určitě vhodná pro lidi, kteří potřebují pracovat na zkrácený pracovní úvazek, což obvykle bývají studenti vyšších odborných nebo vysokých škol studující v programech pedagogických věd, u nichž není podmínkou, aby absolvovali kvalifikační akreditovaný kurz MŠMT, který umožňuje absolventům získat potřebnou odbornost v souladu s § 20 odstavce e) zákona č. 563/2004 Sb. a § 4 vyhlášky č. 317/2005 Sb., protože samotným studiem pedagogické vědy je již splněna podmínka daná zákonem pro získání potřebného kvalifikačního předpokladu. Mimo jiné je tato pracovní příležitost též velice vhodná pro studenty - budoucí pedagogy. Možnost práce ve funkci asistenta pedagoga jim přináší jedinečnou možnost, jak se ještě během studia sžít s praktickým životem ve školských institucích, poznat blíže školní klima, uvědomit si problémy, s kterými se pedagog může během svého povolání setkat a poznat veškerá pozitiva i negativa studované profese. Tím, že studenti pracují jako asistenti v tandemu s dalším pedagogem, mohou lehce nabýt takových zkušeností, které by jim souvislá praxe během řádného studia pedagogické vědy nemohla dozajista přinést.

Dalšími lidmi, pro které by mohlo být výhodné pracovat na částečný úvazek jako asistent pedagoga, jsou rodiče (pravděpodobně ženy) na mateřské dovolené nebo těsně po mateřské dovolené. Zkrácený úvazek jim v tomto případě umožňuje plnit jejich rodičovské povinnosti a zároveň vykonávat pracovní činnost. Není pochyb, že práce je vhodná též pro lidi ohrožené nezaměstnaností. S velikou pravděpodobností se bude jednat právě o lidi nastupující do pracovního procesu po mateřské dovolené, o čerstvé absolventy středních škol nebo o lidi téměř důchodového věku, kteří přišli o zaměstnání a nemohou najít nové pracovní uplatnění ve svém oboru. Jako asistenti pedagoga mohou být zaměstnání také přímo rodiče dítěte s postižením, které navštěvuje příslušné školské zařízení. Zájem o toto povolání mohou projevit také lidé, kteří jsou již finančně zajištěni a kteří pokládají tuto formu pracovní činnosti za své životní poslání, svou životní náplň.

15.5 Zastoupení asistenta pedagoga na různých druzích škol

Podle ustanovení § 16 odst. 9 zákona č. 561/2004 Sb., věznění pozdějších předpisů, může být funkce asistenta pedagoga zřízena v následujících druzích škol: mateřské školy, základní školy, základní školy speciální, střední školy a vyšší odborné školy. Bohužel ani prostřednictvím „Virtuálního oddílu statistických výkazů Ústavu pro informace ve vzdělávání" nelze zjistit přesné počty asistentů pedagoga pracujících na konkrétních druzích škol. Následující pasáže jsou proto pouhou spekulací a pokusím se v nich vzestupně seřadit jednotlivé druhy škol podle toho, jak asi často se lze s asistentem pedagoga v běžné praxi setkat. Pomůckou při stanovení pořadí mi je tabulka B1 z dotazníkového šetření.

1. Základní školy speciální - Podle mého úsudku si právě tento druh školy zaslouží být zařazen na první místo. Myslím si, že v těchto zařízeních bude působit vysoký počet asistentů pedagoga zejména díky vyhlášce č. 73/2005 Sb., kde se v § 8 odst. 6 lze dočíst, že *„ve třídách, odděleních a studijních skupinách určených pro žáka s těžkým zdravotním postižením mohou zabezpečovat*

*výchovně vzdělávací činnost souběžně tři pedagogičtí pracovníci, z nichž jeden je asistent pedagoga.*¹³³

2. Základní školy - Tento druh školy řadím na druhou pozici zejména z toho důvodu, že podle tabulky B1 byly základní školy nejčastěji uváděny jako zařízení, ve kterém působí asistent pedagoga. Myslím si, že je to dáno celorepublikovým vysokým počtem tohoto druhu školského zařízení a také tím, že od roku 1989 jsou do základních škol běžně integrováni žáci se specifickými vzdělávacími potřebami, u nichž mohou působit asistenti pedagoga pro žáky se zdravotním znevýhodněním, a dále tím, že některé základní školy se specializují na vzdělávání žáků z etnických minorit, což umožňuje působení asistentů pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním. Jak dokládá tabulka B4, působí asistenti pedagoga na obou stupních školských zařízení, lze však předpokládat, že jejich práce bude intenzivnější na prvním než na druhém stupni.
3. Mateřské školy - Tento druh školy umisťuji na třetí pozici zejména proto, že práce s malými dětmi je velice náročná na pozornost a vyžaduje od pedagogických pracovníků neustálé nasazení, které je samozřejmě daleko větší, pokud jsou v mateřské škole přítomny děti vyžadující zvýšenou péči.
4. Střední školy - Tento druh školy umisťuji na čtvrtou pozici, neboť se domnívám, že na středních školách se již nebude vzdělávat tak vysoký počet žáků, kteří by nutně potřebovali přítomnost asistenta pedagoga, ať už z toho důvodu, že jsou již schopni eliminovat své výukové obtíže bez nutnosti asistence, nebo jsou jejich problémy natolik závažné, že jim vůbec neumožňují vzdělávat se na střední škole.
5. Vyšší odborné školy - Tento druh škol umisťuji na poslední pozici, jelikož se mi nepodařilo zjistit jedinou informaci, která by naznačovala, že asistent pedagoga v současném vzdělávacím systému v praxi na tomto druhu škol skutečně působí.

¹³³ Vyhláška č. 73/2005 Sb. ze dne 9. února 2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Dostupné na WWW: <http://abonent.lexdata.cz/lexdata/sb_free.nst70/C_12571D2Q046A0B2C1256FAA005227C9>.

Pokud by byla tato možnost naplněna, lze očekávat, že se bude jednat o naprosto ojedinělý případ, případně ojedinělé případy.

Chtěl bych též poukázat na fakt, že neexistuje návaznost a prostupnost asistentů pedagoga společně s žákem nebo s žáky skrz různé stupně vzdělávání (předškolní, první, druhý, třetí stupeň), potažmo prostupnost různými druhy školských zařízení, a nikde se s ní ani nepočítá. Mnohdy je totiž vytváření souhry mezi asistentem pedagoga a žákem, mezi asistentem pedagoga a pedagogem, mezi asistentem pedagoga a rodinou či komunitou velice zdoluhavým procesem, ve kterém se buduje vzájemná důvěra a respekt v souladu se vzájemným vyhověním si a toto pouto bývá přerušeno ve chvíli, kdy žák přejde na jiný, zpravidla vyšší stupeň vzdělávání. Poté je totiž třeba obdobné vztahy budovat znovu. Dost dobře si ale nedovedu v praxi představit, že by mělo docházet k prostupnosti asistenta pedagoga s žáky vzdělávací soustavou. Toto by snad mohlo být možné pouze v případech, pokud by asistent působil u žáků vzdělávajících se na školách centralizovaných v jediné instituci. Jako příklad mě napadá asistent pedagoga, který působí též jako tlumočnický jazyk ve školských zařízeních zaměřených na vzdělávání sluchově postižených žáků. V takovém případě bych totiž neviděl problém, aby asistent pedagoga (tlumočnický) mohl s dětmi procházet několika druhy škol (mateřskou školou, základní školou, střední školou).

15.6 Sezónní migrace asistentů pedagoga

Problematika „sezónní migrace asistentů pedagoga“ úzce souvisí se získáváním finančních prostředků na tuto funkci a s finančním ohodnocením práce. Méně častými důvody rozvázání pracovního poměru jsou podle mého názoru nedostatečné vzdělání pracovníků této profese nebo neplnění povinností a porušování pracovního řádu. Ze zkušenosti vím, že v minulosti byl problém „sezónní migrace asistentů pedagoga“ spjat s uzavíráním pracovního poměru mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem na dobu určitou. Pro ředitele institucí zaměstnávajících asistenty pedagoga bylo totiž finančně výhodné, pokud zaměstnali asistenty pedagoga pouze na dobu určitou, což odpovídalo době školního vyučování v příslušném zařízení. V období hlavních prázdnin byli asistenti pedagoga vedeni jako nezaměstnaní na úřadech práce a pobírali sociální dávky. Vidina nejistoty pak vedla řadu asistentů pedagoga k hledání jiného, dlouhodobějšího

zaměstnání a podněcovala je v neochotě se případně za stejných podmínek vrátit zpět do stejného školského zařízení a pokračovat v předchozím pracovním poměru. Kvůli tomu byl další pracovní poměr mnohdy uzavírán s novým uchazečem a celá mašinérie se opět opakovala.

Informaci, která by potvrzovala jakýsi každoroční „sezónní nábor“ asistentů pedagoga, tedy zaměstnávání asistentů na dobu určitou, se mi podařilo vyhledat v poměrně již starší informaci z roku 2003, kde se Iveta Němečková z odboru MŠMT vyjadřuje k celé záležitosti následovně: „*S některými asistenty sepisují ředitelé pracovní smlouvu na dobu určitou do konce června, na prázdniny je propustí a po prázdninách je opět přijmou. O tomto víme a snažíme se v tomto směru o významnou změnu, protože k tomuto kroku nemají ředitelé důvod. Ve chvíli, kdy ředitel požádá o asistenta na dobu neurčitou, dostane peníze na asistenta na celé období včetně dovolených a prázdnin.*“¹³⁴

Bohužel to, že se tak děje i v současné době, není možné potvrdit výzkumem zejména proto, že je nemožné sehnat dostatečný počet respondentů, kteří pracovali ve funkci asistenta pedagoga a uzavírali pracovní smlouvy nastíněným způsobem. Tedy měli pracovní smlouvu uzavřenou pouze na období školního vyučování a po zbytek školního roku byli vedeni jako nezaměstnaní, což u nich mohlo vést k neochotě navrátit se opět do stejné funkce. Navíc došlo v souvislosti se zaměstnaností ke změně platnosti mnoha zákonů. Nejdůležitějším z nich je zákon č. 262/2006 Sb., kde jsou nyní v § 39 stanoveny přísnější podmínky pro uzavírání pracovního poměru na dobu určitou vícekrát za sebou. Též není možné ověřit platnost této domněnky přímo u zaměstnavatelů, protože ti by dozajista nebyli ochotni oficiálně přiznat, že se k takovýmto praktikám uchýlovali nebo byli nuceni se uchýlit. Nicméně z některých neoficiálních informací od ředitelů vyplynulo, že se takovéto postupy skutečně používaly.

Je proto nasnadě, že k něčemu obdobnému by mohlo docházet i v dnešní době, byť v omezené míře, protože, jak jsem již uvedl, Zákoník práce jasně stanovuje, kolikrát smí

¹³⁴ JINDRÁKOVÁ, L. - VAŇKOVÁ, K. Rozhovor s Mgr. Ivetou Němečkovou. In: *Spolupráce s-vychovatelem - asistentem pedagoga, aneb jak vytvořit ve škole tandem* (2003), str. 9. Dostupné na WWW: <http://www.novaskola.org/web/data_cs/doc/m7/s2_clanek1_10.pdf>.

být pracovník zaměstnán na dobu určitou¹³⁵. To opět podporuje hypotézu, že zaměstnání na dobu určitou vede k fluktuaci asistentů. Během výzkumu jsem se pokusil u respondentů, kteří v dotazníku určeném zástupcům školských institucí uvedli, že zaměstnávají asistenta pedagoga na dobu určitou, dodatečně elektronickou korespondencí zjistit důvody, proč asistenty pedagoga zaměstnávají právě tímto způsobem. Ze zaslaných odpovědí jsem nabyl dojmu, že se někteří ředitelé snaží zaměstnávání asistentů pedagoga na dobu určitou zamlžit a argumentují tím, že nemohou dopředu vědět, zda i v následujícím školním roce budou mít dostatek žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, pro které bude nutné zřídit funkci asistenta pedagoga. Proto nemohou zaměstnat asistenta pedagoga na dobu neurčitou, jelikož to je pro zařízení a rozpočet onoho zařízení příliš velkým rizikem.

15.7 Podpora při zvyšování kvalifikace

V publikaci „Asistent pedagoga - stav v ČR 2006“ Drotárová uvedla, že v roce 2006 mělo z 240 asistentů pedagoga pro děti se sociokulturně znevýhodňujícího prostředí:

- 28,33 % základní vzdělání
- 22,92 % střední vzdělání s výučním listem
- 30 % střední vzdělání s maturitou
 - 3,33 % absolvovalo kromě maturity nástavbu
 - 5,42 % mělo maturitu a specializační kurz
- 2,5 % vysokoškolské vzdělání

Dá se proto předpokládat, že obdobná situace byla ve stejném roce i mezi asistenty pedagoga pro žáky se zdravotním znevýhodněním. Z takového ukazatele jasně vyplývá, že je důležité, aby si mnozí asistenti, kteří nemají patřičné vzdělání, toto vzdělání doplnili. Je ovšem potřeba, aby při tom byly naplněny základní podmínky.

- 1) dostatečná nabídka kurzů
- 2) ochota zaměstnavatelů uvolnit zaměstnance a umožnit mu účast na kurzu
- 3) ochota asistentů se dále vzdělávat
- 4) dostatek finančních prostředků poskytnutých na vzdělávání asistentů pedagoga

¹³⁵ Viz Zákoník práce platný od 1. ledna 2007 č. 262/2006 Sb., část II., hlava 2.

Nabídka samotných akreditovaných kurzů či jiných způsobů vzdělávání, kterými mohou asistenti nabýt své kvalifikace, byla více popsána v kapitole 7 Vzdělávání asistentů pedagoga. Podle stavu ve školním roce 2007/2008 mohu konstatovat, že se obvykle jedná o kurzy, které probíhají v krajských městech blokovou formou výuky. Z porovnání údajů ze školního roku 2005/2006 s rokem 2007/2008 vyplývá, že oproti minulému roku, možná rokům, došlo k zlepšení nabídky zejména u kurzů.

Drotárová v souvislosti s pořádáním kurzů pro asistenty pedagoga připomíná další důležitý postřeh. *„Asistenti, jak jsme zjistili z rozhovorů, mají spíše zájem o krátkodobé, byť vícečetné školení, s uzavřením po každém konkrétním cyklu než dlouhodobé cykly vzdělávání nebo intenzivní týdenní nebo delší vzdělávání.“*¹³⁶

Pro ředitele školních institucí nemusí být finančně výhodné investovat do vzdělání a zvýšení kvalifikace asistenta pedagoga, který je zaměstnán jen na částečný pracovní úvazek nebo pouze na dobu určitou, a není tedy jisté, zda bude tento zaměstnanec pracovat jako asistent pedagoga v zařízení dlouhodoběji. Proto lze pochopit, že ředitelé mohou poskytování financí na takto zaměstnaného asistenta pedagoga pocítovat jako velké riziko, že vynaložené finanční prostředky nebudou efektivně využity a kvalifikovaný asistent pedagoga si posléze najde jiné zaměstnání.

Dalším problémem je, že v době nepřítomnosti asistenta pedagoga, který se v blokovém studiu vzdělává, může být mnohdy nutné jeho přítomnost při výuce zajistit jinou osobou, aby nebyl přetěžován zbylý pedagog. To se obvykle řeší zástupem jiného pedagogického pracovníka, kterému je však nutné jeho zástup kompenzovat a ohodnotit. Proto bývalo a možná dosud i je pro mnohé ředitele snazší, pokud po domluvě s asistentem možné zvýšení jeho kvalifikace v souladu se zákonem oddálí do nejzazší možné doby.

Samotné zvyšování kvalifikace u asistentů pedagoga souvisí též s jejich motivací ke vzdělávání. Asistenty pedagoga by bylo možné rozdělit na dvě skupiny:

- a) Asistenti motivovaní - obvykle ve funkci asistenta pedagoga pracují poměrně krátce, jsou v dosud neznámé pozici, setkávají se s novými

¹³⁶ DROTÁROVÁ, L. *Asistent pedagoga - stav v ČR 2006* (2006), str. 38.

problémy a sami pociťují potřebu dalšího vzdělání. Tito asistenti jsou ochotni si za kurzy i platit a slevit ze svých nároků na kurz.

- b) Asistenti nemotivovaní - ve funkci asistenta pedagoga pracují delší dobu a jsou již asistenty „profesionály“, mají zaběhlou rutinní práci, nejsou příliš nakloněni změnám ani dalšímu vzdělávání. Za kurzy zvyšující jejich kvalifikaci nejsou ochotni sami zaplatit a mají na ně značné nároky. Požadují například, aby kurz probíhal přímo v zaměstnání nebo v místě jejich pobytu či nejbližším okolí, aby probíhal jen v určité dny v týdnu a v určité hodiny, aby na ně lektori nekladli přílišné nároky. Předpokládám, že nemotivovanými asistenty by mohly být také matky malých dětí nebo starší pracovníci, kteří si práci asistenta pedagoga zvolili z nedostatku pracovní příležitosti, či pracovníci pracující na částečný pracovní úvazek. Motivaci ke vzdělávání může též snižovat výše finančního ohodnocení, ve které se nemusí výrazněji promítnout, že asistent si zvýšil své vzdělání.

Co se týče finančních pobídek určených na vzdělávání asistenta pedagoga, shrnul bych celou záležitost konstatováním, že výše financí, která připadá na vzdělávání asistenta pedagoga, buď závisí na ochotě samotného asistenta si své vzdělání platit, nebo na schopnosti ředitele získat a následně poskytnout finanční prostředky na vzdělávání asistenta či mu zabezpečit jako kompenzaci jiné výhody. V současné době začíná tuto problematiku řešit i samotné MŠMT například formou požadavku, že finance plynoucí na funkci asistenta pedagoga z programu „Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním pro rok 2008“¹³⁷ budou poskytnuty pouze za předpokladu, že si asistent, na kterého jsou finanční prostředky z grantu určené, začne nejdéle do doby tří měsíců od nástupu do funkce doplňovat chybějící vzdělání. Tři měsíce jsou v tomto případě zvoleny záměrně, neboť vykrývají dobu, kdy je asistent zaměstnán na zkušební dobu, a ředitelům tím dává možnost včas s asistentem rozvázat

¹³⁷ *Vyhlášení rozvojového programu MŠMT ze dne 11. 12. 2007 „Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním pro rok 2008“.* Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/ministerstvo/vyhlaseni-rozvojoveho-programu-msmtze-dne-11-12-2007-financovani-asistentu-pedagoga-pro-deti-zaky-a-studenty-se-socialnim-znevychodnenim-pro-rok-2008>>.

pracovní poměr za předpokladu, že by si nezačal plnit kvalifikační požadavek a finance určené na zřízení jeho funkce by byly kvůli tomu školskému zařízení odebrány.

15.8 Finanční zajištění asistentů pedagoga

Nikde se mi nepodařilo zjistit, zda jsou nějakým způsobem při posuzování přidělovaných finančních prostředků na funkci asistenta pedagoga zvýhodněna ta zařízení, která jich zaměstnávají vyšší počet, či zda jsou zvýhodněna zařízení s vysokým počtem žáků, kteří mohou být považováni za žáky ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí. To ovšem nelze dokázat stejně objektivně jako v případech žáků zdravotně znevýhodněných, kdy k objektivnímu prokazování slouží lékařské zprávy a výstupní zprávy z poradenských zařízení. Obdobnou zkušenost s objektivním prokazováním většího počtu žáků se sociokulturním znevýhodněním, a tedy i prokazováním potřeby pedagogického asistenta pro tyto žáky, mají podle přidružených informací k dotazníkovému šetření i mnozí zástupci školských institucí. Pro názornost uvádím jeden vybraný komentář: *„Jen pro upřesnění, asistenta v současné době již nezaměstnáváme, měli jsme ho od roku 1999 až do loňska, v minulém školním roce nám ho kraj nepovolil, takže jsme s ním museli rozvázat pracovní poměr. V boji za asistenta nám pomáhala sociálka, inspekce, rodiče i starosta obce, ale nic nepomohlo, prý na něj mají nárok jen školy, kde je většina romských žáků. Pracovnice z KÚ nám řekla, že se to u nás "nečerná", tak co bychom chtěli.“*¹³⁸

15.9 Metodické vedení

Dalo by se očekávat, že metodické vedení bude u asistentů pedagoga probíhat intenzivně zejména na počátku jejich působení, tedy zejména po vstupu do výchovně vzdělávacího procesu. Z vlastních zkušeností vím, že takováto vedení mohou být realizována formou přímé pomoci, prostřednictvím rad poskytovaných zkušenějšími pedagogickými pracovníky školského zařízení¹³⁹, hospitací zástupců poradenských zařízení ve školách, pracovních setkání několika asistentů, doplňkovým studiem (kurzem) zaměřeným na problematiku související s výkonem funkce asistenta pedagoga

¹³⁸ Osobní elektronická korespondence ze dne 2. 1. 2008 s nejmenovaným zástupcem školského zařízení.

^{1,9} Pedagogickým pracovníkem školského zařízení je myšlen ředitel, učitel odborného předmětu, výchovný poradce, školní speciální pedagog, školní speciální psycholog, vychovatel.

a samostudiem literatury, která bude asistentovi doporučena, případně další individuální konzultací s potřebnými orgány, institucemi a odborníky z praxe.

Během setkání zaměřených na metodické vedení asistentů pedagoga by měli koordinátoři služeb provádět s asistenty pedagoga instruktáže ve využívání pomůcek, metodických materiálů, poskytovat jim rady v oblasti individuálně vzdělávacích plánů žáků a proškoloval asistenty v dalších oblastech vycházejících z jejich aktuálních potřeb, které se samozřejmě odvíjejí od aktuálních potřeb dětí, žáků nebo studentů se specifickými vzdělávacími potřebami, případně od potřeb jejich rodin a vzdělávací instituce. Zdálo se mi proto až zarážející, že v dotazníkovém šetření z celkového počtu 42 asistentů uvedlo 50 %¹⁴⁰, že nemá zkušenosti se spoluprací s poradenskými zařízeními. Přitom se jednalo o asistenty, kteří v době, kdy šetření probíhalo, byli již minimálně tři měsíce v této funkci zaměstnáni¹⁴¹.

15.10 Dodržování vymezených kompetencí a odpovědnost

*„Pedagogický asistent pracuje pod vedením přiděleného učitele či učitelů a je přímo podřízen řediteli školy. Pedagogický asistent je řádným členem pedagogického sboru, dodržuje pracovní řád a všechny příkazy a nařízení ředitele školy, má stejná práva a povinnosti jako ostatní zaměstnanci školy, které se řídí především zákoníkem práce.“*¹⁴²

Obecně lze tedy napsat, že odpovědnost za práci asistenta pedagoga nese nadřízená osoba, kterou je ředitel. Ve vzdělávacím procesu ale nese odpovědnost i sám pedagog, jehož instrukcemi by se měl asistent řídit. Asistent by zajisté měl být schopen udržet profesionální odstup a včas si uvědomit, že mnohé situace nemůže vyřešit sám a bez pomoci jiných odborníků. Z vlastní zkušenosti vím, že pokud asistent intenzivně spolupracuje s rodinami žáků, může se často dostávat do situací, kdy po něm požadují, ať už samotní spolupracovníci, nebo rodiče, aby místo výchovně vzdělávacích problémů žáků řešil spíše sociální problematiku rodin nebo pracoval jako osobní asistent žáků. K tomu ale není asistent pedagoga kompetentní a není na takové situace a činnosti

¹⁴⁰ Viz tabulka A 13a.

¹⁴¹ Viz tabulka A 13b.

¹⁴² BALABÁNOVÁ, H. Pedagogičtí asistenti v systému českého základního školství. In: *Výchovatel - asistent učitele, aneb romský pedagogický asistent v české škole*. Dostupné na WWW: <http://www.novaskola.org/web/start.php?&lg=cs&main_id=m7&subJd=s2&clanek=1>,, str. 5

žádným způsobem připravován a metodicky veden. Proto by měl umět určitým situacím předcházet nebo jim účinně zabraňovat například odkázáním na jiné kompetentní osoby. Obdobné zkušenosti uvádí i Cicko: „*Asistent se po čase stává tak trochu sociálním asistentem, protože bývá po čase vyzván některými rodiči, aby jim pomohl v sociálních problémech.*“¹⁴³

Chtěl bych zdůraznit, že nelze degradovat kompetentnost asistenta pedagoga na úroveň nepedagogického pracovníka ve školním prostředí. To se může dít například v případech, kdy má asistent pedagoga nižší dosažené vzdělání či kratší dobu praxe než zbytek pedagogického sboru, což může vést k obtížím při prosazování jeho zájmů a potřeb. Přitom je mnohdy asistent pedagoga člověkem, který má k dítěti a jeho rodině nebo komunitě daleko blíže než samotný pedagog či ředitel zařízení, a jeho návrhy a připomínky proto mohou být velice přínosné.

Vymezení kompetencí asistentů pedagoga je nezbytné zejména ve chvílích, kdy dochází k uzavírání pracovně právního vztahu mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. Jako nejčastější činnosti a kompetence asistentů pedagoga ve vztahu k žákům jsou uváděny zejména ty, které zahrnuje následující citace: „*individuální práce se žákem dle instrukcí učitele, pomoc při adaptaci žáka - rozvíjení sociálních dovedností, pomoc při orientaci v prostoru, v čase, v sociálních situacích, zprostředkovává komunikaci, dopomáhá v komunikaci a navozování sociálních kontaktů, nacvičuje a rozvíjí komunikaci, podílí se na vytváření pracovních a hygienických návyků, zajištění bezpečnosti žáka, pomoc při přípravě pomůcek a materiálů pro žáka - procesuální schémata, vizualizovaný denní režim, strukturalizace pracovního prostředí a úkolů pro žáka, spolupráce a komunikace s rodiči a pedagogy žáka, spolupráce při tvorbě IVP, pozoruje a usměrňuje problémové chování žáka.*“¹⁴⁴

Kompetence asistenta pedagoga jsou asi nejvíce řešeny v souvislosti s ověřováním znalostí žáků, u kterých asistent působí. Je stanoveno, jaké by měl asistent mít

¹⁴³ CICKO, J. Škola - rodina. Možnosti asistentů při zlepšování spolupráce mezi školou a rodinou. In: *Vychovatel - asistent učitele, aneb romský pedagogický asistent v české škole*, str. 27. Dostupné na WWW: <http://www.novaskola.org/web/data_cs/doc/m7/s2_clanek1_1_l.pdf>.

¹⁴⁴ ŠMEJKALOVÁ, H. *Poradenské služby, výchova a vzdělání dětí a žáků s poruchami autistického spektra* (2007), str. 28.

kompetence a jakou úlohu při ověřování znalostí žáků při ukončení jejich studia na středním stupni vzdělávání maturitní zkouškou. „Prvořadou úlohou asistentů je pomoci žákům překonat vnější překážky při zkouškové situaci. Asistent v žádném případě nezasahuje do řešení úloh. Nekomentuje případné žákovy chyby - ani slovně, ani jiným způsobem nenaznačuje správná řešení. Míra a forma pomoci asistenta se řídí ústní dohodou se žákem před začátkem zkoušky.“¹⁴⁵

Je vhodné, aby si asistent a pedagog předem vymezili své úlohy ve vzdělávacím procesu a aby byla stanovena míra pomoci asistenta žákům. Totéž platí i při vymezení kompetencí s rodiči a v určitých případech i se samotnými žáky. Asistent by pak měl dbát na to, aby tuto svou úlohu a míru pomoci dodržoval, přičemž pedagog by mu v tom měl pomáhat a případně ho taktně upozornit na situace, kdy by mohlo docházet k překročení kompetencí, případně ke střetu zájmů.

Práce asistenta pedagoga je velice náročná na odhad a pedagogickou dovednost. Uvedu modelovou situaci. Žák si není v matematice jist výsledkem svého výpočtu, podívá se tedy asistentovi do očí a řekne „Pět plus pět je deset?“. Stačí pak neuvědomělý úsměv, pohyb hlavou a asistent, aniž by si toho třeba byl sám vědom, naznačil správné řešení. Může se pak stát, že žáci začnou jeho přítomnost ve třídě zneužívat. Pokud tomu asistent nedokáže včas zabránit, můžou jej žáci začít zjevně nebo skrytě „peskovat“, troufám si napsat, až „šikanovat“. Asistent může reagovat tak, že se poddá a přijme tuto roli. nebo si celou situaci uvědomí a jasným způsobem žákům naznačí, jaké jsou jeho kompetence.

15.11 Profese pro noční služby školských a sociálních zařízení

Doposud byla práce v souladu s § 7 odstavce 7 zákona č. 561/2004 Sb. zaměřená spíše na problematiku pedagogické asistence ve školských zařízeních během výchovně vzdělávacího procesu. Podle § 2 zákona č. 563/2004 Sb. je ale pedagogickým pracovníkem též osoba, která vykonává pedagogickou činnost nejen ve školách a školských zařízeních, ale i v sociálních zařízeních.

¹⁴⁵ SCHINDLER, R. Závěrečná zpráva. Maturita bez handicapu 2005, str. 33. Dostupné na WWW: <http://www.ceremat.cz/novamaturita/st/download/zaverecna_zprava_MBH05.pdf>.

Jelikož ale žádný školský právní předpis jednoznačně nestanovuje, kdo může vykonávat noční služby v těchto zařízeních (např. školská zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy, preventivně výchovné péče, školská výchovná a ubytovací zařízení), může tuto službu zabezpečovat pedagogický pracovník - asistent pedagoga. Jedná se totiž o zařízení, kde nepochybně dochází k přímé pedagogické činnosti ať už ve dne, nebo v noci. Druhým důvodem, proč jsou tito pracovníci zaměstnáváni právě jako asistenti pedagoga, může být snížení mzdových nákladů na zaměstnance (pedagogického pracovníka). Asistentu pedagoga, který vykonává funkci noční služby totiž oproti jinému pedagogickému pracovníkovi postačí kvalifikace, která v katalogu prací v části 2.16.5 výchova a vzdělání odpovídá přibližně 4. a 5. platové třídě. V této souvislosti lze namítnout, že podle katalogu prací může péči a dohled ve školských zařízeních v nočních hodinách provádět bezpečnostní pracovník. Nikde ale není stanoveno, že bezpečnostní pracovník v těchto zařízeních musí mít alespoň minimální pedagogické vzdělání, a být tedy zároveň pedagogickým pracovníkem, který zabezpečuje i výkon přímé pedagogické činnosti. Podle vyjádření Petra Špirhanzla¹⁴⁶ ze dne 29. 3. 2007 č.j.: 7283/2007-25 není vyloučeno, aby při vykonávání noční služby v internátech a domovech mládeže byl přítomen souběžně s pedagogickým pracovníkem (asistentem pedagoga) i další nepedagogický pracovník.

15.12 Souběžné pracovní uplatnění asistentů pedagoga s učiteli

V § 8 odst. 6 vyhlášky č. 73/2005 Sb. se lze dočíst, že „*ve třídách, odděleních a studijních skupinách určených pro žáka s těžkým zdravotním postižením mohou zabezpečovat výchovně vzdělávací činnost souběžně tři pedagogičtí pracovníci, z nichž jeden je asistent pedagoga.*“¹⁴⁷

Z praxe vím, že někdy je problém přesvědčit o důvodech, proč zřídit funkci asistenta pedagoga, nejen zřizovatele, čímž myslím zejména poskytovatele finančních prostředků, ale také rodiče dětí kmenové třídy a mnohdy i samotný pedagogický sbor

¹⁴⁶ Náměstek ministra MŠMT.

¹⁴⁷ Vyhláška č. 73/2005 Sb. ze dne 9. února 2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Dostupné na WWW: <http://abonent.lexdata.cz/lexdata/sb_free.nsf/0/C12571D20046A0B2C1256FAA005227C9>.

školy. Možná, že neochota kantorů spolupracovat s asistentem pedagoga pramení z nepatrných zkušeností s touto formou práce v tandemu, ke které doposud nebyli nikdy vedeni a na kterou nebyli ani během studia pedagogických věd připravováni. Ostatně na stejný problém poukazuje též Jindráková s Vaňkovou ve své publikaci „Spolupráce s vychovatelem - asistentem pedagoga“ z roku 2003, kdy byla funkce asistenta pedagoga ve školách ještě pouhým experimentem. V publikaci je řečeno, že asistenti se „setkávají s učitelským týmem, který na spolupráci s asistentem není připraven. Učitelé nevědí, co mohou od nově přichozího asistenta očekávat, s jakými dovednostmi a znalostmi asistent přichází, jak mohou plně využít jeho potenciálu.“¹⁴⁸ Je zjevné, že do dnešního dne nedošlo k výraznému posunu v oblasti problematiky připravenosti pedagogů a asistentů pedagoga na vzájemnou spolupráci v tandemu. V současném vzdělávacím systému chybí jakékoliv způsoby, jimiž by bylo možné pedagogy a asistenty na vzájemnou spolupráci připravit. Toto potvrzuje též Drotárová, neboť ve své publikaci uvádí následující: „*Problematická se jeví neexistence kurzů připravujících učitele na spolupráci s asistentem pedagoga nebo i na způsoby, jak asistenta pedagoga zaučit předem ve škole, kde je zaměstnán.*“¹⁴⁹ Dalším důvodem, proč mnohdy asistenti uvádí, že s nimi pedagogové neradi spolupracují¹⁵⁰, je možná strach z přítomnosti dospělé osoby během vyučovacího procesu. Nasvědčuje tomu například výpověď romské asistentky: „*Učitelé nebyli nadšení. Spíš měli strach z toho, že je budu kontrolovat a zasahovat do výuky. Ze začátku jsem nesměla do tříd v hodině a s dětmi jsem mohla mluvit jen o přestávkách.*“¹⁵¹

Neochota ke spolupráci pedagoga s asistentem může též pramenit z mylného pocitu pedagogovy nekompetentnosti. Tento pocit v něm mohou vzbuzovat ostatní kolegové z pedagogického sboru, kteří naznačí, že pokud v hodině někdo potřebuje asistenta, je to

¹⁴⁸ JINDRÁKOVÁ, L. - VAŇKOVÁ, K. Projekt Tandem. In: *Spolupráce s vychovatelem - asistentem pedagoga, aneb jak vytvořit ve škole tandem* (2003), str. 6-7. Dostupné na WWW: <http://www.novaskola.org/web/data_cs/doc/m7/s2_clanek1_10.pdf>.

¹⁴⁹ DROTÁROVÁ, L. *Asistent pedagoga - stav v ČR 2006* (2006), str. 51.

¹⁵⁰ Na problematiku přijetí asistenta pedagoga do pedagogického sboru je zaměřena tabulka A10.

¹⁵¹ ČONKOVÁ, Z. Moje zkušenosti - práce romské pedagogické asistentky. In: *Vychovatel - asistent učitele, aneb romský pedagogický asistent v české škole*, str. 29. Dostupné na WWW: <http://www.novaskola.org/web/data_cs/doc/m7/s2_clanek1_11.pdf>.

tím, že není schopen zvládnout danou věc sám. Na druhou stranu se může jednat i o obavu ze závisti kolegů vzhledem k vytížení pedagoga, který pracuje v tandemu s asistentem. Může se tak dít zejména na školách, kde bývají integrovány děti s postižením, přičemž integrace žáků s postižením může způsobit celkový pokles počtu žáků ve třídě. Výstižně toto popsala jedna nejmenovaná učitelka na 1. stupni ZŠ: „*Oni si často myslí nebo rovnou říkají, že se mám, když mám asistenta pedagoga, který se věnuje postiženému dítěti, a já pak mám na starost jen těch zbylých pár dětí. To se s jejich třídou prý nedá vůbec srovnávat a ještě prý za to беру vyšší odměny. Bohužel nikdo z nich nevidí, že to tak není a já musím navíc pracovat i s asistentem.*”¹⁵²

Z praxe vím, že zcela jinou spolupráci asistenta pedagoga s učitelem vytváří, když jsou společně přítomni při výuce pouze v jedné třídě a během celého vyučovacího procesu. Daleko obtížnější bývá situace, kdy asistent pedagoga během své práce navštěvuje různé třídy, ve kterých vyučují různí učitelé. Jako nejideálnější stav pro vytvoření tandemu pedagog - asistent vidím situaci, kdy obě zmíněné osoby začnou pracovat se skupinou žáků současně. Příkladem by mohl být tandem, který vzniká v první třídě, kdy asistent pedagoga je během své přímé pracovní činnosti přítomen pouze v jedné třídě, u jednoho kolektivu dětí a jednoho vyučujícího.

Proto, aby mohla fungovat dobrá spolupráce mezi učitelem a asistentem pedagoga, je nezbytně nutná vzájemná důvěra a vymezení kompetencí. Důležitou složkou této spolupráce jsou mimo jiné pravidelné schůzky učitele a asistenta, při nichž dochází k výměně informací. Asistent získává od učitele instrukce pro svou práci, a to jak s integrovaným žákem, tak ostatními dětmi ve třídě tak, aby zde nepůsobil jako „narušitel“ třídy, ale jako naprosto přirozený člen kolektivu. Vzájemnou výměnu informací mezi pedagogem a asistentem považuji za důležitou zejména u asistentů, kteří mají nižší vzdělání či pocházejí z jiné kultury.

15.13 Oslovování asistenta pedagoga

V dotazníkovém průzkumu mezi asistenty pedagoga¹⁵³ uvedli někteří respondenti i více než jednu možnost, jakým způsobem jsou žáky, dětmi nebo studenty oslovováni.

¹⁵² Osobní elektronická korespondence ze dne 18. 12. 2007.

¹⁵³ Viz tabulky A 19a a A19b.

Přibližně 46 % z uvedených možností vypovídalo o tom, že asistenti jsou dětmi nazýváni „paní učitelko" nebo „pane učiteli", ve 29 % děti asistenty oslovují křestním jménem a 25 % asistentů je kontaktováno jiným způsobem. K oslovování jiným způsobem uvedlo 36 % respondentů oslovení „paní/pane asistentko/te", 50 % „teto/strejdo" a 14 % děti neoslovují, ale kontaktují pomocí doteku.

Oslovování způsobem „teto/strejdo" já osobně považuji za degradaci samotného povolání. Jak je definováno v zákoně č. 563/2004 Sb., je asistent pedagoga pedagogickým pracovníkem, a jako pedagogický pracovník je pro děti tudíž výchovným činitelem a hlavně vzorem, který by měl získat obdobnou míru úcty a respektu, jakou má mít pro žáky samotný pedagog. Oslovení „paní/pane asistentko/te" považuji spíše za pejorativní z hlediska postavení osoby podílející se na výchovně vzdělávacím procesu. Toto oslovení však plně vystihuje účel, pro který je další pedagogická osoba začleněna do výuky. Osobně bych byl pro oslovení „paní/pane učitelko/li", které mi připadá neutrální a nejlepší, i když staví do stejné roviny pozici vysokoškolsky vzdělaného pedagoga s pozicí asistenta pedagoga, který může mít jen základní vzdělání doplněné akreditovaným kurzem pro asistenty pedagoga.

16 Dotazníkové šetření

Zdálo se mi důležité práci doplnit konkrétními informacemi z praxe, proto jsem se rozhodl provést dotazníkové šetření.

Původně jsem chtěl dotazníkové šetření provádět mezi širokou veřejností. Na základě předběžného výzkumu jsem se rozhodl od této formy upustit, jelikož se mi nedařilo získat vzorek respondentů napříč spektrem společnosti a informace se mi z tohoto důvodu zdály být zkreslené. Proto jsem uvítal nabídku pracovníků z Institutu pedagogicko-psychologického poradenství České republiky, že mohu dotazníkové šetření uskutečnit mezi asistenty pedagoga, kteří se účastní kurzu pedagogického minima pro asistenty pedagoga pořádaného na jejich pracovišti. Informace získané od asistentů pedagoga jsem se rozhodl porovnat s údaji od zaměstnavatelů, tedy ředitelů zařízení, ve kterých asistenti pedagoga pracují.

Následně jsem si položil několik otázek, které mi pomohly zamyslet se nad cílem dotazníkového šetření, například „Dokáží respondenti definovat pojem asistent

pedagoga?", „Jaká jsou úskalí povolání asistenta pedagoga?", „Jaká jsou úskalí vzdělávání asistentů pedagoga?", „Jaká je skutečná pracovní náplň asistenta pedagoga?". Z tohoto zamyšlení nakonec vyplynuly cíle dotazníkového šetření - zmapování reality v oblasti pracovních podmínek profese, vzdělanosti a postavení asistenta pedagoga v současném vzdělávacím systému České republiky.

16.1 Stanovené hypotézy

Pro tento výzkum jsem si stanovil následující hypotézy:

- Asistenti nedokáží definovat pojem asistent pedagoga a svou případnou definici budou odvozovat od očekávané náplně práce u této profese.
- V praxi bude docházet ke směřování náplně práce asistenta pedagoga s osobním asistentem.
- Asistenti se budou domnívat, že okolí kladně hodnotí jejich profesi.
- Asistenti budou pro výkon své profese vzdělání na počátku své pracovní kariéry, a to zejména poradenskými zařízeními, která je budou proškolovat a metodicky vést.
- Nejčastější způsob, kterým asistenti získají práci, bude pomocí inzerce.
- Práci asistenta pedagoga budou vykonávat nejčastěji osoby ženského pohlaví.
- Věk asistentů pedagoga se bude pohybovat mezi 18 až 30 roky.
- Asistenti nejčastěji uvedou jako nejvyšší dosažené vzdělání základní vzdělání.
- Asistenti budou za nedostatky svého povolání považovat nízkou míru informovanosti o této profesi a nedostatečné finanční ohodnocení.
- Asistenti budou uvádět, že jsou nejčastěji oslovoováni dětmi, žáky nebo studenty „paní učitelko/pane učiteli".
- Asistenti budou častěji zaměstnáni na částečný pracovní úvazek než na úplný.
- Většina asistentů bude plánovat změnu svého povolání.
- Zástupci školských zařízení uvedou, že hlavním podnětem k zavedení funkce asistenta pedagoga v jejich zařízení byla potřeba pomoci pedagogovi ve výchovně vzdělávacím procesu.
- Zástupci školských zařízení budou uvádět, že asistent pedagoga nejčastěji působí na prvním stupni jejich zařízení.
- Zástupci školských zařízení budou v popisu náplně práce asistenta pedagoga uvádět nejčastěji výkon pomocných prací.

- Zástupci školských zařízení si budou stěžovat na výši financí poskytnutých na výkon funkce asistenta pedagoga a na nízkou vzdělanost asistentů pedagoga.
- Zástupci školských zařízení budou uvádět, že asistent pedagoga byl nejčastěji pro výkon svého povolání školen poradenskými zařízeními.
- Zástupci školských zařízení budou uvádět, že asistent pedagoga by měl být dále nejvíce vzděláván v oblasti pedagogiky.
- Zástupci školských zařízení v souvislosti s typem jejich zařízení budou nejčastěji uvádět, že asistent pedagoga by měl mít minimálně středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou a to zejména, pokud se bude jednat o asistenty, kteří působí v institucích zajišťujících školní vzdělání.
- Zástupci školských zařízení budou uvádět, že asistenty pedagoga častěji zaměstnávají na částečný pracovní úvazek a zároveň častěji na dobu určitou než na dobu neurčitou.
- Zástupci školských zařízení budou uvádět, že optimální počet asistentů pedagoga by byl vyšší, než je stávající počet asistentů.
- Zástupci školských zařízení budou uvádět, že asistenti pedagoga v jejich zařízení pracují nejčastěji od současného školního roku.
- Zástupci školských zařízení budou uvádět, že asistenti pedagoga jsou do Školního vzdělávacího programu daného zařízení zapojeni stejným způsobem jako ostatní pedagogičtí pracovníci, přičemž nebudou blíže toto zapojení asistentů pedagoga do Školního vzdělávacího programu specifikovat.
- V dotaznících získaných od zástupců školských zařízení bude nejčastěji uvedeno, že osobou, která dotazník vyplnila, byl samotný ředitel zařízení.

16.2 Metodika práce

K získání informací jsem využil metodu dotazníkového šetření. Vytvořil jsem následující dva dotazníky:

- dotazník určený zástupcům školských zařízení
- dotazník určený účastníkům kurzu „Asistent pedagoga“

Respondenty, kteří by vyplnili dotazník určený zástupcům školských zařízení, jsem vyhledal pomocí seznamu institucí, které spolupracovaly s IPPP ČR v roce 2006

na projektu „Programu MŠMT na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy v roce 2006 Vzdělávání asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním - reálná východiska a výhledy".¹⁵⁴

Dotazník určený asistentům pedagoga jsem zadával na kurzech „Asistent pedagoga" pořádaných na počátku školního roku 2007/2008 v Institutu pedagogicko-psychologického poradenství České republiky.

*„Dotazník je definován jako metoda pro hromadné shromažďování dat pomocí písemně zadávaných otázek. Je to jedna z nejpoužívanějších metod výzkumu v pedagogice, psychologii, sociologii, ve výzkumu veřejného mínění a/."*¹⁵⁵ Průcha dále uvádí, že dotazník se skládá z předem pečlivě připravených a seřazených otázek. Objektivnost dotazníku závisí na způsobu formulace otázek, které by měly být srozumitelné a významově jednoznačné. Výhodou dotazníku je, že se pomocí něho dá oslovit široký vzorek respondentů, přičemž k získání potřebných informací není zapotřebí tolik času jako u jiných výzkumných metod. Další přednosti a nedostatky této výzkumné metody jsou popsány též v další odborné literatuře.¹⁵⁶ Jak Průcha dále uvádí, existují tři typy otázek, které je možné v dotazníku využít. Jedná se o otázky otevřené, uzavřené a polouzavřené, které jsou též nazývané polootevřené. V dotaznících jsem použil kombinaci všech tří typů otázek. U uzavřených otázek a polootevřených otázek jsem z hlediska formy využíval otázky výčtové, kdy respondent měl podle instrukce zvolit jednu nebo více odpovědí, avšak vždy maximálně tři položky. U otevřených otázek užíval respondent své vlastní formulace k zodpovězení otázky.

Kvalitativně jsem se pokusil analyzovat charakter odpovědí na otevřené otázky užívané v dotaznících. Jednalo se zejména o:

- obsah definice pojmu asistenta pedagoga
- subjektivní náhled asistentů pedagoga na vnímání a přijímání jejich profese z pozice rodičů, dětí, pedagogů, veřejnosti

¹⁵⁴ DROTÁROVÁ, L. Asistent pedagoga - stav v ČR 2006 (2006), str. 7.

¹⁵⁵ PRŮCHA, J. *Pedagogický výzkum - Uvedení do teorie a praxe* (1995), str. 43.

¹⁵⁶ Například: GAVORA - Úvod do pedagogického výzkumu (2000), PELIKÁN - Základy empirického výzkumu pedagogických jevů (2004), PRŮCHA - Pedagogický výzkum - Uvedení do teorie a praxe (1995).

- subjektivní náhled asistentů pedagoga na možnosti spolupráce s poradenskými zařízeními, pedagogy, rodiči či komunitou
- nedostatky a klady této profese
náplň práce asistenta pedagoga
- zkušenosti zástupců školských institucí se získáváním finančních prostředků na výkon funkce asistent pedagoga
odborné vzdělání asistentů pedagoga
- zapojení asistentů pedagoga do školního vzdělávacího programu daných zařízení

16.3 Popis vlastního výzkumu

Oba dotazníky jsem koncipoval do dvou částí. Ve vstupní části jsem respondentům vysvětlil účel a cíl dotazníku, poděkoval za případnou spolupráci a poskytl jim pokyny, jakým způsobem mají dotazník vyplňovat. Druhá část dotazníku obsahovala vlastní otázky.

Sběr dotazníků vyplněných zástupci školských institucí probíhal korespondenčně přes internet (emailová komunikace). Celkem bylo takto osloveno 180 školských institucí, které v roce 2006 spolupracovaly s Institutem pedagogicko-psychologického poradenství České republiky na projektu „Program MŠMT na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy v roce 2006“¹⁵⁷

Údaje o počtech dotazníků určených školským institucím podává následující tabulka:

rozdáno dotazníků	navraceno	návratnost	nevyplněno- vyřazeno	vyplněno	nevyhovovalo požadavkům (AP již nebyl zaměstnán)	zařazeno do zpracová ní
180	74	41 %	3	71	3	68

Sběr dotazníků probíhal v prosinci roku 2007 a lednu roku 2008. Samotnému výzkumu nepředcházela ověřovací fáze předvýzkumu. Důvodem, proč nebyl předvýzkum proveden, byla očekávaná nízká míra spolupráce a návratnost vyplněných dotazníků od zástupců školských institucí. Případný provedený předvýzkum by ještě více snížil možnost (počet) získat dostatek navracených dotazníků dle zmíněného seznamu.

¹⁵⁷ DROTÁROVÁ, L. Asistent pedagoga - stav v ČR 2006, seznam spolupracujících institucí na str. 96 - 98.

Před samotným šetřením jsem obsah otázek v dotazníku prokonzultoval s vedoucí diplomové práce. Dotazníky jsem respondentům rozeslal pouze jedenkrát, nejčastěji jsem kontaktoval přímo ředitele zařízení, případně jeho zástupce, nebo byl dotazník odeslán na společnou emailovou adresu zařízení. Pouze v případech, kdy se mi elektronická žádost o vyplnění dotazníku navrátila zpět, snažil jsem se elektronickou adresu opětovně ověřit a žádost jsem zaslal podruhé na příslušné zařízení.

Důvody nedoručení žádosti podává následující tabulka:

Důvod nedoručení žádosti	Počet případů
Emailová adresa pravděpodobně neexistovala, nebo byla zrušena	17
Kapacita emailové schránky byla překročena, email se nepodařilo doručit	5
Odesílatel špatně zadal emailovou adresu	2

Zadání dotazníků účastníkům kurzů „Asistenty pedagoga“ probíhalo přímo v Institutu pedagogicko-psychologického poradenství České republiky, Novoborská 372, 19 000 Praha 9 v den konání kurzů a to během tří setkání. Účastníci uváděli následující názvy kurzů, kterých se účastnili:

- Kurz „Studium pedagogiky pro asistenty pedagoga u žáků se zdravotním postižením“ konaný dne 24. 10. 2007 (pracovně označuji shromážděné dotazníky od této skupiny písmenem A).
- Kurz „Studium pedagogiky pro asistenty pedagoga u žáků ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí“ konaný dne 15.10.2007 (pracovně označuji shromážděné dotazníky od této skupiny písmenem B).
- Kurz „Studium pedagogiky pro asistenty pedagoga u žáků ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí“ konaný dne 29.11.2007 (pracovně označuji shromážděné dotazníky od této skupiny písmenem C).

Údaje o celkovém počtu dotazníků určených asistentům pedagoga (skupiny označované písmeny A, B, C) podává následující tabulka:

celkem rozdáno dotazníků	navráceno	návratnost	vyřazeno	skupina A	skupina B	skupina C	zařazeno do . zpracování celkem
42	42	100%	0	13	18	11	42

Před každým zadáním dotazníků jsem se v Institutu pedagogicko psychologického poradenství České republiky náležitě ohlásil a seznámil všechny zúčastněné osoby s důvodem návštěvy. Dotazníky jsem asistentům pedagoga zadával osobně v době přestávek právě probíhajících kurzů, což mělo hned několik výhod. Jednak vysokou návratnost vyplněných dotazníků, ale také i osobní kontakt s respondenty a možnost reagovat na jejich případné dotazy a vést s respondenty příležitostně individuální rozhovory, z jejichž obsahu jsem mohl ve své práci čerpat. Ke zpracování jsem použil jen materiál vyplněný asistenty pedagoga¹⁵⁸.

Samotnému výzkumu u asistentů pedagoga také nepředcházela ověřovací fáze předvýzkumu. Důvodem, proč nebyl předvýzkum proveden, byla neočekávaná nárazová nabídka pracovníků Institutu pedagogicko-psychologického poradenství České republiky k provedení výzkumu u účastníků kurzu „Asistent pedagoga“ a též nízký počet kurzů zaměřených na vzdělávání asistentů pedagoga v této instituci, který probíhal počátkem školního roku 2007/2008, a nízký počet účastníků jednotlivých kurzů. Před samotným šetřením jsem obsah otázek v dotazníku prokonzultoval s Hanou Palatovou, garantem kurzu.

¹⁵⁸ Někteří účastníci kurzu prohlásili, že nejsou zaměstnání jako asistenti pedagoga, příslušný dotazník tedy nevyplňovali, a tudíž nejsou do šetření jakkoliv zahrnuti.

16.4 Otázky v dotaznících

Jednotlivé otázky dotazníků jsou v následujících výčtech očíslovány podle posloupnosti z dotazníkového šetření. Kompletní ukázka dotazníku určeného účastníkům kurzů „Asistent pedagoga“ je uvedena v příloze 12. Kompletní ukázka dotazníku určeného zástupcům školských institucí je v příloze 13.

16.4.1 Otázky určené asistentům pedagoga

- Otázka číslo 1 - Pohlaví
- Otázka číslo 2 - Věk
- Otázka číslo 3 - Nejvyšší dosažené vzdělání
- Otázka číslo 4 - Znal/ jste před úvazkem tento druh zaměstnání?
- Otázka číslo 5 - Jakým způsobem jste získal/a práci asistenta pedagoga?
- Otázka číslo 6 - Definujte pojem asistent pedagoga
- Otázka číslo 7 - Jak si myslíte, že jsou vnímáni asistenti pedagoga rodiči?
- Otázka číslo 8 - Jak si myslíte, že jsou vnímáni asistenti pedagoga žáky?
- Otázka číslo 9 - Jak si myslíte, že jsou vnímáni asistenti pedagoga pedagogy?
- Otázka číslo 10 - Jak si myslíte, že jsou vnímáni asistenti pedagoga veřejností?
- Otázka číslo 11 - Jakým způsobem jste byl/a pro své zaměstnání asistenta pedagoga odborně vzdělán/a?
- Otázka číslo 12 - Jak se Vám jeví spolupráce s poradnami?
- Otázka číslo 13 - Jak se Vám jeví spolupráce s pedagogem?
- Otázka číslo 14 - Jak se Vám jeví spolupráce s rodinou případně komunitou?
- Otázka číslo 15 - V čem pociťujete nedostatky výkonu povolání asistenta pedagoga?
- Otázka číslo 16 - Myslíte si, že podle náplně práce pracujete jako ...?
- Otázka číslo 17 - Jaká je přibližná náplň Vaší práce?
- Otázka číslo 18 - Jak Vás oslovují děti ve třídě?
- Otázka číslo 19 - Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?
- Otázka číslo 20 - Na jaký typ úvazku pracujete jako asistent pedagoga?
- Otázka číslo 21 - Plánujete do budoucna změnu zaměstnání?
- Otázka číslo 22 - Cítíte se být náležitě finančně odměněn/a za vykonanou práci?

- **Co zjišťují otázky určené asistentům pedagoga**

Otázky číslo 1 - 3, 11 zjišťují základní informace o respondentovi.

Otázky číslo 4, 6 zjišťují míru informovanosti o profesi a pojmu asistent pedagoga.

Otázky číslo 7 - 10 zjišťují názor asistentů na způsob, jakým je jejich profese vnímána.

- Otázky číslo 12 - 14 zjišťují názor asistentů na spolupráci s poradenským zařízením, pedagogy, rodinami.

Otázky číslo 16 - 17 zjišťují skutečnou pracovní činnost asistenta pedagoga.

Otázka číslo 18 zjišťuje způsob, jakým bývají respondenti během vzdělávacího procesu žáky oslovováni.

Otázky číslo 5, 15, 19 - 22 zjišťují podrobnější informace související s pracovním poměrem asistentů pedagoga.

16.4.2 Otázky určené institucím zaměstnávajícím asistenta pedagoga

- Otázka číslo 0 - Uveďte prosím následující počty: informace o počtu pedagogických pracovníků, počtu tříd školského zařízení a počtu dětí, žáků nebo studentů vzdělávajících se v daném zařízení.¹⁵⁹

- Otázka číslo 1 - Jaký je druh Vašeho školského zařízení

- Otázka číslo 2 - Je ve Vašem zařízení zaměstnán asistent pedagoga?

Otázka číslo 3 - Co Vás vedlo k zavedení funkce asistenta pedagoga ve Vašem zařízení?

- Otázka číslo 4 - Kde působí asistent pedagoga?

Otázka číslo 5 - Z jakého důvodu je na Vašem zařízení asistent pedagoga zaměstnán?

- Otázka číslo 6 - Stručně popište náplň skutečně vykonávané práce asistenta pedagoga

Otázka číslo 7 - Jaké máte zkušenosti se získáváním financí na asistenta pedagoga?

Otázka číslo 8 - Jakými institucemi byl asistent pedagoga vzděláván?

¹⁵⁹, Informace získané touto otázkou sloužily pouze k představě o velikosti školského zařízení, v samotném rozboru jsem s těmito informacemi nepracoval. Proto otázku označuji číslem 0.

Otázka číslo 9 - V čem vidíte problém funkce asistent pedagoga?

- Otázka číslo 10 - V jakých oblastech by měl být podle Vás asistent pedagoga vzděláván?

Otázka číslo 11 - Jaké by podle Vás měl mít asistent pedagoga vzdělání?

- Otázka číslo 12 - Kolik asistentů pedagoga by bylo ve Vaší škole optimální zaměstnat, kdybyste měli dostatečné finanční prostředky?
- Otázka číslo 13 - Na jaký pracovní úvazek zaměstnáváte asistenta pedagoga?
- Otázka číslo 14 - Jak dlouho u Vás asistent/i pedagoga pracuje/jí?
- Otázka číslo 15 - Asistenta pedagoga zaměstnáváte na dobu

Otázka číslo 16 - Jak je asistent pedagoga zapojen do Školního vzdělávacího programu?

- Otázka číslo 17 - Kdo dotazník na zařízení vyplnil?

• **Co zjišťují otázky určené institucím zaměstnávajícím asistenta pedagoga**

- Otázky číslo 1,2 zjišťují základní informace o instituci.
- Otázky číslo 8, 10, 11 zjišťují problematiku vzdělanosti asistentů pedagoga.
- Otázky číslo 4, 6, 9, 13 - 16 zjišťují údaje související s pracovním poměrem asistentů pedagoga ve školském zařízení.

Otázky číslo 3, 5 zjišťují důvody uzavření pracovního poměru s asistenty pedagoga.

Otázky číslo 7, 12 zjišťují problematiku financování asistentů pedagoga.

- Otázka číslo 17 zjišťuje informaci o kompetentnosti osoby vyplňující dotazník.

16.5 Shrnutí výsledků šetření

Výsledky šetření jsou v následujících dvou kapitolách zpracovány do tabulek proto, aby se s těmito výsledky dalo dobře pracovat a byly pro čtenáře přehledné. Tabulky, které shrnují získané informace z dotazníkového šetření mezi účastníky kurzů „Asistent pedagoga“, pracovníě označuji jako tabulky A, tabulky, které shrnují získané informace z dotazníkového šetření mezi zástupci školských institucí, pracovníě označuji jako tabulky B. Každá tabulka je kromě písmenného označení ještě označena číslicí. "

Na základě informací získaných jednotlivými šetřeními jsem se snažil vyvrátit, nebo potvrdit svá očekávání a pokusil jsem se pomocí získaných údajů najít zdůvodnění problémů, které osobně vidím v současném vnímání funkce asistenta pedagoga.

16.5.1 Shrnutí výsledků šetření u asistentů pedagoga

Z údajů získaných dotazníkovým šetřením jsem vytvořil následující tabulky, ve kterých uvádím počty odpovědí na danou otázku. Pokud respondenti mohli volit více odpovědí než jednu, je tato informace doplněna k příslušné tabulce.

Tabulka AI - souhrnné informace o dotazníkovém šetření mezi účastníky kurzu „Asistent pedagoga“

zaměření kurzu	Pro žáky se soc. znevýhodněním	Pro žáky se soc. znevýhodněním	Pro žáky se zdrav, postižením	celkem
zadáno dne	29.11.2007	15.10.2007	24.10.2007	
respondentů	11	18	13	42
označení skupiny	skupina C	skupina B	skupina A	

Tabulka A2 - Otázka číslo 1 „Pohlaví“

Pohlaví	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
žena	11	17	12	40
muž	0	1	1	2

Poměr 20 : 1 mezi ženami a muži jasně poukazuje na výraznou feminizaci této profese. To bylo ostatně patrné již v počtech pracovníků ve školství ve funkci asistent pedagoga uvedených v kapitole 15 Počty asistentů pedagoga.

Tabulka A3 - otázka číslo 2 „Věk“

Věk	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
18 až 30	5	3	5	13
31 až 40	4	9	4	17
41 až 50	2	6	4	12
51 a více	0	0	0	0

Získaná data pravděpodobně odpovídají demografickému trendu obyvatelstva, kdy jsou nejvíce zastoupeni pracovníci narození zejména v silných ročnících z 70. až 80. let 20. století. Překvapující pro mě bylo zjištění, že žádný respondent nebyl starší 51 let. Předpokládal jsem totiž, že práce by mohla být vhodná pro nezaměstnané lidi v předdůchodovém věku.

Tabulka A4 - otázka číslo 3 „Nejvyšší dosažené vzdělání“

Nejvyšší dosažené vzdělání	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
bez základního vzdělání	0	0	0	0
základní	2	1	0	3
středoškolské bez maturity	3	2	2	7
středoškolské s maturitou	6	13	9	28
vyšší odborné	0	1	1	2
vysokoškolské	0	1	1	2

Jelikož Teplá v referátu „Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence“¹⁶⁰ uvedla, že v roce 2006 působili u dětí se sociálním znevýhodněním ve funkci asistenta pedagoga dva asistenti bez základního vzdělání, zahrnul jsem do své otázky i volbu „bez základního vzdělání“, třebaže jsem neočekával, že by tuto možnost asistenti zvolili, jelikož by zaměstnávání takového asistenta bylo v rozporu se současnou školskou legislativou. Překvapujícím zjištěním pro mě bylo, že 28 respondentů, tedy přibližně 62 %, uvedlo, že má středoškolské vzdělání s maturitou, neboť kurz byl podle dostupných informací od garanta kurzu koncipován jako kurz určený asistentům pedagoga pro děti ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí, jehož účelem bylo získání pedagogického minima podle § 20 odst. e) zákona č. 563/2004 Sb., tedy pro uchazeče, kteří by měli mít základní vzdělání. Jako nejvyšší dosažené vzdělání uvedlo základní vzdělání jen minimum účastníků (7 % všech respondentů), dokonce ve skupině A nebyl ani jeden účastník se základním vzděláním jakožto nejvyšším dosaženým. Přitom Drotárová ve své publikaci z roku 2006, kde shrnuje výsledky šetření o stavu asistentů pedagoga provedeného v onom roce, uvádí, že „z 240 asistentů pedagoga pro děti ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí v celé ČR mělo 28,33 % pouze ukončené základní vzdělání, 22,92 % střední vzdělání s výučním listem a 30 % střední vzdělání s maturitou. 3,33 % absolvovalo kromě maturity nástavbu a 5,42 % mělo maturitu a specializační kurz, ... 2,5 % asistentů mělo vysokoškolské vzdělání.“¹⁶¹ Zůstává tudíž otázkou, co je příčinou toho, že výsledky šetření provedených v rozmezí dvou let se tolik liší v dosaženém vzdělání respondentů. Domnívám se, že příčinou by mohlo být, že asistenti pedagoga, kteří si potřebovali doplnit své základní vzdělání

¹⁶⁰ teplá, M. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence.

In: *Asistence v podpoře žáků se speciálními vzdělávacími potřebami* (2006).

¹⁶¹ DROTÁROVÁ, L. Asistent pedagoga - stav v ČR 2006 (2006), str. 31.

o kvalifikační kurz, již patřičný kurz absolvovali a nyní se tyto kurzy otevírají širšímu spektru asistentů pedagoga, tedy i těm, kteří mají vyšší než základní vzdělání.

Tabulka A5 - otázka číslo 4 „Znal/a jste před úvazkem tento druh zaměstnání?“

Znalost existence funkce	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
ano	5	13	8	26
ne	6	5	5	16

Vzhledem k tomu, že tato funkce je legislativně ukotvena od roku 2004 a v souvislosti se zánikem civilní vojenské služby byla značně medializovaná, očekával jsem, že více než polovina respondentů odpoví, že o profesi asistenta pedagoga měla povědomí již před uzavřením pracovního poměru, což se ostatně potvrdilo.

Tabulka A6 - otázka číslo 5 „Jakým způsobem jste získal/a práci asistenta pedagoga?“

Způsob získání práce	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
jiným způsobem	3	10	3	16
přes inzerát školy	2	5	6	13
vyhledal sám	4	2	4	10
změnou pracovního poměru na AP	2	1	0	3
přes inzerát rodičů	0	0	0	0
nabídka úřadu práce	0	0	0	0

Respondenti uvedli k položce „jiným způsobem“ následující informace:

- jsem půl úvazku učitelka v MŠ a na polovinu úvazku asistent pedagoga
- na doporučení psychologa při adopci dítěte z dětského domova
- jsem milovník dětí, práci mi nabídl kamarád
- internetová nabídka do bývalého zaměstnání
chtěla jsem pomoci dítěti z okolí, které se stalo postiženým
- je to mé životní poslání
- práce mi byla nabídnuta poradenským zařízením
- práce mi byla nabídnuta sdružením Rytmus
- práci mi doporučila romská poradkyně
- po ukončení 9. třídy jsem zůstala zaměstnaná ve škole jako asistentka
- jsem zároveň rodičem dítěte, u kterého dělám asistenci

Osobně se domnívám, že možnost uvedená v položce jiným způsobem a odůvodněná informací, že práce byla asistentu nabídnuta prostřednictvím internetové nabídky do bývalého zaměstnání, by neměla být zahrnuta v položce „jiné“. Podle mého mínění

je to dáno neschopností hlubšího náhledu respondenta na způsob získání práce, jelikož internetová nabídka musela být někým fyzicky zveřejněna, ať již samotným žákem, jiným asistentem pedagoga, školou, zákonným zástupcem, občanským sdružením či úřadem práce. Výsledky šetření nekorespondovaly s mým očekáváním, že nejčastějším způsobem, kterým asistenti získali svou práci, bude inzerát školy, inzerát rodičů nebo nabídka úřadu práce. Poslední dvě varianty dokonce respondenti ani v jednom případě nezvolili, a tudíž se zdá, že tyto způsoby nemusí být v praxi efektivní.

Tabulka A7 - otázka číslo 6 „Definujte pojem asistent pedagoga“

Definice pojmu asistent pedagoga	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
pomocník dítěte nebo učitele	8	14	8	30
osoba, která odstraňuje překážky bránící vzdělání dítěte	0	2	0	2
spolupracovník učitele	2	0	0	2
osoba pečující o dítě	1	0	0	1
prostředník mezi dítětem a učitelem	0	1	0	1
osoba pracující se třídou	0	0		1
rozvíjí oblast, v níž je dítě limitované	0	0		1
pedagogický pracovník	0	1		2
nabízí dítěti podporu	0	0		1
asistuje dítěti a učiteli	0	0		1

respondentů snažil shrnout slovním spojením, které by vystihovalo smysl výpovědi respondentů. Očekával jsem, že respondenti budou místo vymýšlení definice popisovat svou vlastní náplň práce, což překvapivě nebylo až tak častým jevem. Zajímavé je, že respondenti nejčastěji definují pojem asistent pedagoga jako profesi pro výkon pomocných prací, což odpovídá nejnižšímu možnému kariérnímu stupni, do kterého mohou být asistenti pedagoga pracovníčně zařazeni. Podle očekávání žádný z respondentů ve své definici neuvedl dílčí požadavky na výkon povolání, jako je například věk, vzdělání, rozdělení asistentů podle charakteru skupiny žáků, se kterou pracují, apod. Pouze dva respondenti ve své definici uvedli, že asistent je podle školského zákona pedagogickým pracovníkem. Myslím si, že schopnost respondentů definovat pojem asistent pedagoga odráží zejména jejich legislativní znalosti o této problematice. Přesto by podle mého názoru měli právě asistenti pedagoga vědět, kdo jsou. Pozoruhodné byly i strategie při tvorbě definice. Celkově totiž 6 respondentů tvořilo definici v první osobě

jednotného čísla. Neočekával jsem, že respondenti se mě po vyplnění dotazníku začnou vyptávat, jak zní definice pojmu „asistent pedagoga“. Z toho je patrné, že samotní asistenti nevědí, co se od dané profese přesně očekává.

Tabulka A8 - otázka číslo 7 „Jak si myslíte, že jsou vnímáni asistenti pedagoga rodiči?“

Jak je vnímán rodiči	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
celkově pozitivně	6	6	7	19
pomocná profese	0	7	2	9
důvěryhodná osoba, která se stará o jejich dítě	1	1	2	4
je to individuální záležitost	2	1	0	3
neodlišují AP od pedagoga	2	0	0	2
nekvalifikovaná síla	0	0	1	
osobní učitel jejich dítěte	0	0	1	
rodiče ho vůbec neznají ,	0	1	0	
hodný učitel, neznámkuje	0	1	0	
ignorují ho	0	1	0	

respondentů snažil vystihnout slovním spojením. V zásadě se zde objevují hned tři druhy odpovědí. První z nich je, že asistent je přijímán shodně jako pedagog, přičemž rodiče ve vnímání nečiní přílišné rozdíly. Další druh odpovědí vypovídá, že asistent je vnímán jako podřadná, nekvalifikovaná, pomocná profese ve školství, a třetí druh odpovědí poukazuje na fakt, že rodiče nemusí vůbec spolupracovat se školským zařízením, a tudíž nemusí mít povědomí o tom, že tato profese je v zařízení zastoupena. Podle očekávání nejčastěji respondenti vyjadřovali, že profese asistenta pedagoga je rodiči kladně přijímána. Překvapujícím pro mě bylo zjištění, kolikrát si asistenti pedagoga myslí, že jsou rodiči vnímáni jako pomocná profese ve školství. Lze totiž očekávat, že jakým způsobem jsou rodiči přijímáni, takovým způsobem s nimi budou rodiče i jednat.

Tabulka A9 - otázka číslo 8 „Jak si myslíte, že jsou vnímáni asistenti pedagoga žáky?“

Jak je vnímán žáky	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
rozhodně pozitivně	7	3	3	13
kamarád, blízká osoba	2	6	4	12
pomocná profese	1	3	1	5
stejně jako samotný pedagog	0	1	3	4
zajišťuje jejich individuální potřeby	0	1	1	2
zpestření ve škole	0	1	0	1
někdo, kdo se stará o hloupé děti	0	1	0	1
teta	0	1	0	1
nezodpovězeno	1	1	1	3

Jednalo se o kvalitativní otázku, podle charakteru výpovědí jsem se odpovědi respondentů snažil shrnout slovním spojením. Očekával jsem převážně odpovědi dvou typů. Buď je asistent pedagoga žáky vnímán stejně jako pedagog, nebo jako rodinný příslušník, kamarád. Obě-varianty se v odpovědích asistentů objevily. Častější je však varianta, kdy je asistent vnímán spíše jako kamarád než jako pedagogická autorita. Pozice kamaráda zajisté působí pozitivně ve vzdělávacím procesu, protože žáci mohou být k asistentům daleko otevřenější než k osobě, která je pro ně formální autoritou. Zároveň však přináší určité riziko v tom, že žáci nebudou asistenty vnímat jako autoritu a mohou je začít zneužívat a vyvyšovat se nad ně.

Tabulka A10 - otázka číslo 9 „Jak si myslíte, že jsou vnímáni asistenti pedagoga pedagogy?“

Jak je vnímání pedagogy	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
pozitivum pro vzdělávací proces	4	5		12
podřadná pomocná profese	4	2		7
partner, spolupracovník	2	3		7
rozdílně, záleží na pedagogovi	1	3		5
rozpaky, nedůvěra	0	3		5
nezodpovězeno	0	1		2
osoba navíc	0	1		2
člověk pro úkoly, které nechce plnit				
pedagog	0	0		1
konkurence	0	0		1

Jednalo se o kvalitativní otázku, podle charakteru výpovědí jsem se odpovědi respondentů snažil shrnout slovním spojením. Očekával jsem, že asistent je pedagogy přijímán jako pozitivní činitel, který pomáhá zkvalitnit výchovně vzdělávací proces. Velice záleží na tom, v jakém školském zařízení asistent pedagoga působí a v jakém

týmu pedagogických pracovníků pracuje. Přesto je z výpovědí patrné, že mnozí asistenti jsou pedagogy přijímáni s nevolí. Důkazem toho mohou být odpovědi, ve kterých je asistent pedagoga vnímán jako podřadná profese, nedůvěryhodná osoba, osoba navíc, konkurence.

Tabulka A11 - otázka číslo 9 „Jak si myslíte, že jsou vnímáni asistenti pedagoga veřejností?"

Jak je vnímán veřejností	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
nemají informace, neznají	7	10	6	23
nezodpovězeno	1	3	1	5
pozitivně	2	2	1	5
jsou vnímáni široce, podle náplně práce	1	0	2	2
podřadná práce	0	1	1	2
plní úkoly, na které nemá pedagog čas	0	1	0	1
pomoc pro dítě	0	0	1	1
stejně jako pedagog	0	1	0	1
zbytečná finanční zátěž	0	0	1	1

Jednalo se o kvalitativní otázku, podle charakteru výpovědí jsem se odpovědi respondentů snažil shrnout slovním spojením. Podle očekávání respondenti nejčastěji uváděli, že veřejnost nemá o asistencích pedagoga dostatek informací. To může souviset s tím, že profese asistenta pedagoga bývá zaměňována s jinými profesemi, například s profesí osobního asistenta. Dalšími důvody může být též nedostatečná prezentace této profese směrem k veřejnosti či přehlížení dostupných informací o této profesi.

Tabulka A12 - Otázka číslo 8 „Jakým způsobem jste byl/a pro své zaměstnání asistenta pedagoga odborně vzdělán/a?" (uveďte i probíhající způsoby vzdělávání, které ještě nemáte ukončené)

Vzdělání pro výkon povolání	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
přípravné kurzy	5	18	9	32
samostudium	2	6	5	13
semináře	4	1	2	7
nebyl doposud vzděláván	2	2	2	6
jiné pedagogické vzdělání	1	3	2	6
jinak	1	1	4	6 •
vzdělání třídním učitelem	*F~	1	1	4
vzdělán rodičem	0	1	1	2
studium speciální pedagogiky	0	1	0	1

Asistenti mohli volit více variant, počty tedy zachycují kolikrát byla daná možnost zvolena. U většiny možných odpovědí měli asistenti specifikovat, o jaký způsob vzdělání se jednalo a jaká organizace vzdělání poskytla. Na této otázce se dalo druhotně ověřit, jak dalece dokáží respondenti zhodnotit své vzdělání, které souvisí přímo s vykonávanou prací. Jelikož se jednalo o respondenty, kteří se účastnili kurzu pedagogického minima podle § 20 bodu e) zákona č. 563/2004 Sb., očekával jsem, že mnoho příležitostí k získání odborného vzdělání neměli, proto jsem každé skupině dal během zadávání dotazníků instrukci, že mohou uvést i probíhající způsoby, kterými si zvyšují své vzdělání pro výkon profese. Z celkového počtu 42 respondentů však jen 32 respondentů uvedlo probíhající kurz pedagogického minima v IPPP ČR. Žádný z respondentů neuvedl, že by absolvoval jakýkoliv jiný kurz, než byl současný, probíhající v IPPP ČR. Též jsem očekával, že respondenti budou hojně uvádět účast na nejrůznějších seminářích pořádaných poradenskými nebo nestátními neziskovými organizacemi. A to zejména z toho důvodu, že se dalo očekávat, že všichni respondenti jsou již minimálně dva měsíce ve funkci asistenta pedagoga zaměstnání, a měli by tedy být alespoň v základních věcech pro výkon svého povolání proškoleni. Respondenti uvádějící účast na seminářích tuto odpověď blíže specifikovali následujícím způsobem:

seminář výuky znakového jazyka

řečové nápravy

- artefietika

speciální poruchy učení

vnitřní dítě

- problematika osobní a pedagogické asistence v NIDV

Osobně považuji to, že pouze 6 respondentů uvedlo svou účast na seminářích, za velmi nízké číslo a za možné rezervy ve vzdělávání asistentů pedagoga. Obzvláště pokud vezmeme v potaz délku působení respondentů v praxi, kdy 45 % respondentů uvedlo, že v praxi působí déle než jeden rok. Podrobněji je délka praxe respondentů uvedena v tabulce A20.

Respondenti, kteří zvolili možnost „jiné vzdělání“, dále uvedli:

ekovýchova a vzdělávání EVVO

studium sociálních věd

vzdělání Jedličkovým ústavem a SPC při Jedličkově ústavu
 psychoterapeutický výcvik
 základy osobní asistence

Šest respondentů zvolilo možnost, že mají jiné pedagogické vzdělání, přičemž pět z nich uvedlo, že se jedná o vzdělání získané ukončením studia na střední pedagogické škole. Jeden respondent své pedagogické vzdělání blíže nespecifikoval. Na základě těchto odpovědí mě napadlo, že by bylo zajímavé zjistit, kolik je v praxi asistentů pedagoga, kteří mají pedagogické vzdělání získané studiem střední pedagogické školy.

Tabulka A13a - otázka číslo 9 „Jak se vám jeví spolupráce s poradnami?“

Jak spolupracuje s AP poradnami	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
Odpovědi lze považovat za kladné	3	3	6	12
celkově pozitivní (nespecifikováno)	0	0	1	1
vychází mi vstříc (nespecifikováno)	0	0	1	1
SPC poskytují rady, co mám dělat	2	0~	2	4
jsem jejich inspirace a pomůcka, jak zkvalitnit výuku	0	0	1	1
zpočátku věděli o dítěti víc než já, doporučili literaturu, teď vím, že neznají třídní klima	0	0	1	1
pomáhají mi definovat a vystihnout problémy dítěte	1			1
PPP mi poskytují rady	0	2	0	2
spolupráce je, měla by být intenzivnější	0	1	0	1
Odpovědi lze považovat za záporné	8	11	6	25
neposkytují žádné informace	0	0	1	1
vůbec nespolupracují	0	1	2	3
nemám žádnou zkušenost	8	10	3	21
Odpovědi nesouvisely s otázkou	0	4	1	5

Respondenti měli možnost dopsat svou odpověď do dvou připravených řádků. První řádek obsahoval instrukci pozitivní (v čem?), druhý řádek obsahoval instrukci negativní (v čem?). Podle charakteru odpovědí byla vytvořena předcházející tabulka. Zajímavým zjištěním bylo, že všichni respondenti zvolili pro svou odpověď pouze jednu variantu. Buď rozepisovali položku pozitivní, nebo položku negativní. Žádný z respondentů neuvedl najednou obě varianty odpovědí. V tabulce jsem graficky odlišil odpovědi pozitivní a negativní a odpovědi, které s otázkou přímo nesouvisely - 5 respondentů ve své odpovědi popisovalo činnost poradenského zařízení. Myslím si, že k tomuto

popisu se respondenti uchýlovali zejména proto, že neměli zkušenosti se spoluprací s poradenskými zařízeními, než že by špatně pochopili zadání otázky.

Naprosto zarážející je zjištění, že 21 respondentů, tedy 50%, uvedlo do řádku k negativní položce, že nemají žádnou zkušenost se spoluprací s poradenským zařízením. Vytvořil jsem tabulku (tabulka A13b), která zachycuje vztah mezi délkou praxe respondentů a jejich odpověďmi, že nemají zkušenost s činností poradenských zařízení. 62 % z nich pracuje ve funkci asistenta pedagoga od začátku školního roku 2007/2008. Přitom by se dalo předpokládat, že asistenti budou na počátku své profesní kariéry metodicky vedeni a školeni poradenskými zařízeními. Daleko závažnější se mi ale zdá počet asistentů pedagoga, kteří v profesi pracují déle než jeden rok a přitom též nemají zkušenosti s činností poradenských zařízení - jedná se o 42 % respondentů ze všech, kteří uvedli, že jsou zaměstnáni ve funkci déle než jeden rok.¹⁶²

Tabulka A 13b - Vztah mezi délkou praxe a odpověďmi, že respondenti nemají zkušenost s prací poradenských zařízení.

Délka praxe respondentů, kteří nemají zkušenost s prací poradenských zařízení	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
od září 2007	5	8	0	13
od září 2006	2	2	2	6
od září 2005	1	0	1	2

Častěji zkušenost s prací poradenských zařízení uváděli respondenti skupiny A, kteří o sobě prohlašovali, že jsou účastníky kurzu „Studium pedagogiky pro asistenty pedagoga u žáků se zdravotním postižením“, než respondenti zbývajících dvou skupin, kteří o sobě prohlašovali, že jsou účastníky kurzu „Studium pedagogiky pro asistenty pedagoga u žáků ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí“. Toto je ovšem vcelku logické, protože poradenská zařízení se daleko intenzivněji zaměřují na problematiku žáků se zdravotním znevýhodněním než na problematiku žáků se sociální znevýhodněním.

¹⁶² Počet respondentů pracujících déle než jeden rok zobrazuje tabulka A20.

Tabulka A14 - otázka číslo 10 „Jak se vám jeví spolupráce s pedagogem?“

Jak se vám jeví spolupráce s pedagogem	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
Odpovědi lze považovat za kladné	6	11	7	24
dobrá, nespecifikováno	2	2	2	7
s vedením výborná	0	0	1	1
mám volné pole působnosti	0	0	1	1
tvoříme jeden tým, radí mi	1	3	2	6
tolerují mě ve svém sboru	1	2	1	4
přijali mě mezi sebe jen na 1. stupni	1	1	0	2
pořádáme schůzky, konzultujeme problémy	1	2	0	3
nabídli mi kurzy, kde si mohu doplnit vzdělání	0	1	0	1
Odpovědi lze považovat za záporné	3	1	1	5
nekomunikují	0	0	1	
neposkytují finance na aktivity	1	0	0	
učitel mi řekl, že jsem zbytečná	1	0	0	
jsem na vše sama, nikoho to nezajímá	1	0	0	
jsem cizí element	0	1	0	
Odpovědi lze považovat za neutrální	2	6	4	12
spolupráce je nutná	0	1	1	
je to individuální, záleží na jednotlivcích	2	5	3	10
Odpověď nesouvisela s otázkou	0	0	1	

Respondenti měli možnost dopsat svou odpověď do dvou připravených řádků. První řádek obsahoval instrukci pozitivní (v čem?), druhý řádek obsahoval instrukci negativní (v čem?). Podle charakteru odpovědi byla vytvořena předcházející tabulka. V tabulce jsem graficky odlišil odpovědi pozitivní, negativní a neutrální a odpovědi, které s otázkou přímo nesouvisely. Respondenti si i v této otázce opět zvolili pro svou odpověď pouze jednu variantu, buď rozepisovali položku pozitivní nebo rozepisovali položku negativní. Žádný z respondentů neuvedl obě varianty současně. Jeden respondent ve své výpovědi neuvedl informaci související s otázkou, ale popisoval náplň své práce. Téměř 24 % respondentů uvedlo, že se jedná o individuální záležitost, čímž se vyhnuli bližšímu rozboru své zkušenosti.

Odpovědi „s vedením je spolupráce výborná“, „přijali mě mezi sebe jen na 1. stupni“, „tolerují mě ve svém sboru“, které respondenti uváděli jako pozitivní, mně osobně připadají poněkud rozporuplné, pociťuji v nich spíše negativní podtext.

Tabulka A15 - otázka číslo 11 „Jak se vám jeví spolupráce s rodinou, případně komunitou?"

Jak se vám jeví spolupráce s rodinou	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
Odpovědi lze považovat za pozitivní	4	5	4	13
celkově dobrá, nespecifikováno v čem	2	3	1	6
mají zájem o spolupráci	1	2	1	4
rodiče si už na mou práci zvykli	0	0	1	1
spolupracuje ale jen jeden rodič (matka)	0 ~	0	1	1
jsou rádi, že s jejich dítětem pracují dva lidé	1	0	0	1
Odpovědi lze považovat za negativní	6	7	8	21
nekomunikují s mnou, nemají potřebu	2	3	1	6
nezajímají se o dítě, nezajímají se o školu, nezajímají se ani o mě	2	1	0	3
spolupráce postupně upadá, až přestanou jevit zájem úplně	1	1	1	3
svou zodpovědnost svalují na mě	0	1	1	2
nefunkční rodiny nemají zájem o spolupráci, ve funkčních rodinách nemá spolupráce smysl	1	1	0	2
celkově špatná, nespecifikováno v čem	0	0	1	1
nedostatečná informovanost	0	0	1	1
zaujímají ke mně nadřazené postavení	0	0	1	1
nesnadná, rodiče si ochraňují své soukromí	0	0	1	1
mají scestné názory na mou práci	0	0	1	1
Odpovědi lze považovat za neutrální	1	2	0	3
je to individuální, špatná i dobrá	1	2	0	3
Nezodpovězeno	0	4	1	5

Respondenti měli možnost dopsat svou odpověď do dvou připravených řádků. První řádek obsahoval instrukci pozitivní (v čem?), druhý řádek obsahoval instrukci negativní (v čem?). Podle charakteru odpovědí byla vytvořena předcházející tabulka. V tabulce jsem graficky odlišil odpovědi pozitivní, negativní a neutrální a nezodpovězené položky. Respondenti si i v této otázce opět zvolili pro svou odpověď pouze jednu variantu, buď rozepisovali položku pozitivní, nebo rozepisovali položku negativní. Žádný z respondentů neuvedl obě varianty současně.

Osobně jsem očekával, že respondenti budou hodnotit spolupráci s rodiči kladně. Proto bylo pro mě velice překvapující, kolik respondentů hodnotilo spolupráci s rodinou záporně (celkově skoro dvakrát větší počet respondentů hodnotil spolupráci záporně než

kladně). Zajímavé je, že oproti předchozím dvěma otázkám, kde respondenti též vyjadřovali svůj názor nato, jaká je spolupráce s poradenskými zařízeními a pedagogy¹⁶³, celkem 5 respondentů se ke spolupráci s rodinou nevyjádřilo.

Tabulka A16 - otázka číslo 12 „V čem pocítujete nedostatky výkonu povolání asistenta pedagoga?“

V čem vidíte nedostatky povolání	skupina C	skupina E	skupina A	celkem
finanční ohodnocení je nízké	1	3	4	8
žádný mě nenapadá	1	5	0	6
nedocenená práce ve všech směrech	0	2	2	4
nízké zkušenosti a vzdělání v ped. oboru	3	1	0	4
informovanost veřejnosti	2	0	1	3
nedocnění pedagogem	0	1	1	2
není oddělen AP a OA	0	0	2	2
v náplni práce není stanovena kompetence a zodpovědnost	0	0	2	2
AP dělá všechnu práci, práce není konkrétně vymezena	0	1	1	2
chybí možnost studia na VOŠ	1	1	0	2
nízká informovanost pedagogů	0	0	1	
neexistuje ucelená definice	0	0	1	
pedagogové AP dávají podřadné práce	0	0	1	
AP neumí využívat kompenzační pomůcky, chybí školení	0	0	1	
nedostatek pravomocí	0	0 ~	1	
když není integrované dítě ve škole, musí AP suplovat za pedagogy	0	0	1	
není možnost předávání zkušeností mezi AP	1	0	0	
málo osobního času	1	0	0	
pedagog zneužívá AP pro svůj vlastní prospěch	1	0	0	
nemohou na zbytek úvazku pracovat v ŠD	1	3	0	
všeobecně nízký respekt	D	1	3	
pedagog zadá úkoly, ale na názor se nezeptá	3	1	3	
nepochopení náplně této profese)	1	D	
chybí metodické vedení	()	1	()	
chybí vzdělání ve speciální pedagogice	()		()	
Nezodpovězeno	L	5	L	5

¹⁶³ Viz tabulka A14 a tabulka A13a.

Jednalo se o kvalitativní otázku, tabulka proto zachycuje celkovou četnost odpovědí. Někteří respondenti ve své odpovědi uvedli pouze jediné negativum, jiní negativ uvedli více, tabulka zachycuje všechny odpovědi. Tuto otázku jsem formuloval v negativním duchu zcela záměrně, jelikož jsem očekával, že pro respondenty bude daleko snazší odpovědět a uvědomit si negativa než pozitiva výkonu svého povolání. Též jsem výčtem negativ, která respondenti v souvislosti se současnou praxí pociťují, chtěl vytvořit jejich přehled, který by mohl být pro čtenáře inspirací a v ideálním případě by se mohl stát i podnětem ke změně. Očekával jsem, že jako nejčastější negativum budou respondenti uvádět výši finančního ohodnocení za vykonanou práci. Výčet negativ, které zachycuje tabulka, lze vymezit do několika směrů:

- Respondenti nevidí v souvislosti se svým povoláním žádná negativa nebo se nevyjádřili.
- Respondenti jako negativum uvádějí nedostatečné ocenění vykonané práce.
- Respondenti jako negativum uvádí míru odbornosti pro výkon povolání a málo možností, kterými si odbornost mohou zvýšit.
- Respondenti jako negativum uvádějí nízkou informovanost o profesi.
- Respondenti jako negativum uvádějí nedostatečné vymezení kompetencí a zodpovědnosti.

Byl jsem příjemně překvapen, že někteří respondenti uvedli i taková negativa, která se jich přímo osobně nedotýkají, nad celou problematikou se zamysleli daleko hlouběji a uváděli, že negativem jejich profese je například, že neexistuje ucelená definice pojmu asistent pedagoga nebo že chybí možnost studia na VOŠ, které by bylo koncipováno výhradně pro asistenty pedagoga.

Tabulka A17 - otázka číslo 13 „Myslíte si, že podle náplně práce pracujete jako“

Pocit náplně práce	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
asistent pedagoga	9	15	8	32
vychovatel	3	8	6	17
pedagog	3	7	6	17
osobní asistent	1	3	10	14
někdo jiný	1	0	1	2

Respondenti mohli volit více variant, tabulka tedy zachycuje celkovou četnost odpovědí. Někteří respondenti zvolili téměř všechny varianty, jiní uvedli pouze jednu

variantu. Velice časté byly kombinace možnosti asistent pedagoga + osobní asistent nebo kombinace asistent pedagoga + vychovatel, případně kombinace asistent pedagoga + vychovatel + pedagog. Osobně jsem očekával, že respondenti uvedou vícekrát možnost, že pracují jako osobní asistenti. Tato možnost byla nejvíce zastoupena v odpovědích skupiny s pracovním názvem A. Důvod spatřuji vtom, že na rozdíl od respondentů ze skupin B a C, kteří osobě prohlásili, že jsou účastníky kurzu „Studium pedagogiky pro asistenty pedagoga u žáků ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí, respondenti skupiny A o sobě prohlásili, že jsou účastníky kurzu „Studium pedagogiky pro asistenty pedagoga u žáků se zdravotním postižením“. Proto předpokládám, že respondenti skupiny A pravděpodobně pracují jako asistenti u žáků, dětí a studentů se zdravotním znevýhodněním. To, že nejčastěji uvedli, že by svou pracovní náplň přirovnali k náplni práce osobního asistenta, jen dokládá, že v mnohém se mohou náplně práce asistenta pedagoga s náplní práce osobního asistenta překrývat. Dá se očekávat, že pokud pracuje asistent pedagoga u dětí se zdravotním postižením, bude zároveň plnit funkci osobního asistenta.

Dva respondenti uvedli možnost „někdo jiný“, ke které doplnili následující:

- obsluha a odkladiště nezvladatelných dětí
- pracovní síla pro nepedagogické pomocné práce

Tabulka A18 - otázka číslo 14 „Jaká je přibližná náplň Vaší práce?“

Přibližná pracovní náplň	Skupina C	Skupina B	Skupina A	Celkem
pomáhám při výuce	6	8	6	20
funguji jako osobní asistent	2	4	3	9
pracuji ve školním klubu, družině	3	3	2	8
doučuji žáky chybějící učivo	1	3	1	5
supluji za chybějící učitele	1	2	2	5
zajišťuji dozory	1	1	1	3
vyrábím pomůcky	1	1	1	3
provádím výcvik a pomoc v sebeobsluze	1	0	1	2
pracuji odděleně s pomalejšími žáky	0	2	0	2
usměrňuji projevy žáka během výuky	0	1	1	2
chodím do rodin	1	0	0	1
hlídám děti	1	0	0	1
prodávám školní svačiny	1	0	0	1
samostatně učím VV a PV	1	0	0	1
účastním se porad	1	0	0	1
provádím nápravy poruch	0	1	0	1
zabezpečuji doprovody žáků na akce	0	1	0	1
zajišťuji administrativu - píš do PC	0	1	0	1
opravuji písemné práce žáků	0	1	0	1
vedu pracovní činnosti v MS	0	1	0	1
provádím rehabilitaci dětí s kombinovanými vadami	0	1	0	1
pomáhám dítěti zvládnout den - povzbudím, poradím, motivuji, pochválím	0	1	0	1
pracuji podle § 7 vyhlášky 62/2007	0	0	1	1
píši plán pro integrované žáky	0	0	1	1
podílím se na ŠVP	0	0	1	1
Následující specifické odpovědi uvedl jeden asistent pracující v Dětském domově				
jsem spíše vychovatelka v DD pro dívky, ale funguji AP, šetřím na platech	0	1	0	1
vedu dokumentaci o chovancích	0	1	0	1
podávám léky děvkám	0	1	0	1
zajišťuji noční službu	0	1	0	1
vytvářím v DD zábavnou činnost	0	1	0	1
pomáhám děvkám v přípravě do školy	0	1	0	1

Jednalo se o kvalitativní otázku, tabulka proto zachycuje celkovou četnost odpovědí.

Někteří respondenti ve své odpovědi uvedli pouze jedinou klíčovou činnost, kterou vykonávají, jiní jich napsali mnohem více. Veškeré uvedené činnosti jsem zpracoval do tabulky. Zvlášť jsem oddělil odpovědi jednoho respondenta, z jejichž charakteru

bylo patrné, že respondent pracuje v dětském domově, a jeho pracovní náplň je proto značně specifická.

Z uvedených odpovědí je patrné, že práce asistentů je značně nesourodá a mnohdy zahrnuje takové činnosti, které by podle mého názoru asistenti pedagoga vykonávat vůbec neměli ať už z důvodu, že to nepřísluší do kompetencí, které mají na základě svého vzdělání¹⁶⁴, nebo z důvodu, že se jedná o činnosti, které vůbec nesouvisí s přímou nebo nepřímou pedagogickou prací. Jedná se o tyto činnosti:

- funguji jako osobní asistent
- pracuji ve školní družině
- pracuji ve školním klubu
- supluji za chybějící učitele
- pracuji odděleně s pomalejšími žáky
- prodávám školní svačiny
- samostatně vyučuji výtvarnou výchovu a pracovní výchovu
- provádím nápravy poruch učení
- provádím rehabilitaci dětí s kombinovanými vadami
- píši plán pro integrované žáky

Z výčtu předchozích odpovědí bych se některým více věnoval a rozebral, proč se domnívám, že nejsou jako činnosti pro práci asistenta pedagoga vhodné. Například myslím, že není vhodné, aby asistent pedagoga suploval za nepřítomného pedagoga. Nelze totiž předpokládat, že by měl takové vzdělání, které by ho k tomu opravňovalo (pedagogické, v oboru i didaktické). Též by neměl samostatně provádět nápravy poruch učení, rehabilitaci a psát plány pro integrované žáky se speciálními potřebami. Další výpovědi dokládají, že funkce asistenta pedagoga může být zřízena pouze formálně, aniž by byl naplněn hlavní smysl této funkce v praxi. Důkazem toho je například prodej školních svačin.

Problematická je otázka oddělené práce s pomalejším nebo problémovým žákem. Zde se může jednat o celkové nepochopení smyslu přítomnosti asistenta pedagoga během

¹⁶⁴ Kurz byl koncipován jako studium pedagogického minima pro asistenty, kteří mají ukončené základní vzdělání. O stupni nejvyššího vzdělání respondentů vypovídá tabulka A4 - otázka číslo 3 „Nejvyšší dosažené vzdělání“.

vyučovacího procesu. Asistent pedagoga není ve třídě kvůli tomu, aby individuálně pracoval s problémovým nebo pomalejším žákem a umožňoval tím pedagogovi nerušenou práci se zbytkem třídy.

Překvapilo mě, že pouze 48 % respondentů uvedlo, že jejich náplň práce spočívá v pomoci pedagogovi nebo žákům při vzdělávacím procesu. Očekával jsem tuto odpověď od všech respondentů. Naprosto zarážející bylo pro mě zjištění, že pouze jeden respondent uvedl, že spolupracuje s rodinami žáků. Přemýšlel jsem o důvodech, proč tomu tak je, a myslím si, že mnohdy nemusí být vůbec vina na straně asistentů, ale spíše na straně rodiny. Mnohé o tom napovídá tabulka AI5.

Dále nerozumím jedné odpovědi, ve které respondent uvedl, že pracuje podle § 7 vyhlášky č. 62/2007 Sb. Tato vyhláška je totiž pouze pozměňující vyhláškou vyhlášky č. 73/2005 Sb. a navíc ve vyhlášce č. 62/2007 Sb. není § 7 vůbec obsažen. Domnívám se, že dotyčný si spletl číslo vyhlášky.

Tabulka A 19a - otázka číslo 15 „Jak Vás oslovují žáci ve třídě?“

Oslovování	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
pane učiteli/ko	8	12	6	ⁿ 26
jménem	4	5	7	16
jinak	5	5	4	14

Respondenti mohli volit více variant, tabulka proto zachycuje celkovou četnost odpovědí. Někteří respondenti zvolili více variant, jiní pouze jednu variantu. Velice častá byla kombinace způsobu oslovení za pomoci jména a jiným způsobem, které bylo konkretizováno na oslovení způsobem teto/strejšdo. Časté též byly kombinace způsobu oslovení paní/e učitelko/li s oslovením paní/e asistentko/e. Je to zřejmě způsobeno tím, že asistenti jsou různými žáky v různých studijních skupinách nazýváni rozdílně a respondenti se snažili uvést všechny varianty způsobu oslovení. Podle očekávání však byla nejčastěji zastoupena varianta paní/e učitelko/li.

Dodatky k odpovědím po zvolení možnosti „jinak“ jsou shrnuty v následující tabulce.

Tabulka A 19b - Oslovování jiným způsobem

Oslovování jiným způsobem	celkem
teto/strejšdo	7
paní/e asistentko/te	5
neoslovují vůbec, spíše na sebe upozorní dotykem	2

To, že někteří respondenti uvedli, že nejsou žáky vůbec oslovoováni, ale spíše kontaktováni za pomoci dotyků, může být důsledkem komunikačních bariér ze strany žáků, nebo důsledkem včasného nevyjasnění způsobu, jakým mají žáci asistenta oslovovat.

Tabulka A20 - otázka číslo 16 „Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?“

Jak dlouho pracujete jako AP	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
od září 2007	8	14	1	23
od září 2006	2	2	7	11
od září 2005	1	2	5	8

asistenta pedagoga od září roku 2007, překvapující však je, že tuto variantu zvolila pouze polovina všech respondentů. Druhá polovina respondentů uvedla, že ve funkci asistenta pedagoga pracují již delší dobu. Dokonce 7 z celkového počtu 8 respondentů, kteří uvedli, že ve funkci pracují již od září roku 2005¹⁶⁵, se pokoušelo připojit doplňující informaci, že ve funkci pracují ještě mnohem déle. Je proto zajímavé, že i tito respondenti, kteří mají minimálně dvouletou praxi v oboru, byli poprvé až v roce 2007 účastníky kurzu pedagogického minima určeného pro asistenty pedagoga.

Také je pozoruhodný rozdílný poměr délky praxe skupin C, B a skupiny A. Je patrné, že asistenti ze skupiny B a C jsou převážně na počátku své pracovní kariéry, proto si doplňují vzdělání potřebné k výkonu funkce, kdežto asistenti skupiny A již mají zkušenosti získané praxí v oboru, a tak si své vzdělání doplňují například kvůli nabídce kurzů, z potřeby získat nové poznatky či si rozšířit obzory.

Tabulka A21 - otázka číslo 17 „Na jaký typ úvazku pracujete jako asistent pedagoga?“

Pracovní úvazek	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
úplný	9	9	9	27
částečný	2	9	4	15

úvazek, což by například mohlo podporovat mou hypotézu, že práce asistenta pedagoga je vhodná pro lidi, kteří potřebují pracovat na částečný úvazek. Z údajů je patrné, že 64 % respondentů pracuje na úplný pracovní úvazek a 36 % na částečný úvazek.

V roce 2005 nabyly účinnosti zákony 561/2004 Sb. a 563/2004 Sb., kterými byla legislativně ukotvena funkce asistent pedagoga.

Tabulka A21 - otázka číslo 18 „Plánujete do budoucna změnu povolání?"

Plánovaná změna zaměstnání	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
ne	11	16	8	35
ano	0	2	5	7

povolání už jen z toho důvodu, že v době, kdy vyplňovali dotazník, si zvyšovali kvalifikaci pro výkon svého současného povolání. Oto více je překvapující podíl respondentů (téměř 17 %), kteří se vyjádřili, že v plánují v brzké době změnu povolání. Ještě zajímavější je, že se jednalo převážně o respondenty skupiny A, kteří osobě prohlašovali, že jsou účastníky kurzu „Studium pedagogiky pro asistenty pedagoga u žáků se zdravotním postižením" a kteří také nejčastěji uváděli, že v oboru pracují déle než od září roku 2007, jak bylo patrné již z tabulky A20. Respondenti plánující změnu zaměstnání dále uvedli tyto obory, ve kterých by chtěli v budoucnu začít pracovat:

- vlastní živnost
- řemeslná výroba
- asistent pedagoga v jiné škole
- ještě nevím
- práce, která mě uživí
- změna z částečného úvazku na úplný

Tabulka A22 - otázka číslo 19 „Cítíte se být náležitě finančně odměněn/a za vykonanou práci?"

Náležitá finanční odměna	skupina C	skupina B	skupina A	celkem
ano	8	9	4	21
ne	3	9	9	21

řádek obsahoval instrukci ano (ale ...), druhý řádek obsahoval instrukci ne (ale ...). Jelikož mohou být asistenti pedagoga zařazeni od 4. do 8. platové třídy, očekával jsem, že výše financí, kterými bude ohodnocen výkon jejich práce, bude respondenty považována převážně za nedostačující. Respondenti, kteří se necítící být náležitě finančně ohodnoceni, ke své odpovědi připojili následující komentáře:

- očekávala jsem víc
- práce mě ale baví
- snad se výše financí časem změní

- výše vychází z možností zaměstnavatele
- dosud mi nebyla vyplacena výplata - za 6 měsíců cca 48 000,- Kč
- práce mi ale umožňuje být se svým dítětem
- ještě jsem nezanevřela na zlepšení
- jsem si vědoma podřadnosti své práce
dělám práci z lásky
- jsem pro stát finančně nevýhodný standard dítěte

Respondenti, kteří se cítí být náležitě finančně ohodnoceni, ke své odpovědi připojili následující komentáře:

- v budoucnu bych chtěl být více odměněn
- zatím ano, pokud mi zůstane zachován důchod, jinak by finance nestačily
- vzhledem k tomu, jak je školství špatně placené
- odměna navíc za vykonanou práci by se hodila
proč ale?
- plat by mohl být vyšší
- peněz není nikdy dost

16.5.2 Shrnutí výsledků šetření u institucí zaměstnávající asistenta pedagoga

Z údajů získaných dotazníkovým šetřením jsem vytvořil následující tabulky, ve kterých uvádím počty odpovědí na danou otázku. Pokud respondenti mohli volit více než jednu odpověď, je tato informace doplněna k příslušné tabulce.

Tabulka B1 - otázka číslo 1 „Jaký je druh Vašeho školského zařízení?“

zařízení	počet
základní škola	35
základní škola praktická	26
základní škola speciální	24
mateřská škola speciální	12
mateřská škola	4
dětský domov se školou	1
respondenti, kteří uvedli kombinaci více zařízení	14

Tabulka udává četnost druhů škol. Pokud název zařízení tvořilo několik druhů škol (jednalo se o sloučené pracoviště), zahrnul jsem do tabulky každou udávanou položku zvlášť. Respondenti uváděli tři druhy odpovědí - mateřská škola, základní škola a

sloučené pracoviště několika druhů školských zařízení. Pokud se jednalo o sloučená pracoviště několika školských zařízení, respondenti uváděli tyto kombinace:

základní škola praktická a základní škola speciální

- základní škola praktická a základní škola speciální, mateřská škola speciální, dětský domov se školou
- základní škola a mateřská škola, základní škola praktické a speciální škola
- základní škola, základní škola praktická, základní škola speciální
- základní škola a mateřská škola
- základní škola praktická a mateřská škola

Mezi sloučenými zařízeními byla nejčastěji uváděna kombinace základní škola praktická + základní škola speciální.

Tabulka B2 - otázka číslo 2 „Je ve Vašem zařízení zaměstnán asistent pedagoga?“

Působnost asistenta pedagoga ve školním roce 2007/2008	počet
asistent pedagoga již ve škole nepůsobí	3
asistent pedagoga ve škole působí	68
asistent pedagoga ve škole nikdy nepůsobil	0

Tato otázka byla zařazena zejména pro ověření skutečnosti, že dotazník vyplňoval j ten zástupce školského zařízení, v kterém byl v roce 2007/2008 zaměstnán asistent pedagoga. Zároveň výsledky ukazují, že ve školním roce 2007/2008 oproti roku 2005/2006 již minimálně ve třech zařízeních, která se v roce 2006 účastnila výzkumu IPPP ČR, není asistent pedagoga zaměstnán

Tabulka B3 - otázka číslo 3 „Co Vás vedlo k zavedení funkce asistenta pedagoga ve Vašem zařízení?“

Důvody zavedení asistenta pedagoga v zařízení	počet
vysoký počet žáků se soc. znevýhodněním	49 ¹
pomoc pedagogovi ve výuce	38
zakotvení v legislativě	21
vysoký počet žáků se zdrav. znevýhodněním	19
potřeba spolupráce s rodinou	17
problémy s žáky	14
jiné důvody	8
žádost pedagoga	7
žádost rodičů žáků	5

Respondenti mohli volit více variant, tabulka proto zachycuje celkovou četnost odpovědí. Osobně jsem očekával, že nejhojněji bude uváděna možnost, že funkce

asistenta pedagoga byla v zařízení zřízena zavedena kvůli pomoci pedagogovi s výukou, což ovšem byla až druhá nejčastější odpověď. Daleko častěji udávaným důvodem byl vysoký počet žáků se sociálním znevýhodněním. Příčinu těchto odpovědí vidím v částečně jednosměrném zacílení na respondenty. Při rozesílání žádostí o vyplnění dotazníku jsem totiž vycházel ze seznamu institucí, které v roce 2006 spolupracovaly s IPPP ČR na projektu „Program MŠMT na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy v roce 2006, Vzdělání asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním - reálná východiska a výhledy“¹⁶⁶, tudíž bylo více než pravděpodobné, že zařízení budou zaměstnávat převážně asistenty pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním. Nicméně, jak je patrné z tabulky B5, v zařízeních z tohoto seznamu jsou často zaměstnáváni též asistenti pedagoga pro žáky se zdravotním znevýhodněním. Také se domnívám, že pokud má školské zařízení vysoký počet žáků se zdravotním znevýhodněním, nemusí být tento vysoký počet žáků hlavním důvodem, proč zaměstnat v zařízení asistenta pedagoga, ale spíše důvodem pro zaměstnání člověka zajišťujícího osobní asistenci těmto žákům.

Respondenti uváděli k položce „jiné důvody“ následující informace:

- ochrnutí žáka naší školy
naše škola se v roce 2007 zúčastnila projektu Rozvojový program "Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením v soukromých a církevních školách"
- získali jsme na asistenty finanční dotaci
problematika žáků s mentálním postižením, autistů, těžké poruchy chování
snížení mzdových nákladů, dříve stejnou práci vykonávali vychovatelé
fakt, že ve třídě je žák se specifickým autismem a na doporučení SPC jsme požádali o asistenta pedagoga
máme 1 AP + 1 AP pro žáky ze sociokulturně znevýhodněného prostředí / romského
- tělesně postižení žáci (vozičkaři)

¹⁶⁶ Viz DROTÁROVÁ, L. Asistent pedagoga - stav v ČR 2006, seznam spolupracujících institucí na str. 96 -98.

Z charakteru odpovědí, které byly uvedeny jako „jiné důvody“, je patrné, že některé důvody by bylo možné zařadit do skupiny „vysoký počet žáků se zdravotním znevýhodněním“, například pokud je důvodem zřízení funkce asistenta pedagoga na zařízení přítomnost tělesně postižených žáků.

Tabulka B4 - otázka číslo 4 „Kde působí asistent pedagoga?“

Působnost asistenta pedagoga v zařízení	počet
působí výhradně na prvním stupni	12
působí výhradně na druhém stupni	1
působí na obou stupních	43
nezodpovězeno z objektivních důvodů	12

uvádět v případě, pokud se jedná o jiné zařízení, než je základní škola, základní škola speciální, základní škola praktická. Pokud tedy nebyla otázka zodpovězena, bylo to dáno objektivními důvody, například těmi, že respondent, který dotazník vyplňoval, byl zástupcem právě jiného školského zařízení (například mateřská škola). Podle očekávání byla nejčastěji vybrána varianta, že asistent pedagoga působí na obou stupních školského zařízení. Osobně jsem neočekával, že respondenti budou příliš uvádět možnost, že asistent pedagoga v jejich zařízení působí výhradně na druhém stupni. Pouze v jednom případě bylo uvedeno, že v zařízení působí asistent pedagoga výhradně na druhém stupni. Bylo to ovšem zařízení, které uvedlo, že zaměstnává dosti vysoký počet asistentů pedagoga, proto si zřejmě může dovolit vydělit asistenta pedagoga speciálně pro působení jen na druhém stupni školy.

Tabulka B5 - otázka číslo 5 „Zjakého důvodu je ve Vašem zařízení asistent pedagoga zaměstnán?“

Důvod působení AP podle směrnice č.j. 14 453/2005-24	počet
pro žáky se sociálním znevýhodněním	67
pro žáky se zdravotním znevýhodněním	28
respondenti, kteří uvedli obě možnosti	27

Díky informacím, které poskytují „Virtuální oddíly statistických výkazů Ústavu pro informace ve vzdělávání“¹⁶⁷, by se dalo předpokládat, že bude převládat počet asistentů pedagoga pro žáky se zdravotním znevýhodněním nad počtem asistentů

¹⁶⁷ Viz kapitola 14 Počty asistentů pedagoga.

pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním. Je proto nutné opět poznamenat, že jsem při šetření oslovoval podle seznamu zařízení ¹⁶⁸ ta zařízení, která ve školním roce 2006 zaměstnávala asistenty pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním. Předpokládal jsem, že v mnohých zařízeních mohou působit oba typy asistentů. Pokud tedy zařízení zaměstnávalo více asistentů, mohl respondent uvést oba typy, přičemž četnost takovýchto kombinací byla také zaznamenávána do tabulky a vyplývá z ní, že téměř v polovině institucí působí souběžně minimálně jeden asistent pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním a jeden asistent pedagoga pro žáky se zdravotním znevýhodněním.

Tabulka B6 - otázka číslo 6 „Stručně popište náplň skutečně vykonávané práce asistenta pedagoga“

Popis pracovní náplně AP	celkem
pracuje v hodině se skupinou nebo individuálně se žákem, pomáhá vysvětlit látku, zadané úkoly	59
zprostředkuje kontakt s rodinou, bývá přítomen jednání školy s rodinou	15
připravuje pomůcky pro učitele	14
navštěvuje rodiny žáků a pracuje s nimi	13
zajišťuje dozory v době přestávek	10
pracuje s žáky po vyučování, sepisuje s nimi domácí úkoly, doučuje probranou látku	9
pomáhá dětem z minorit v adaptaci na školní prostředí	7
zajišťuje doprovody žáků	7
účastní se pedagogických rad, metodických schůzek	7
pracuje ve školní družině, školním klubu	6
řeší výchovné problémy společně s výchovným poradcem	5
pracuje v přípravných třídách	4
zajišťuje fyzické úkony spojené s potřebami žáků tělesně znevýhodněných	3
jako zástupce školy spolupracuje se sociálními odbory	3
nezodpovězeno	3
kontroluje docházku dětí do školy	2
AP pracuje s dětmi se zdrav znevýhodněním a se sociálním znevýhodněním	1
tlumočí do znakové řeči	1
věnuje se nadanému žákovi	1
navštěvuje a doučuje nemocné žáky v jejich rodinách	i
zajišťuje noční službu na zařízení	1

¹⁶⁸ Viz DROTÁROVÁ, L. Asistent pedagoga - stav v ČR 2006, seznam spolupracujících institucí na str. 96 - 98.

Jednalo se o kvalitativní otázku, podle charakteru výpovědí jsem se odpovědi respondentů snažil shrnout slovním spojením. Tabulka zachycuje celkovou četnost odpovědí. Někteří respondenti ve své odpovědi uvedli pouze jedinou klíčovou činnost, kterou asistenti vykonávají, jiní jich napsali mnohem více. Veškeré uvedené činnosti jsem zpracoval do tabulky. Obdobnou otázku jsem během šetření položil i asistentům pedagoga a též jsem od nich požadoval popis skutečně vykonávaných činností během výkonu jejich povolání. Odpovědi asistentů pedagoga zobrazuje tabulka A18.

Očekával jsem, že většina respondentů uvede, že náplň práce asistenta pedagoga spočívá v individuální práci se žákem nebo skupinou žáků pod metodickým vedením pedagoga, což se ostatně také potvrdilo. Porovnáním odpovědí zástupců školských zařízení s odpověďmi asistentů pedagoga zpracovanými v tabulce A18 je patrné, že zástupci školských zařízení daleko více uvádějí, že skutečná práce asistenta pedagoga spočívá v práci s rodinou. Dokonce to zástupci školských zařízení psali jako druhou nejčastější náplň práce asistenta pedagoga. Možná je to dáno tím, že zástupci školských zařízení mohli uvádět zčásti i ty pracovní činnosti asistentů pedagoga, které byly sepsány při uzavírání pracovní smlouvy. Též to může vyplývat z toho, že zástupcům školských zařízení může být činnost skutečně vykonávaná asistentem pedagoga daleko více vzdálena, obzvláště pokud se jedná o zástupce komplexu několika sloučených zařízení. Z tohoto důvodu možná také tři zástupci na položenou otázku neodpověděli.

Dalším důvodem může být míra důležitosti práce s rodinou, kterou mohou zástupci školských zařízení považovat za stěžejní, kdežto asistenti pedagoga za méně významnou součást své práce.

Tabulka B7 - otázka číslo 7 „Jaké máte zkušenosti se získáváním financí na asistenta pedagoga?“

Zkušenosti se získáváním financí na funkci asistent pedagoga	počet
Zkušenosti považují za dobré	43
dobré zkušenosti, financování dostačující	28
není problém, finance poskytuje MŠMT	14
dobré, finance zatím poskytuje úřad práce	1
Zkušenosti považují za špatné	20
špatné, finance získáváme do rozpočtu pozdě, časový rozdíl školní rok x finanční rok	7
špatné, AP pro žáky se zdrav. znev. musí být financováni z prostředků školy	4
celkově špatné	3
na asistenta pedagoga pro žáky se zdravotním znevýhodněním dostáváme jen 0,66 financí na úvazek, zbytek dotuje škola	3
špatné, finance jdou z rozvojových programů, nejistota, zda budou přiznány	2
AP zaměstnáváme ve funkci vychovatele, kraj na něj neposkytuje prostředky	1
Z charakteru odpovědí nelze usoudit, jaké jsou zkušenosti	5
nevím, nejsem ředitel	2
ano, máme zkušenosti	2
nezodpovězeno	1
Podle zkušenosti jde navíc o příliš komplikovanou záležitost	15
komplikovaná, zatezující zbytečná administrativa, každoroční žádost na kraj, nyní 2 x ročně	8
přemlouvám úřadů o nutnosti práce asistenta pedagoga na zařízení	4
neustálé měnící se podmínky pro získání financí	2
odvíjí se od schopnosti a snaživosti ředitele	1

respondentů snažil shrnout slovním spojením. Jelikož v zařízeních byly často zaměstnány oba typy asistentů pedagoga¹⁶⁹, respondenti vyjadřovali své zkušenosti se získáváním financí jak na funkci asistenta pedagoga pro žáky se zdravotním znevýhodněním, tak na funkci asistenty pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním. Tabulka zachycuje souhrnně četnost odpovědí. V tabulce jsem graficky odlišil odpovědi popisující negativní zkušenost od odpovědí popisujících pozitivní zkušenost a položky, z nichž nelze rozpoznat charakter zkušeností se získáváním financí. Jako zvláštní část jsem vydělil v tabulce vyjádření vypovídající o tom, že se jedná o komplikovanou záležitost, byť tyto položky byly různým způsobem respondenty přiřazeny k vyjádření, že mají se získáváním finančních prostředků na

¹⁶⁹ Viz tabulka B5.

funkci asistenta pedagoga pozitivní nebo negativní zkušenost. Zajímavým zjištěním pro mě bylo, že respondenti, kteří své zkušenosti se získáváním finančních prostředků na funkci asistenta pedagoga hodnotili jako pozitivní, uváděli téže, že tyto prostředky jsou financovány MSMT v programech „Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním“. Oproti tomu respondenti, kteří své zkušenosti se získáváním financí hodnotili jako negativní, dávali tyto zkušenosti do souvislosti se získáváním finančních prostředků na funkci asistenta pedagoga pro žáky se zdravotním znevýhodněním.

Tabulka B8 - otázka číslo 8 „Jakými institucemi byl asistent pedagoga vzděláván?

Jakými institucemi byl asistent pedagoga vzděláván	počet
nespecifikovaný kurz na DVPP	10
Humanitas Profes	9
studuje dálkově Pedagogiku pro asistenty ve školství (Most)	8
NIDV	8
IPPP Praha ČR	8
Nová škola o. p. s.	7
Pedagogické centrum	6
Fakta v. o. s.	5
ukončené studium SPgS bez kurzu pro asistenty pedagoga	3
Kvic	3
školské vzdělávací středisko	2
nezodpovězeno	2
má základní vzdělám, v současné době si kvalifikaci doplňuje	
ukončené studium SPgS s kurzem pro asistenty pedagoga	
má ukončené vysokoškolské vzdělání v programu pedagogické vědy	
studuje dálkové Pedagogiku pro asistenty ve školství (Ostrava)	1
DROM - romské středisko	
Schola servis	
APLA (Asociace pomáhající lidem s autismem)	
občanské sdružení Akord	
Rytmus	
kurz pořádaný úřadem práce	
celoživotní vzdělávání na univerzitě v Brně	
Odpovědi, z nichž vyplývá, že asistent pedagoga nebyl pro svou profesi vzdělán a nemá pedagogické vzdělání	10
nebyl, bez doplnění kvalifikace	8
má ukončenou střední školu nepedagogického směru s maturitou bez dalších kurzů	2

Jednalo se o kvalitativní otázku, tabulka proto zachycuje celkovou četnost odpovědí. Někteří respondenti ve své odpovědi uvedli pouze jedinou možnost, kterou institucí byl asistent pedagoga během svého působení v praxi vzdělán, jiní těchto institucí uvedli více. Veškeré uvedené možnosti jsem zpracoval do tabulky. Jak je z tabulky patrné, neexistuje žádná instituce, která by měla monopolní postavení v oblasti vzdělávání asistentů pedagoga. Osobně jsem se obával vysokého počtu odpovědí, z nichž bude patrné, že asistent pedagoga nebyl během výkonu svého povolání vzděláván, a nemusí tudíž být pro výkon svého povolání dostatečně kvalifikovaný. V tabulce jsem tyto odpovědi graficky odlišil. Tyto odpovědi uvedlo 15 % z celkového počtu všech respondentů, což se mi zdá jako poměrně nízké číslo oproti původnímu očekávání. Domníval jsem se, že nekvalifikovanost asistentů uvede přibližně polovina respondentů. Za velice zajímavý považuji rozdílný počet odpovědí, v nichž respondenti uváděli, že asistent působící v jejich zařízení dále studuje obor „Pedagogika pro asistenty ve školství“ v Mostě a Ostravě. Zatímco osm respondentů uvedlo, že tento obor studují asistenti pedagoga na Vyšší odborné škole, Střední pedagogické škole a Obchodní akademii v Mostě, pouze jeden respondent uvedl, že tento obor studuje asistent pedagoga na Střední škole profesora Zdeňka Matějčka v Ostravě - Porubě. Zajímavé by jistě bylo zjistit, co může být příčinou, zda například to, že Střední pedagogická škola v Mostě otevřela obor toho studia o rok dříve než Střední škola profesora Zdeňka Matějčka v Ostravě.

Tabulka B9 - otázka číslo 9 „V čem vidíte problém funkce asistent pedagoga?“

Problematické oblasti související s funkcí asistent pedagoga	počet
problémy nejsou v žádné oblasti	21
týkají se financování funkce	18
týkají se pracovního úvazku a udílení souhlasu se zřízením funkce	10
nezodpovězeno	10
vycházejí z osobnosti asistenta pedagoga	9
týkají se postavení asistentů pedagoga ve vzdělávacím systému a legislativního ukotvení funkce	6
týkají se kvalifikace asistentů	4

Jednalo se o kvalitativní otázku, tabulka byla sestavena podle charakteru odpovědí a zachycuje jejich četnost. Někteří respondenti ve své odpovědi uvedli pouze jedinou možnost, jiní uvedli možností více. Otázku jsem formuloval v negativním duchu zcela záměrně, jelikož jsem očekával, že pro respondenty bude pak daleko snazší odpovědět a

uvědomit si spíše negativa než pozitiva související s profesí asistenta pedagoga. Též jsem výčtem negativ, které respondenti v souvislosti se touto profesí v současnosti pociťují, chtěl vytvořit jejich přehled, který by mohl být pro čtenáře inspirací a v ideálním případě by se mohl stát i podnětem ke změně. Očekával jsem, že jako nejčastější negativum budou respondenti uvádět problémy týkající se finančního zabezpečení funkce, případně že budou uvádět problémy související se vzděláním či problémy vycházející z osobnosti asistenta pedagoga.

U odpovědí, ze kterých bylo patrné, že problémem souvisejícím s funkcí asistenta pedagoga je oblast financování, respondenti uváděli následující:

nízké finanční ohodnocení vede k fluktuaci asistentů pedagoga

- dostávají finance přiznány na jedno pololetí, což neprospívá kontinuitě práce
- nízké finanční ohodnocení nemotivuje asistenty ke zvyšování kvalifikace
- finanční nároky znemožňují škole zaměstnat více asistentů

U odpovědí, ze kterých bylo patrné, že problémem souvisejícím s funkcí asistenta pedagoga je sama osobnost asistenta pedagoga, respondenti uváděli následující:

nemá respekt u rodičů

- nemá respekt u žáků
- někdy je na roztrhání

chybí samostatnost v práci

- nedostatky v přístupu k práci
- postavení při návštěvách v rodinách, pokud není z komunity

U odpovědí, ze kterých bylo patrné, že problémem souvisejícím s funkcí asistenta pedagoga jsou kvalifikační a vzdělanostní předpoklady asistenta pedagoga, respondenti uváděli následující:

- nedostatečná odbornost v oblasti výchovy a vzdělání vede k odlišnému chápání činnosti a konfliktům s pedagogy
- asistent z romského etnika mívá nízké vzdělání
- přes velkou ochotu a snahu se projevuje nedostatečná pedagogická praxe
- nezájem rodičů o spolupráci, když asistent není pedagog

U odpovědí, ze kterých bylo patrné, že problémem souvisejícím s funkcí asistenta pedagoga je oblast uzavírání pracovního úvazku a udílení souhlasu se zřízením funkce asistenta pedagoga, respondenti uváděli následující:

- zaměstnávání na zkrácené úvazky
- práce na dobu určitou
- obtížně se zaměstnává na celý úvazek asistent pedagoga pro žáky se zdravotním znevýhodněním
- nemůže samostatně na zbytek úvazku pracovat v ŠD
- kvalifikovanou asistentku jsme museli propustit, kraj ji nepovolil
- zřizovatel funkci povoluje jen s podmínkou, že si škola finance na asistenta pedagoga zajistí sama z vlastních zdrojů
- rozhoduje o zřízení funkce zřizovatel, ne škola
- riziko pro školu, pokud zaměstná asistenta na dobu neurčitou, na dobu určitou nelze zaměstnávat opakovaně

U odpovědí, ze kterých bylo patrné, že problémem souvisejícím s funkcí asistenta pedagoga je oblast vzdělávacího systému a současné legislativy, respondenti uváděli následující:

- chybí přesnější legislativní zakotvení práv a povinností asistenta pedagoga při práci v terénu
- směšování pedagogické asistence a sociální asistence
- spojení pedagogické asistence s osobní asistencí
- nejasné kompetence asistentů pedagoga
- učitelé neví, jak mají k asistentovi přistupovat

Tabulka BIO - otázka číslo 10 „V jakých oblastech by měl být podle Vás asistent pedagoga vzděláván?“

V jakých oblastech by měl být AP vzděláván	počet
pedagogika	53
psychologie	46
komunikace	33
specifické poruchy učení	20
problematika etnických menšin	19
sociologie	12
jiná oblast	6

Respondenti mohli volit více variant, tabulka proto zachycuje celkovou četnost odpovědí. Očekával jsem, že nejčastější odpovědí bude položka, že asistent pedagoga by měli být vzděláni v oblasti pedagogiky. Osobně mě v pořadí preferovaných oblastí překvapila četnost odpovědí u položky komunikace. Očekával jsem umístění této položky na stejné úrovni s položkou sociologie. Též jsem očekával daleko vyšší uvádění položky specifické poruchy učení. Sám jsem byl velice zvědav, co budou respondenti uvádět k položce „jiná oblast“. K této položce bylo uvedeno následující:

- vedení kroužků - metodická podpora pro konkrétní obor
- doplnění středoškolského vzdělání
- zdravotnické obory /rehabilitace
- ergoterapie
- znalost různých terapeutických metod - bazální stimulace, alternativní komunikace, míčkování, polohování
- speciální pedagogika

Tabulka B11 - otázka číslo 11 „Jaké by podle Vás měl mít asistent pedagoga vzdělání?“

Vzdělání	nejvyšší uvedené	další uvedené	celkem
základní	2	0	2
středoškolské bez maturity	2	4	6
středoškolské s maturitou	47	11	58
vyšší odborné	11	3	14
vysokoškolské	4	0	4
jiné vzdělání	2	0	2
Počet respondentů, kteří uvedli více možností			8

V zadání dotazníků nebylo řečeno, zda respondenti mohou volit jednu nebo odpovědi, jelikož jsem předpokládal, že respondenti budou volit pouze jednu variantu, avšak 8 respondentů zvolilo minimálně dvě varianty. V prvním sloupci jsou proto zaznamenány jen počty nejvyššího respondenty zvoleného vzdělání, v druhém sloupci jsou uvedeny počty dalších možností a to pouze v případě, že se jednalo o další respondentem uvedenou možnost, která však nebyla zároveň nejvyšším uvedeným stupněm vzdělání. Respondenti uvedli k položce „jiné vzdělání“ následující:

- to není podstatné, důležitější je zájem o práci, vztah k této práci, snaha něco dokázat v této práci, schopnost spolupráce, umět si nechat poradit
- to záleží na školském stupni, na kterém působí

Myslím si, že do výběru odpovědí na tuto otázku se promítalo dosažené vzdělání samotných respondentů, jelikož se dá předpokládat, že respondenti pracující ve funkci ředitele zařízení nebudou uvádět a požadovat od asistenta takové vzdělání, které by bylo vyšší, než by měl samotný ředitel. Tento případ mohl nastat, zejména pokud se jednalo o respondenta ve funkci ředitele mateřské školy. O tom, že se jednalo o respondenty reprezentující několik rozdílných druhů školských zařízení, vypovídá tabulka B1. Z odpovědí je patrná výrazná převaha požadavků (69 % odpovědí), aby nejvyšší dosažené vzdělání asistenta pedagoga bylo středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou.

Tabulka B12 - otázka číslo 12 „Kolik asistentů pedagoga by bylo ve Vaší škole optimální zaměstnat, kdybyste měli dostatečné finanční prostředky?“

Případné navýšení počtu AP při finančním zajištění	počet
vyhovuje stávající počet, zvýšení o 0 %	30
zvýšení počtu o 100 % a víc %, počet však není roven počtu tříd	12
zvýšení počtu o 50 %	11
zvýšení počtu o 100 % a víc %, aby byl tento počet roven počtu tříd	5
zvýšení počtu o 75 %	3
zvýšení počtu o 33 %	3
zvýšení počtu o 66 %	2
zvýšení počtu o 25 %	2

Jednalo se o kvalitativní otázku, tabulka byla sestavena podle charakteru odpovědí a zachycuje jejich četnost. Problém, který vyvstal během vyhodnocování této otázky, spočíval v tom, že se nejednalo o stejná zařízení, a tudíž každé zařízení bylo různě kapacitně veliké, zaměstnávalo rozdílný počet asistentů pedagoga a mělo kvůli tomu i rozdílnou potřebu. Přesto lze konstatovat, že 44 % respondentů se vyjádřilo, že ani při dostatečném finančním zajištění by neměli potřebu zvyšovat stávající počet asistentů pedagoga na zařízení. Osobně jsem očekával, že tento počet bude daleko nižší. Zajímavý se mi zdál počet požadavků (celkově 21 respondentů, tedy přibližně 31 %), ze kterých vyplývá, že by bylo potřeba zvýšit stávající počet asistentů pedagoga o méně než 100 % současného stavu asistentů pedagoga, kteří v zařízení působí. Opodstatnění tohoto jevu přičítám skromnosti respondentů, dále nižší potřebě zaměstnat více asistentů proto, aby v zařízení nebyli zbyteční, a také tomu, že respondenti udávali současný

počet asistentů pedagoga v zařízeních nejčastěji v číslech do 6 asistentů, jak ostatně lze vyčíst z tabulky B13. Jako ideální počet asistentů udávali počet do čísla 10.

Tabulka B13 - doplňující otázka „Uveďte počet asistentů“ k otázce číslo 2 „Je na vaší škole zaměstnán asistent pedagoga?“

Instituce zaměstnávají	četnost odpovědí
zaměstnáváme 1	20
zaměstnáváme 2	18
zaměstnáváme 3	7
zaměstnáváme 4	6
zaměstnáváme 5	6
zaměstnáváme 6	2
zaměstnáváme 7	3
zaměstnáváme 8	1
zaměstnáváme 9	2
zaměstnáváme 10	1
zaměstnáváme 12	1
zaměstnáváme 13	1

z toho důvodu, aby podala doplňující informace k tabulce B12, která zachycuje přání respondentů o ideálním počtu asistentů pedagoga na zařízení. Tabulka jasně poukazuje na fakt, že v zařízeních, jejichž respondenti vyplňovali dotazník, jsou v 55 % zaměstnání maximálně dva asistenti pedagoga

Tabulka B14 - otázka číslo 13 „Na jaký pracovní úvazek zaměstnáváte asistenta pedagoga?“

Na jaký pracovní úvazek je AP zaměstnán	počet
částečný	28
úplný	55
Počet respondentů, kteří uvedli obě možnosti	15

odpovědí. Očekával jsem spíše převahu částečných pracovních úvazků nad úplnými. Domnívám se, že je patrné, že informace získané touto otázkou korespondují s informacemi získanými v dotazníku určeném pro asistenty pedagoga a zpracovanými v tabulce A21. Celkově je v obou případech udáván nižší podíl asistentů, kteří pracují na částečný pracovní úvazek, než na úplný.

Tabulka B15 - otázka číslo 14 „Jak dlouho u Vás asistent/i pedagoga pracuje/jí?"

Jak dlouho AP v zařízení působí	počet
od roku 2005	56
od roku 2006	11
od roku 2007	17
od roku 2008	6
Počet respondentů, kteří uvedli více možností	12

odpovědí. Jelikož sběr dotazníků byl proveden až počátkem roku 2008, musel jsem do otázky zahrnout i možnost odpovědi, že asistenti mohou v zařízení působit od roku 2008. Vůbec jsem však neočekával, že tuto možnost respondenti zvolí, o to více překvapující bylo zjištění, že tato možnost byla uvedena celkem v 6 případech. Za velice překvapující považuji vysoký počet zvolených možností, že asistent pedagoga v zařízení působí již od roku 2005. V mnohých dotaznících byla dokonce připojena doplňující informace, že asistent/ti pedagoga v zařízení působil/i již před rokem 2005.

Tabulka B16 - otázka číslo 15 „Asistenta pedagoga zaměstnáváte na dobu ..."

Asistent pedagoga je zaměstnán na dobu	počet
určitou	32
neurčitou	52
Počet respondentů, kteří uvedli obě možnosti	16

odpovědí. Očekával jsem, že častěji budou respondenti uvádět možnost, že asistent pedagoga je zaměstnán na dobu určitou. To, že častěji jsou asistenti zaměstnáváni na dobu neurčitou, je možná známost, i když to není zcela jasné.

Jelikož došlo k změně legislativy, konkrétně platností nového zákoníku práce. Dále se domnívám, že je patrné, že informace získané touto otázkou korespondují s informacemi získanými otázkou číslo 13. Na jaký pracovní úvazek zaměstnáváte asistenta pedagoga? Zpracovaná v tabulce B14. Je pouhou spekulací, zda asistenti zaměstnaní na částečný úvazek jsou zaměstnaní převážně na dobu určitou a asistenti zaměstnaní na úplný úvazek převážně na dobu neurčitou. Na to však nebyl dotazník vytvořen a zaměřen.

Tabulka B17 - otázka číslo 16 „Jak je asistent pedagoga zapojen do Školního vzdělávacího programu?“

Zapojení asistenta pedagoga do ŠVP	počet
podílí se na realizaci	31
nezodpovězeno	15
není zapojen	9
podílí se na tvorbě	8
ve třídě, kde AP působí, výuka podle ŠVP neprobíhá	5

Jednalo se o kvalitativní otázku, podle charakteru výpovědí jsem se odpovědi respondentů snažil co nevístižněji shrnout slovním spojením. Zajímavé je, že 15 respondentů, tedy přibližně 22 %, raději otázku nezodpovědělo. Ještě překvapivější pro mě bylo, že 5 respondentů uvedlo, že na zařízení ŠVP vůbec neprobíhá, a proto nemůže být asistent pedagoga do něj zapojen. Podle očekávání tuto otázku respondenti výraznějším způsobem nerozebírali. Pokud respondenti rozebírali, jakým způsobem se podílí asistent pedagoga na realizaci školního vzdělávacího programu, uváděli tyto způsoby:

- realizuje ŠVP s integrovanými žáky v oblasti multikulturní výchovy
- podílí se na evaluaci a autoevaluaci
- ve volitelném předmětu Užité výtvarné činnosti
práce s dětmi s LMD
práce s dětmi s SPU
- stejně jako samotní pedagogové
- tvorba IVP
- vede diagnostiku dětí se sociálním znevýhodněním
- pracuje v týmu

Tabulka B18 - otázka číslo 17 „Kdo dotazník na zařízení vyplnil?“

Kdo dotazník vyplnil	počet
ředitel/ka	49
zástupce ředitele	14
učitel/ka pracující s AP v tandemu	2
výchovný poradce	1
jiná osoba	1 (speciální pedagog)

Podle očekávání byl dotazník nejčastěji vyplňován osobou nejvíce kompetentní, tedy přímo samotným ředitelem zařízení.

17 Závěr

V diplomové práci jsem se snažil nastínit problematiku spojenou s funkcí asistenta pedagoga v současném vzdělávacím systému českého školství. Cílem nebyl pouze popis legislativní stránky zvolené problematiky, protože u jednotlivých ustanovení dochází poměrně často ke změnám a každý, kdo se bude blíže zajímat o legislativu spojenou s asistenty pedagoga, bude muset dříve nebo později vyhledat nové informace k příslušné tématice, ale též snaha o zachycení poznatků a zkušeností z praxe.

Z mého pohledu je každý asistent pedagoga v jistém slova smyslu speciálním pedagogem, který přichází při svém povolání do kontaktu s mnoha osobami - s dětmi, žáky, studenty, pedagogy, rodinami a dalšími lidmi či institucemi - a musí být schopen reagovat na jejich speciální potřeby. Myslím si, že vedení vzdělávacího procesu a kvalita výuky po stránce odbornosti je záležitostí pedagoga, kdežto smyslem působení asistenta pedagoga je práce se žáky a vhodný přístup k nim, proto by v této oblasti měl být asistent pedagoga dostatečně erudovaný. Domnívám se, že v budoucnu (v řádu deseti let) bude ve vzdělávacím systému přibývat jedinců, kteří budou potřebovat komplexnější péči, čemuž by se mělo přizpůsobovat i vzdělávání asistentů pedagoga. Například proto, že bude přibývat počet jedinců se souběhem několika typů postižení.

V souvislosti s problematikou funkce asistenta pedagoga se vyskytuje stále poměrně hodně oblastí, ve kterých by mohlo dojít ke zlepšení. Podle mého názoru se jedná zejména o oblast finančního zajištění asistentů pedagoga, o jejich vzdělávání, o přesné definování pojmu „asistent pedagoga“ či přípravu spolupráce asistenta a pedagoga. Též by bylo žádoucí, aby se zřízení funkce asistenta pedagoga odvíjelo od požadavků samotných pedagogů a nikoliv od rozhodnutí institucí, kterým může být konkrétní situace značně vzdálená.

Jsem pevně přesvědčen, že práce asistenta pedagoga ve vzdělávacím systému má v současné době své opodstatnění - podporuje integraci dětí, žáků a studentů se znevýhodněním, umožňuje dosáhnout lepších výsledků těm jedincům, kteří by bez takovéto podpory pravděpodobně takových výsledků nedosáhli, tvoří spojovací článek mezi institucemi a rodinami a pro některé žáky může být asistent pedagoga

vzorem hodným následování. Proto mi připadá jako veliká škoda, že práce asistenta pedagoga bývá v mnoha směrech nedoceněna.

Doufám, že tato diplomová práce přispěje k lepší orientaci čtenáře v problematice týkající se asistenta pedagoga, případně že povede k zamyšlení nad celou problematikou. Pokud se tak stane, bude účel mé diplomové práce vrchovatě naplněn.

18 Seznam použitých zkratk

AP - asistent pedagoga

CAN - syndrom týraného a zneužívaného dítěte (Child Abuse and Neglect)

DD - dětský domov

DVPP - další vzdělávání pedagogických pracovníků

IPPP ČR - Institut pedagogicko-psychologického poradenství České republiky

IVP - individuálně vzdělávací plán

LMD - lehká mozková dysfunkce

MPSV - Ministerstvo práce a sociálních věcí

MŠ - mateřská škola

MŠMT - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

OA - osobní asistent

OŠMT KÚ - odbor školství, mládeže a tělovýchovy krajského úřadu

PPP - pedagogicko psychologická poradna

SPgŠ - střední pedagogická škola

SPC - speciálně pedagogické centrum

SPU - specifické poruchy učení

SŠ - střední škola

ŠVP - školní vzdělávací program

ÚIV - Ústav pro informace ve vzdělávání

VOŠ - vyšší odborná škola

VŠ - vysoká škola

ZŠ - základní škola

19 Seznam pramenů a literatury

19.1 Literatura

- DROTÁROVÁ, L. *Asistent pedagoga - stav v ČR 2006*. Praha: IPPP, 2006, 100 str. ISBN 80-86856-22-4.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, 207 str. ISBN 80-85931-79-6.
- Kolektiv pracovníků ÚIV. *Statistická ročenka školství 2004/2005: Výkonové ukazatele*. 1. vyd. Praha: Tauris, 2005. 544 str. ISBN 80-211-0489-9.
- Kolektiv pracovníků ÚIV. *Statistická ročenka školství 2005/2006: Výkonové ukazatele*. 1. vyd. Praha: Tauris, 2006. 512 str. ISBN 80-211-0509-7.
- LISÁ, H. Projekt ROM-IN na VOŠ, SPgŠ a OA v Mostě. *Učitelské noviny*. 2006, roč. 109, č. 19, str. 19.
- MOTYKOVÁ, J. Realizace a příprava strukturovaného studia učitelství na pedagogických fakultách. *Učitelské noviny*. 2007, roč. 110, č. 21, s. 13-18.
- PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 2004, 1. dotisk, 270 str. ISBN 80-7184-569-8.
- PRŮCHA, J. - WALTEROVÁ, E. - MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 4. aktualizované vydání. Praha: Portál, 2003, 322 str. ISBN 80-7178-772-8.
- PRŮCHA, J. *Pedagogický výzkum - Uvedení do teorie a praxe*. Praha: Karolinum, 1995, 132 str. ISBN 80-7184-132-3.
- ŠMEJKALOVÁ, H. - TEPLÁ, M. *Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením č. j. 25 099/2007-24-IPPP*. Praha: IPPP ČR, 2007, 31 str. ISBN 978-80-86856-35-3.
- ŠMEJKALOVÁ, H. *Poradenské služby, výchova a vzdělání dětí a žáků s poruchami autistického spektra*. Praha: IPPP, 2007, 108 str. ISBN 978-80-86856-31-5.
- ŠVANCAR, R. Jak dostat do škol asistenty pedagoga. *Učitelské noviny*. 2007, roč. 110, č. 18, str. 14-17.

- *Věstník MŠMT*. 2007, roč. 63, č. 10, 264 str.
- WALTEROVÁ, E., et al. Pedagogičtí pracovníci jako nositelé změn. In: *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice : Bílá kniha*. Praha: Tauris, 2001, 98 str. ISBN 80-211-0372-8.

19.2 Elektronické zdroje

- *Aktuality DVPP*. [online - soubor ve formátu doc]. Krajské zařízení pro vzdělávání pedagogických pracovníků a informační centrum, Nový Jičín, příspěvková organizace, [cit. 2008-02-11], Dostupné na WWW: <http://www.kvic.cz/showFile.asp?ID=2170>.
- *Asistent pedagoga*, [online]. Masarykova univerzita v Brně. Poslední aktualizace 7. 2. 2008. [cit. 2008-02-10], Dostupné na WWW: http://www.ped.muni.cz/wstud/czv/kurz_ASIST.htm.
- Asistent pedagoga. In: *EduCity. Největší nabídka on-line vzdělávání*, [online], [cit. 2008-02-13]. Dostupné na WWW: <http://www.educity.cz/skoleni-kurzy/asistent-pedagoga/c381168>.
- BALABÁNOVÁ, H. Pedagogičtí asistenti v systému českého základního školství. In: *Vychovatel - asistent učitele, aneb romský pedagogický asistent v české škole*. [online - dokument ve tvaru pdf]. Praha: Nová škola o. p. s., str. 3-6. [cit. 2007-10-03]. Dostupné na WWW: http://www.novaskola.org/web/data_cs/doc/m7/s2_clanekl_1l.pdf.
- CICKO, J. Škola - rodina. Možnosti asistentů při zlepšování spolupráce mezi školou a rodinou. In: *Vychovatel - asistent učitele, aneb romský pedagogický asistent v české škole*, [online - dokument ve tvaru pdf], Praha: Nová škola o. p. s., str. 27-29. [cit. 2007-10-03]. Dostupné na WWW: http://www.novaskola.org/web/data_cs/doc/m7/s2_clanekl_1l.pdf.
- *Civilní služba*, [online]. Ministerstvo obrany České republiky, [cit. 2008-02-11]. Dostupné na WWW: <http://www.army.cz/avis/rut/vojkaps/87.htm>.
- Časové řady statistických ukazatelů. In: *Ústav pro informace ve vzdělávání*, [online], [cit. 2007-11-20]. Dostupné na WWW: <http://stistko.uiv.cz/vo/rada.asp>.

- ČONKOVÁ, Z. Moje zkušenosti - práce romské pedagogické asistentky. In: *Vychovatel - asistent učitele, aneb romský pedagogický asistent v české škole*. [online - dokument ve tvaru pdf]. Praha: Nová škola o. p. s., str. 29-30. [cit. 2007-10-03]. Dostupné na WWW: <http://www.novaskola.org/web/data_cs/doc/m7/s2_clanek1_11.pdf>.
- *Etický kodex sociálních pracovníků České republiky*, [online]. Společnost sociálních pracovníků České republiky. Vloženo 24. 10. 2006. [cit. 2007-12-02]. Dostupné na WWW: <<http://sspcr.unas.cz/?q=node/13>>.
- GLÓSSLOVÁ, Š. *Legislativní rámec vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na ZŠ: vývoj od roku 1984 a současná praxe*. Diplomová práce (vedoucí PaedDr. Petr Bauman). České Budějovice: 2006, 81 str. [online verze], [cit. 2007-11-23] Dostupné na WWW: <http://www.tf.jcu.cz/cz_lmenu/katedry/pedag/index.php>.
- HOLOMEK, K. Několik poznámek k práci romských pedagogických asistentů. In: *Vychovatel - asistent učitele, aneb romský pedagogický asistent v české škole*. [online - dokument ve tvaru pdf], Praha: Nová škola o. p. s., str. 15-16. [cit. 2007-10-03]. Dostupné na WWW: <http://www.novaskola.org/web/data_cs/doc/m7/s2_clanek1_11.pdf>.
- *Info SOŠ - dálkové studium*, [online]. Evangelická akademie Praha - Vyšší odborná škola sociální práce a střední odborná škola. [cit. 2008-02-15]. Dostupné na WWW: <http://eapraha.cz/joomla/index.php?option=com_content&task=view&id=18&Itemid=44>.
- *Informace MŠMT k zabezpečení vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence č.j. 14 453/2005-24*. [online]. Metodický portál RVP. Speciální vzdělávání, [cit. 2008-02-19]. Dostupné na WWW: <<http://www.rvp.cz/clanek/298/431>>.
- *Informace o přijímacím řízení 2008/2009*. [online]. Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita v Brně. Poslední aktualizace 1. 11. 2007. [cit. 2008-02-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.ped.muni.cz/wstud/prijimacky/ostudiu4.htm>>.
- *Informace o studijních oborech garantovaných a realizovaných Katedrou pedagogiky ve studijním roce 2007/2008*. [online - soubor ve formátu ppt]. Pedagogická fakulta,

Univerzita Palackého Olomouc, [cit. 2008-02-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.kpg.upol.cz/data/prezentace.ppt>>.

JINDRÁKOVÁ, L. - VAŇKOVÁ, K. Projekt Tandem. In: *Spolupráce s vychovatelem - asistentem pedagoga, aneb jak vytvořit ve škole tandem*, [online dokument ve tvaru pdf], Praha: Nová škola, o. p. s., 2003, str. 6-7. [cit. 2007-11-23]. Dostupné na WWW: <http://www.novaskola.org/web/data_cs/doc/m7/s2_clanekl_10.pdf>.

JINDRÁKOVÁ, L. - VAŇKOVÁ, K. Rozhovor s Mgr. Ivetou Němečkovou. In: *Spolupráce s vychovatelem - asistentem pedagoga, aneb jak vytvořit ve škole tandem*, [online dokument ve tvaru pdf], Praha: Nová škola, o. p. s., 2003, str. 8-9. [cit. 2007-11-23], Dostupné na WWW: <http://www.novaskola.org/web/data_cs/doc/m7/s2_clanekl_10.pdf>.

Katalog kurzů, [online]. Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a Středisko služeb školám, České Budějovice, [cit. 2008-02-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.zvas.cz/katalog/aktualni.php>>.

Katalog KVIC 2. pololetí 2007 - Nový Jičín, [online - soubor ve formátu doc]. Krajské zařízení pro vzdělávání pedagogických pracovníků a informační centrum, Nový Jičín, příspěvková organizace, [cit. 2008-02-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.kvic.cz/showFile.asp?ID=2075>>.

Katalog vzdělávacích akcí a dalších služeb pro 1. pololetí 2008. [online - dokument ve formátu pdf]. Služba škole Mladá Boleslav, [cit. 2008-02-10], Dostupné na WWW: <http://www.sskolemb.cz/doc/Katalog_2008_vse.pdf>.

Kurz pedagogického minima pro romské asistenty, [online], HUMANITAS-PROFES, o. p. s., Praha. [cit. 2008-02-13], Dostupné na WWW: <<http://www.humanitas-profes.cz/program4.htm>>.

Kurzy v rámci celoživotního vzdělávání, [online], Masarykova univerzita v Brně. Poslední aktualizace 7. 2. 2008. [cit. 2008-02-10], Dostupné na WWW: <<http://www.ped.muni.cz/wstud/czv/kurzy.htm>>.

LOUŠKA, J. Pedagogická asistence a její zajištění v Praze. In: *Asistence v podpoře žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Seminář 2006.* [CD-ROM]. Praha: Somatopedická společnost, 24. 11. 2006.

Metodický pokyn ke zřizování funkce asistenta pedagoga pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním č.j. 189367/2007/SMT/1638/2007. [online - dokument ve formátu pdf]. Ústecký kraj. Poslední aktualizace 16. 11. 2007. [cit. 2008-01-23]. Dostupné na WWW: <<http://skolstvi.kr-ustecky.cz/soubory/450018/metodicky%5Fpokyn%5Fap.pdf>>.

Nabízíme, [online]. Speciálně pedagogické centrum při Základní škole pro žáky se specifickými poruchami učení a Mateřské škole logopedické SCHOLA-VIVA, o.p.s., Šumperk, [cit. 2008-02-12]. Dostupné na WWW: <<http://skola.dodsource.cz/index.php?page=nabizime>>.

Nařízení vlády č. 469/2002 ze dne 5. srpna 2002 ve znění k 1. lednu 2007. [online - soubor ve formátu pdf]. MPSV. [cit. 2007-12-19]. Dostupné na WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/3348/Katalog_praci.pdf>.

Nařízení vlády č. 469/2002 ze dne 5. srpna 2002, kterým se stanoví katalog prací a kvalifikační předpoklady a kterým se mění nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, [online - dokument ve formátu pdf]. MPSV. [cit. 2008-02-17], Dostupné na WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/3348/Katalog_praci.pdf>.

O asistentech. Kdo je vychovatel - asistent učitele, [online]. Praha: Nová škola, o.p.s. [cit. 2007-11-25]. Dostupné na WWW: <http://www.novaskola.org/asistent/sites/o_asistentech/index.htm>.

Obor středního vzdělání a středního vzdělání s maturitní zkouškou, [online]. Střední škola prof. Zdeňka Matějčka, Ostrava - Porubá, p.o. Poslední aktualizace 4. 2. 2008. [cit. 2008-02-09]. Dostupné na WWW: <http://www.skolspec.cz/char_oboru_ram.htm>.

Osobní asistent a Asistent pedagoga - jednání MPSV a MŠMT ze dne 29.7.2004. [online]. MPSV. Poslední aktualizace 10. 5. 2005. [cit. 2007-10-13]. Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/1084>>.

Pedagogika pro asistenty ve školství, [online], [cit. 2008-01-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.vos-oamost.cz/studium/pas1.htm>>.

Profily absolventů v jednotlivých studijních programech a oborech, [online]. Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze. [cit. 2008-02-05]. Dostupné na WWW: <<http://it.pedf.cuni.cz/studijni/index.php?menu=153>>.

Programová nabídka vzdělávacích akcí v rámci DVPP leden - únor 2008. [online - dokument ve formátu doc]. Pedagogicko-psychologická poradna Ústeckého kraje a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, p. o. [cit. 2008-02-23], Dostupné na WWW:

<<http://www.pppuk.cz/dvpp/Progr.nab leden,unor%202008.doc>>.

Předškolní a mimoškolní pedagogika. In: *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce*, [online]. Národní ústav odborného vzdělávání, 2007. [cit. 2008-01-08]. Dostupné na WWW:

<<http://www.infoabsolvent.cz/KatalogOboru/KartaStrOboru.aspx?Obor=10842&Kategorie=M&SkupinaOboru=75&DruhVzdelani=42&Kraj=CZ071>>.

Přijímací řízení, [online]. Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita v Brně. [cit. 2008-02-05]. Dostupné na WWW:

<<http://is.muni.cz/prihlaska/info.pl?utyp=BM;beh=222;beh=271;ufak=1441>>.

Príloha č. 8 k vyhlášce č. 317/2005 Sb. [online dokument ve tvaru pdf]. [cit. 2007-12-23]. Dostupné na WWW:

<http://www.msmt.cz/uploads/soubory/vyhlaska317_2005.pdf>.

Setkání romských pedagogických asistentů, učitelů a ředitelů škol. In: *Vychovatel - asistent učitele, aneb romský pedagogický asistent v české škole*, [online - dokument ve tvaru pdf]. Praha: Nová škola o. p. s., str. 21-22. [cit. 2007-10-03]. Dostupné na WWW: <http://www.novaskola.org/web/data_cs/doc/m7/s2_clanekl_11.pdf>.

Seznam občanských sdružení, [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 2008-02-12]. Dostupné na WWW:

<<http://www.mvcr.cz/rady/sdruzeni/sdruz014.html>>.

- SCHINDLER, R. *Závěrečná zpráva. Maturita bez handicapu 2005*. [online - dokument ve formátu pdf]. Ústav pro informace ve vzdělávání; Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání. Září 2005. 55 str. [cit. 2007-12-14], Dostupné na WWW:
<http://www.ceremat.cz/novamaturita/st/download/zaverecna_zprava_MBH05.pdf>.
- Sociální činnost v prostředí etnických minorit. In: *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce*, [online]. Národní ústav odborného vzdělávání, 2007. [cit. 2008-02-15]. Dostupné na WWW:
<<http://www.infoabsolvent.cz/KatalogOboru/KartaStrOboni.aspx?Obor=10866&Kategorie=M&SkupinaOboru=75&Kraj=CZOH>>.
- Sociální péče - sociální činnost pro etnické skupiny. In: *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce*, [online]. Národní ústav odborného vzdělávání, 2007. [cit. 2008-01-08], Dostupné na WWW:
<[http://www.infoabsolvent.cz/KatalogOboru/KartaStrOboru.aspx?Obor=10861&Kategorie=M&SkupinaC\)boru=75&Kraj=CZ021&01cres=CZ0214#zacatekMapy](http://www.infoabsolvent.cz/KatalogOboru/KartaStrOboru.aspx?Obor=10861&Kategorie=M&SkupinaC)boru=75&Kraj=CZ021&01cres=CZ0214#zacatekMapy)>.
- Sociální pedagogika a teologie. In: *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce*, [online]. Národní ústav odborného vzdělávání, 2007. [cit. 2008-02-15]. Dostupné na WWW:
<<http://www.infoabsolvent.cz/KatalogOboru/KartaStrOboru.aspx?Obor=39063&Kategorie=N&SkupinaOboru=75&Kraj=CZO11>>.
- *Sociální pedagogika*, [online]. Vyšší odborná škola pedagogická a sociální, Střední odborná škola pedagogická a Gymnázium s esteticko-výchovným zaměřením. Praha, [cit. 2008-02-18]. Dostupné na WWW: <<http://www.pedevropska.cz/page4.asp>>.
- Sociální pedagogika. In: *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce*. [online]. Národní ústav odborného vzdělávání, 2007. [cit. 2008-02-01], Dostupné na WWW:
<<http://www.infoabsolvent.cz/KatalogOboai/KartaStrOboru.aspx?Obor=10852&Kategorie=N&SkupinaOboru=75&Kraj=CZO11>>.

- *Studijní katalog pro akademický rok 2007/2008 - prezenční studium*, [online]. Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita v Brně. [cit. 2008-02-19]. Dostupné na WWW: <http://www.ped.muni.cz/wstud/studkat/0708_prez/main0708_prez.htm>.
- *Studijní obor*. [online]. Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita v Brně. [cit. 2008-02-19]. Dostupné na WWW: <http://www.muni.cz/ped/study/fields/7507R025?study_type=B&study_form=K&study_programme=19&field_group=5>.
- *Studijní programy KPD*. [online]. Pedagogická fakulta, Ostravská univerzita v Ostravě, [cit. 2008-02-05], Dostupné na WWW: <<http://pdf.osu.cz/kpd/index.php?kategorie=406&id=666>>.
- *Studium na Vyšší odborné škole pedagogické a sociální*, [online]. Vyšší odborná škola pedagogická a sociální, Střední pedagogická škola v Kroměříži, [cit. 2008-02-17]. Dostupné na WWW: <<http://www.ped-km.cz/vos.html>>.
- Studium pro asistenty pedagoga podle § 20 písm. e) zákona č. 563/2004 Sb. In: *EduCity. Největší nabídka on-line vzdělávání*, [online], [cit. 2008-02-10]. Dostupné na WWW: <<http://educity.cz/skoleni-kurzy/studium-pro-asistenty-pedagoga-podle-20-pism-e-zakona-c-563/c404074>>.
- *Studium pro asistenty pedagoga podle §20 písm.e) zákona 563/2004 Sb. a § 4 vyhlášky č. 317/2005 Sb.* [online - soubor ve formátu doc]. Středisko služeb školám a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Hodonín, [cit. 2008-02-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.ssshodonin.cz/data/Asistentpedagoga.doc>>.
- *Studium pro asistenty pedagoga*, [online]. Centrum celoživotního vzdělávání Pardubice, [cit. 2008-02-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.ccvpardubice.cz/public/podrobnosti.php3?id=ldfe6fa3166559343685ed6a058eb985&kod=1317180>>.
- *Studium pro asistenty pedagoga*, [online]. Pedagogické centrum Vysočina. Vytvořeno/změněno 15. 1. 2008. [cit. 2008-02-11], Dostupné na WWW: <http://www.pcvysocina.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=600139&id=1911&p1=1154>.

- *Studium pro asistenty pedagoga*, [online]. Vzdělávací zařízení středočeského kraje, [cit. 2008-02-10], Dostupné na WWW: <<http://www.vzsk.cz/akce/2403A10>>.
- Studium pro asistenty pedagoga. In: *Vzdělávací programy*, [online]. Národní institut pro další vzdělávání. Praha. [cit. 2008-02-13]. Dostupné na WWW: <http://www.nidv.cz/akce.php?id_oddilu=1&pracoviste_aktuality=&rok_kurzu=081&hledat_toto=asistent+pedagoga&submit=Vyhledat>.
- Studium pro pedagoga volného času a asistenta pedagoga podle § 22 odst. 1 písm. b) zákona č. 563/2004 Sb. In: *EduCity. Největší nabídka on-line vzdělávání*, [online], [cit. 2008-02-11]. Dostupné na WWW: <<http://educity.cz/skoleni-kurzy/studium-pro-pedagoga-volneho-casu-a-asistenta-pedagoga-podle/c450866>>.
- *Studium*, [online]. Jabok - Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická, Praha. [cit. 2008-02-15], Dostupné na WWW: <<http://www.jabok.cuni.cz/index.php?ids=2020>>.
- * SMEJKALOVÁ, H. - TEPLÁ, M. *Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením*, [online - dokument ve tvaru doc]. Asociace pracovníků speciálně pedagogických center, 2007. [cit. 2007-11-01], Dostupné na WWW: <www.apspc.cz/files/Asistent%20pedagoga.doc>.
- TEPLÁ, M. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence. In: *Asistence v podpoře žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Seminář 2006*. [CD-ROM]. Praha: Somatopedická společnost, 24. 11. 2006.
- *Vyhlášení rozvojového programu MŠMT „Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním v roce 2007“*. [online], MŠMT. [cit. 2008-02-22]. Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/vyhlaseni-rozvojoveho-programu-msmt-financovani-asistentu-pedagoga-pro-deti-zaky-a-studenty-se-socialnim-znevychodnenim-v-roce-2007>>.
- *Vyhlášení rozvojového programu MŠMT ze dne 11.12.2007 „Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním pro rok 2008“*. [online]. MŠMT. [cit. 2008-02-22], Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/ministerstvo/vyhlaseni-rozvojoveho-programu-msmtze-dne-11->

12-2007-financovani-asistentu-pedagoga-pro-deti-zaky-a-studenty-se-socialnim-znevychodnenim-pro-rok-2008>.

- *Vyhláška č. 317/2005 Sb. ze dne 27. července 2005 o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků.* [online], [cit. 2007-11-22], Dostupné na WWW: <http://abonent.lexdata.ez/lexdata/sb_free.nsf/0/C12571D20046A0B2C125705400384114>.
- *Vyhláška č. 72/2005 Sb. ze dne 9. února 2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních,* [online], [cit. 2008-02-01]. Dostupné na WWW: <http://abonent.lexdata.ez/lexdata/sb_free.nsf/0/C12571D20046A0B2C1256FAA00520BAA>.
- *Vyhláška č. 73/2005 Sb. ze dne 9. února 2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.* [online], [cit. 2007-11-22], Dostupné na WWW: <http://abonent.lexdata.ez/lexdata/sb_free.nsf/0/C12571D20046A0B2C1256FAA005227C9>.
- *Výsledky rozvojového programu Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním v roce 2007.* [online - dokument ve formátu xls]. MŠMT. [cit. 2008-02-17], Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/uploads/soubory/zakladni/MSSchvalenadotacecelkem.xls>>.
- *Vzdělávací programy IPPP ČR pro 1. pololetí školního roku 2007/2008.* [online - dokument ve formátu pdf]. Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2007. [cit. 2007-10-18]. Dostupné na WWW: <<http://www.ippp.cz>>.
- *Zákon č. 179/2006 Sb. ze dne 5. května 2006 o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů,* [online], [cit. 2008-01-20]. Dostupné na WWW: <http://abonent.lexdata.ez/lexdata/sb_free.nsf/0/C12571D20046A0B2C1257164003E81F4>.

- *Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce*, [online - dokument ve formátu pdf]. MPSV. [cit. 2008-02-17]. Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/2919/262-2006.pdf>>.
- *Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších změn*. [online]. Arnet onLine. [cit. 2008-02-19]. Dostupné na WWW: <<http://www.zakonycr.cz/seznamy/5612004Sb.html>>.
- *Zákon č. 563/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů*. [online]. [cit. 2007-11-20]. Dostupné na WWW: <http://www.lexdata.cz/web/sb_free.nsf/citace/563_2004_Sb.7opendocument>.
- *Žádost o zřízení místa asistenta pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním*. [online - dokument ve formátu doc]. Ústecký kraj. Poslední aktualizace 16. 11. 2007. [cit. 2008-01-23]. Dostupné na WWW: <<http://skolstvi.kr-ustecky.cz/soubory/450018/AP%5Fsocial%5Fzadost.doc>>.
- *Žádost o zřízení místa asistenta pedagoga pro žáky se zdravotním postižením*, [online - dokument ve formátu doc]. Ústecký kraj. Poslední aktualizace 16. 11. 2007. [cit. 2008-01-23]. Dostupné na WWW: <<http://skolstvi.kr-ustecky.cz/soubory/450018/ap%5Fzdravot%5Fzadost.doc>>.

20 Přílohy

Příloha 1 - Přehled změn souvisejících s funkcí asistenta pedagoga¹⁷⁰

Období	Název funkce	Financování mzdových prostředků	Dokumenty	Vzdělávání RPA
1993 - 1997	Romský pedagogický asistent (RPA)	Roli zaměstnavatelů měly neziskové organizace, které získávaly a přerozdělovaly fin. prostředky na mzdy RPA		Nová škola, o. p. s. 1. kurz ped. minima pro RPA Společenství Romů na Moravě, o. p. s.
1998 - 1999	Romský pedagogický asistent (RPA)	Finanční prostředky k hrazení mzdových nákladů jsou vyčleněny ze státního rozpočtu; finance školám přiznává a přerozděluje MŠMT	Usnesení vlády ČR č. 686 z 29. 10. 1998 Informace o zřízení funkce romského asistenta v základní a zvláštní škole, č. j. 14 170/98 - 22	Nová škola, o. p. s. Kurz „Další vzdělávání RPA“ Humanitas - Profes, o. p. s. Kurz pedagogického minima Ped. fakulta MU v Brně Kurz ped. vzdělávání RPA
2000 - 2004	Vychovatel - asistent učitele	Finanční prostředky k hrazení mzdových nákladů jsou vyčleněny ze státního rozpočtu; finance školám přiznává a přerozděluje MŠMT	Metodický pokyn MSMT ČR ke zřízení přípravných tříd pro děti se sociálním znevýhodněním a k ustanovení funkce vychovatele - asistenta učitele, č.j. 25 484/2002-22	Nová škola, o. p. s. Kurzy týmové spolupráce učitelů a asistentů učitelů Tandem Přípravný kurz k přijímacím zkouškám na SPŠ Humanitas - Profes, o. p. s. Kurz pedagogického minima Kabinet multikulturní výchovy Ped. F MU v Brně Kurz ped. - psych. přípravy" VOŠ, SPgŠ a OA

¹⁷⁰ GLÓSSLOVÁ, Š. *Legislativní rámec vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na TĚ: vývoj od roku 1984 a současná praxe*, (2006), str. 68.

				<p>Most</p> <p>Vzdělávací program „Pedagogika pro asistenty školství“</p> <p>Step by Step ČR, o. s.</p> <p>Projekt Kukadla - Jakhora</p>
Od 1. 1. 2005	Asistent pedagoga (AP)	0 zřízení a financování pozice AP rozhodují krajské úřady	<p>Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, střední, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)</p> <p>Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovních a změně některých zákonů</p> <p>Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných</p> <p>Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků</p> <p>Informace MŠMT k zabezpečení vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP s podporou asistence, č. j. 14 453/2005 - 24</p>	<p>Humanitas - Profes, o. p. s. - Kurz pedagogického minima</p> <p>Ped. F MU v Brně - kurz ped. - psych. přípravy</p> <p>VOŠ, SPgŠ a OA</p> <p>Most - Vzdělávací program „Pedagogika pro asistenty ve školství“</p>

Příloha 2 - Předpoklady pro výkon funkce pedagogického pracovníka¹⁷¹

§ 3 Předpoklady pro výkon funkce pedagogického pracovníka

(1) Pedagogickým pracovníkem může být ten, kdo splňuje tyto předpoklady:

- a) je plně způsobilý k právním úkonům,
- b) má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává,
- c) je bezúhonný,
- d) je zdravotně způsobilý a
- e) prokázal znalost českého jazyka, není-li dále stanoveno jinak.

(2) Za bezúhonného se pro účely tohoto zákona považuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen

- a) za úmyslný trestný čin, nebo
- b) za trestný čin nedbalostní spáchaný v souvislosti s výkonem činnosti pedagogického pracovníka, pokud se na něj nehledí, jako by nebyl odsouzen.

(3) Bezúhonnost prokazuje fyzická osoba před vznikem pracovněprávního vztahu předložením výpisu z evidence Rejstříku trestů; výpis nesmí být starší než 3 měsíce.

(4) V průběhu trvání pracovněprávního vztahu je pedagogický pracovník povinen předložit řediteli školy nebo řediteli zařízení sociální péče výpis z evidence Rejstříku trestů, pokud byl pravomocně odsouzen za trestný čin, jímž by mohl pozbýt předpoklad bezúhonnosti.

(5) Posuzování předpokladu podle odstavce 1 písm. d) se řídí zvláštním právním předpisem.

(6) Uznávání odborné kvalifikace a splnění předpokladu bezúhonnosti u státních příslušníků členských států Evropské unie, případně jejich rodinných příslušníků, a státních příslušníků ostatních států se řídí zvláštními právními předpisy.

¹⁷¹ Zákon č. 563/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících a o znění některých zákonů. Dostupné na WWW:

<http://www.lexdata.cz/web/sb_free.nsf/citace/563_2004_Sb.7opendocument>.

Příloha 3 - Znalost českého jazyka

§ 4 Znalost českého jazyka

(1) Fyzická osoba, která získala příslušnou odbornou kvalifikaci stanovenou tímto zákonem v jiném vyučovacím jazyce než českém, je povinna prokázat znalost českého jazyka zkouškou, pokud není dále stanoveno jinak.

(2) Zkoušku z českého jazyka lze vykonat na vysoké škole v rámci programu celoživotního vzdělávání nebo v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků¹⁷⁴ nebo v jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky¹⁷⁵.

(3) Zkouška nenahrazuje odbornou kvalifikaci k výuce českého jazyka na základních, středních a vyšších odborných školách.

(4) Prokázání znalosti českého jazyka se nevyžaduje u fyzické osoby,

a) která bude působit ve škole s jiným vyučovacím jazykem než českým,

b) která úspěšně vykonala maturitní zkoušku z českého jazyka a literatury,

c) která vyučuje cizí jazyk nebo konverzaci v cizím jazyce."

¹⁷² Zákon č. 563/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Dostupné na WWW:

<http://www.lexdata.cz/web/sb_free.nsf/citace/563_2004_Sb.7opendocument>.

¹⁷³ Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁴ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

¹⁷⁵ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Příloha 4 - Náplň práce asistenta pedagoga podle kariérních stupňů¹⁷⁶

ASISTENT PEDAGOGA

Kariérní stupeň	základní činnost	specializovaná činnost nebo specializace v základním oboru	odborná kvalifikace	důlší kvalifikační předpoklady	j
1.	Pomocné výchovné práce zaměřené na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků. Pomocné výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků. (4. platová třída)	ne	§ 20 písm. e) z.	ne	
2.	Výchovné práce zaměřené na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků. Výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků. (6. platová třída)	ne	§ 20 písm. a) až d) z.	ne	
3.	Výklad textu, popřípadě učební látky a individuální práce s dětmi podle stanovených osnov a pokynů. (7. platová třída)	ne	§ 20 písm. a) až d) z.	ne	
4.	Výchovně vzdělávací činnost podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele zaměřena na specifické potřeby dítěte nebo žáka nebo skupiny dětí nebo žáku ve třídě nebo výchovné skupině. (8. platová třída)	ne	§ 20 písm. a) až d) z.	ne	
5.	Výchovně vzdělávací činnost podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele zaměřená na specifické potřeby dítěte nebo žáka nebo skupiny dětí nebo žáků ve třídě nebo výchovné skupině. (8. platová třída)	ano	§ 20 písm. a) až d) z..	§ 9 v. 2 roky praxe	

¹⁷⁶ Příloha č. 8 k vyhlášce č. 317/2005 Sb., Dostupné na WWW:

<http://www.msmt.cz/uploads/soubory/vyhlaska317_2005.pdf>.

Príloha 5 - Učební plán SPgŠ Most¹⁷⁷

Kategorie a názvy předmětů	středních a vyšších odborných škola					
	1.	2.	3.	4.	5.	Celkem
1. Povinné předměty	220/180	220/190	220/160	220/180	200/190	1080/900
a) Základní						
Český jazyk a literatura	20/20	20/20	30/30	40/40	40/40	150/150
Cizí jazyk		30/30	30/30	30/30	30/30	120/120
Dějepis			10	10		20
Občanská nauka			10	10		20
Matematika			10/10	20/20	20/20	50/50
Zdravotní nauka	10	10				20
Příroda a člověk			20			20
Pedagogika	20/10	10/10	20/10	20/10	10/10	80/50
Psychologie	20/10	20/10	20/10	20/10	20/10	100/50
Hudební výchova	20/20	20/20				40/40
Výtvarná výchova	20/20	20/20				40/40
Tělesná výchova	20/20	20/20				40/40
Osobnostní a dramatická výchova	20/20					20/20
Informační a komunikační technologie	10/10	10/10	10/10	10/10		40/40
Metodika práce s menšinami	10/10	10/10	10/10	10/10		40/40
Kultura a tradice národnostních menšin	10	10				20
Jazyk národnostní menšiny	20/20	20/20	20/20			60/60
Odborná praxe	20/20	20/20	20/20	20/20	20/20	100/100
b) Výběrové a volitelné předměty						
Volitelná výchova s metodikou			10/10	10/10	20/20	40/40
- hudební výchova s metodikou						
- výtvarná výchova s metodikou						
- tělesná výchova s metodikou						
Volitelný seminář				10/10	20/20	30/30
Konverzace v cizím jazyce				10/10	20/20	30/30

Využití tvdnů ve školním roce:

Činnost	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.
Vyučování podle plánu	35	32	34	34	30
Zkoušky	4	4	4	4	4
Odborné stáže a odborná praxe	-	1	1	1	-
Závěrečná zkouška	-	2	-	-	-
Maturitní zkoušky	-	-			2
Časová rezerva	1	1	1	1	1
Celkem	40	40	40	40	37

¹⁷⁷ Pedagogika pro asistenty ve školství. Dostupné na WWW: <<http://www.vos-oamost.cz/studium/pas1.htm>>.

Příloha 6 - Žádost o zřízení funkce asistenta pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním¹⁷⁸

ŽÁDOST

o zřízení místa asistenta pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním

Asistent pedagoga pro děti, žáky, studenty se sociálním znevýhodněním podle ustanovení § 16 odst. (4) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, (školský zákon), v platném znění a v souladu s ustanovením § 20 zákona č. 563/2004 Sb., (o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů), v platném znění.

I. informace o škole

- počet žáků celkem
- z toho podíl dětí, žáků a studentů se sociálním znevýhodněním

II. informace o uchazeči

- *jméno* *datum* narození (musí být starší 18 let)
- nejvyšší dosažené vzdělání (minimálně dokončené základní vzdělání)
- kopie o dosaženém vzdělání
- kurz pedagogického minima **ano -ne**
- návrh platového zařazení (třídcí/stupeň)
- předpokládaný finanční rozpočet na kalendářní rok
- předpokládaný termín nástupu
- náplň práce

**PODPIS ŘŠ
RAZÍTKO ŠKOLY**

¹⁷⁸ Žádost o zřízení místa asistenta pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním. Dostupné na WWW: <<http://skolstvi.kr-ustecky.cz/soubory/450018/AP%5Fsocial%5Fzadost.doc>>.

Příloha 7 - Žádost o zřízení funkce asistenta pedagoga pro žáky se zdravotním postižením¹⁷⁹

ŽÁDOST

o zřízení místa asistenta pedagoga pro žáky se zdravotním postižením

Asistent pedagoga pro zdravotně postižené děti, žáky, studenty podle ustanovení § 16 odst. (2) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění a v souladu se zákonem č. 563/2004 Sb., (o pedagogických pracovnících), v platném znění.

I. informace o uchazeči na místo asistenta

- + jméno
- datum narození (musí být starší 18 let)
- nejvyšší dosažené vzdělání (minimálně dokončené základní vzdělání)
- kopie o dosaženém vzdělání
- kurz pedagogického minima **ano -ne**
- návrh platového zařazení (třída/stupeň)
- předpokládaný finanční rozpočet na kalendářní rok
- předpokládaný termín nástupu
- náplň práce

II. informace o zdravotně postiženém dítěti

- typ zdravotního postižení, posudek odborného pracoviště (SPC, PPP) - doporučení asistentské pomoci včetně návrhu časové dotace a pracovní náplně

Na ZŠ zůstává tento asistent pedagoga po dobu pobytu postiženého dítěte na škole.

**PODPIS ŘŠ
RAZÍTKO ŠKOLY**

¹⁷⁹ Žádost o zřízení místa asistenta pedagoga pro žáky se zdravotním postižením. Dostupné na WWW: <<http://skolstvi.kr-ustecky.cz/soubory/450018/ap%5Fzdravot%5Fzadost.doc>>.

Příloha 8 - Pracovní poměr na dobu určitou¹⁸⁰

§ 39 Pracovní poměr na dobu určitou

- (1) Pracovní poměr trvá podobu neurčitou, nebyla-li výslovně sjednána doba jeho trvání.
- (2) Trvání pracovního poměru mezi týmiž účastníky je možné sjednat celkem na dobu nejvýše 2 let ode dne vzniku tohoto pracovního poměru; to platí i pro každý další pracovní poměr na dobu určitou sjednaný v uvedené době mezi týmiž účastníky. Jestliže od skončení předchozího pracovního poměru na dobu určitou uplynula doba alespoň 6 měsíců, k předchozímu pracovnímu poměru na dobu určitou mezi týmiž účastníky se nepřihlíží.
- (3) Ustanovení odstavce 2 se nevztahuje na případy, kdy dochází k pracovnímu poměru na dobu určitou
 - a) podle zvláštního právního předpisu nebo kdy zvláštní právní předpis stanoví pracovní poměr na dobu určitou jako podmínku pro vznik dalších práv,
 - b) z důvodu náhrady dočasně nepřítomného zaměstnance na dobu překážek v práci na straně zaměstnance.
- (4) Jsou-li dány vážné provozní důvody na straně zaměstnavatele nebo důvody spočívající ve zvláštní povaze práce, kterou má zaměstnanec vykonávat, nepostupuje se podle odstavce 2 za podmínky, že v písemné dohodě zaměstnavatele s odborovou organizací budou tyto důvody blíže vymezeny; ustanovení § 51 občanského zákoníku v tomto případě není možné použít. Písemnou dohodu s odborovou organizací je možné nahradit vnitřním předpisem jen v případě, že u zaměstnavatele nepůsobí odborová organizace.
- (5) Sjedná-li zaměstnavatel se zaměstnancem trvání pracovního poměru na dobu určitou, ačkoliv nebyly splněny podmínky stanovené v odstavcích 2 až 4, a oznámil-li zaměstnanec před uplynutím sjednané doby písemně zaměstnavateli, že trvá na tom, aby ho dále zaměstnával, platí, že se jedná o pracovní poměr na dobu neurčitou. Návrh na určení, zda byly splněny podmínky uvedené v odstavcích 2 až 4, může jak zaměstnavatel, tak i zaměstnanec uplatnit u soudu nejpozději do 2 měsíců ode dne, kdy měl pracovní poměr skončit uplynutím sjednané doby.
- (6) Ustanovení odstavců 2 až 5 se nevztahují na pracovní smlouvu zakládající pracovní poměr na dobu určitou sjednanou mezi agenturou práce a zaměstnancem za účelem výkonu práce u uživatele (§ 2 odst. 5, § 308 a 309).

¹⁸⁰ Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006, zákoník práce. Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/2919/262-2006.pdf>>.

Příloha 9 - Katalog prací číslo 2.16.5. Asistent pedagoga¹⁸¹

2.16.5 ASISTENT PEDAGOGA

4. platová třída

1. Pomocné výchovné práce zaměřené na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků nebo studentů.
2. Pomocné výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků.

5. platová třída

1. Provádění rutinních prací při výchově dětí a žáků nebo studentů, upevňování jejich společenského chování, pracovních, hygienických a jiných návyků, péče a pomoc při pohybové aktivizaci dětí a žáků nebo studentů.

6. platová třída

1. Výchovné práce zaměřené na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků nebo studentů.
2. Výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků.

7. platová třída

1. Výklad textu, popřípadě učební látky a individuální práce s dětmi a žáky nebo studenty podle stanovených vzdělávacích programů a pokynů.

8. platová třída

1. Vzdělávací a výchovná činnost podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele zaměřená na speciální vzdělávací nebo specifické výchovné potřeby dítěte, žáka nebo studenta nebo skupiny dětí, žáků nebo studentů.

¹⁸¹ Nařízení vlády č. 469/2002 ze dne 5. srpna 2002, kterým se stanoví katalog prací a kvalifikační předpoklady a kterým se mění nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě. Dostupné na WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/3348/Katalog_praci.pdf>.

Příloha 10 - Osobní asistent a Asistent pedagoga - jednání MPSV a MŠMT ze dne 29.7.2004¹⁸²

Asistent pedagoga

- jeho pracovní náplní je zprostředkovávat výchovnou a vzdělávací činnost dětem se speciálními vzdělávacími potřebami, v případě potřeby pomáhat dětem s těžším zdravotním postižením se sebeobsluhou v době vyučování na základě pokynů pedagogického pracovníka (MŠMT zváží formulaci do náplně jeho práce)
- zařazen do Katalogu prací (NV č. 469/2002 Sb.)
- předpoklady pro výkon jeho činnosti jsou v návrhu zákona o pedagogických pracovnících (§ 20)
- ve vládním návrhu nového školského zákona není nárok na asistenta pedagoga deklaratorní (připomínka MPSV k § 16 akceptována MŠMT)
- akreditované vzdělávací kurzy pořádají PC (Pedagogická centra) a NNO

Osobní asistent

- jeho pracovní náplní v souvislosti s účastí dětí se speciálními vzdělávacími potřebami ve vyučovacím procesu je doprovod dítěte do školy nebo školského zařízení před počátkem vyučování a jeho vyzvednutí ze školy nebo školského zařízení po skončení vyučování včetně dalších podpůrných činností nasmlouvaných zákonnými zástupci žáka
- osobní asistenci podle Katalogu prací (NV č. 469/2002 Sb.) provádí pracovník sociální péče
- osobní asistence je druhem sociální služby v návrhu zákona o sociálních službách
- osobní asistenci poskytují nestátní neziskové subjekty, kterým je MPSV poskytována dotace na provoz
- akreditované vzdělávací kurzy pořádají NNO

Asistence během školního procesu spadá do kompetencí MŠMT, za asistenci mimo budovu školy odpovídá resort MPSV.

Asistent pedagoga vykonává činnosti, které dětem se speciálními vzdělávacími potřebami umožňují účastnit se vzdělávacího procesu ve škole nebo školském zařízení. V případě zvýšené potřeby zajištění sebeobslužných a doprovodných činností během školní docházky těchto dětí je na zvážení ředitele školy, zda bude situaci řešit pomocí i osobního asistenta. Ředitel školy může uzavřít s nestátní neziskovou organizací smlouvu poskytování sociální služby osobní asistence.

¹⁸² *Osobní asistent a Asistent pedagoga - jednání MPSV a MŠMT ze dne 29.7.2004.* Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/1084>>.

Příloha 11 - Výsledky rozvojového programu Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním v roce 2007¹⁸³

Žadatel	Požadavek prac. míst AP v roce 2007	Z toho nové schválených prac. míst	Žádaná dotace na rok 2007	Schválený počet nových míst	Schválený počet všech pracovních míst	Schválená dotace na rok 2007	Navýšení o 5 % zohledňující změnu plat. tarifů
Jihočeský	10,00	0,00	2 141 218,00	0,00	10,00	2 141 218,00	2 248 279
Jihomoravský	33,50	1,00	6 710 442,00	1,00	33,50	6 710 442,00	7 045 964
Karlovarský	14,00	0,00	2 579 497,00	0,00	14,00	2 579 497,00	2 708 472
Královéhradecký	21,24	9,23	4 462 685,00	5,70	18,24	3 662 627,00	3 845 758
Liberecký	18,75	0,50	3 726 658,00	0,50	18,75	3 726 658,00	3 912 991
Moravsko-slezský	66,64	2,00	14 222 974,00	2,00	66,64	14 222 974,00	14 934 123
Olomoucký	41,65	10,21	8 845 365,00	8,66	40,10	8 553 281,00	8 980 945
Pardubický	17,50	9,50	3 766 817,00	8,50	16,50	3 546 017,00	3 723 318
Plzeňský	6,75	4,00	1 587 780,00	2,50	5,25	1 235 400,00	1 297 170
Praha	11,00	2,00	2 108 436,00	0,50	9,50	1 838 412,00	1 930 333
Středočeský	25,86	0,86	5 247 251,00	0,86	25,86	5 247 251,00	5 509 614
Ústecký	77,29	14,00	14 651 724,00	12,00	75,29	14 374 944,00	15 093 691
Vysočina	8,50	1,00	1 944 587,00	1,00	8,50	1 944 587,00	2 041 816
Zlínský	9,975	1,00	1 941 597,00	0,000	8,975	1 747 604,88	1 834 985
Křesťanská ZŠ Jihlava	1,000	0,00	206 556,00	0,000	1,00	206 556,00	216 884
Církevní ZŠ Přemysla Pittra	10,000	0,00	1 990 488,00	0,000	10,00	1 990 488,00	2 090 012
Diag. ústav Dobřichovice	5,000	5,00	1 209 180,00	0,00	0,00	0,00	0
DD se školou Sedlec - Prčice	2,000	2,00	509 328,00	2,00	2,00	509 328,00	534 794
CELKEM ČR	380,655	62,30	77 852 583,00	45,22	364,11	74 237 284,88	77 949 149

¹⁸³ Výsledky rozvojového programu Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty

se sociálním znevýhodněním v roce 2007. Dostupné na WWW:

<<http://www.msmt.cz/uploads/soubory/zakladni/MSSchvalenadotacecelkem.xls>>.

Příloha 12 - Vzor dotazníku určeného účastníkům kurzu „Asistent pedagoga“ pořádaného Institutem pedagogicko-psychologického poradenství České republiky

Dotazník pro asistenty pedagoga

Chtěl bych touto cestou poprosit o pomoc při shánění materiálu k diplomové práci týkající se asistentů pedagoga. Děkuji za spolupráci. Karel Randák

Instrukce k vyplnění dotazníku: V dotazníku jsou dva typy otázek - buď vyberete z více možných odpovědí (u správné odpovědi označte příslušný čtvereček), nebo odpověď dopisujete na připravený řádek, případně doplňte za zvolenou odpověď doplňující informaci.

Zkratka AP znamená asistent pedagoga, OA znamená osobní asistent.

Pohlaví

☐ muž

☒ žena

Věk

- ☐ 18 až 30
- ☐ 31 až 40
- ☐ 41 až 50
- ☐ nad 51 let

Nejvyšší dosažené vzdělání

☐ bez základního vzdělání

☐ základní

středoškolské bez maturity

☐ středoškolské s maturitou

☐ vyšší odborné

- ☐ vysokoškolské

Znal/a jste před úvazkem tento druh zaměstnání?

- ☐ ne
- ☐ ano (chcete dopsat nějakou poznámku?)

Jakým způsobem jste získal/a práci AP?

- ☐ přes inzerát podaný rodiči

☐ přes inzerát podaný školou

☐ nabídka úřadu práce

☐ změnou pracovního poměru

- ☐ sám jsem si tuto práci vyhledal/a

☐ jinak

Definujte pojem asistent pedagoga

Jak si myslíte, že jsou vnímání AP?

rodiči -
dětmi -
učitelem -
veřejností -

Jakým způsobem jste byl/a pro své zaměstnání AP odborně vzdělán/a? (uved'te i probíhající způsoby vzdělávání, které ještě nemáte ukončené)

☐ nebyl jsem doposud vzděláván/a

☐ samostudium

U přípravné kurzy zajištěné odbornými institucemi (např. tyflocentra) - jaké

☐ účast na nejrůznějších seminářích - jaké

☐ studium speciální pedagogiky - v jakém oboru, na jaké škole

• mám pedagogické vzdělání (např. SPgŠ ukončenou maturitní zkouškou) - jaké

vzdělán/a třídním učitelem

☐ vzdělán/a rodičem

☐ jinak

Jak se vám jeví spolupráce s poradnami?

dobrá - v čem

špatná - v čem

Jak se vám jeví spolupráce s učitelem, školou?

dobrá - v čem

špatná - v čem

Jak se vám jeví spolupráce s rodinou, komunitou?

dobrá - v čem

špatná - v čem

V čem pocítujete nedostatky výkonu povolání AP?

Myslíte si, že podle náplně práce pracujete jako

☐ osobní asistent

☐ asistent pedagoga

☐ vychovatel

☐ učitel

☐ někdo jiný - kdo?

Jaká je přibližná náplň Vaší práce?

Jak Vás oslovují děti ve třídě?

☐ jménem

☐ pane učiteli/učitelko

☐ jinak

Jak dlouho pracujete jako AP?

Na jaký typ úvazku pracujete jako AP?

Q částečný

- úplný

Plánujete do budoucna změnu zaměstnání?

- ne

☐ ano - v jakém směru?

Cítíte se být náležitě finančně odměněn/a za vykonanou práci?

Q ano, ale

☐ ne, ale

Příloha 13 - Vzor dotazníku určeného zástupcům školských institucí

Dotazník pro školy

Chtěl bych touto cestou požádat o vyplnění dotazníku pro účely zpracování diplomové práce na téma „Postavení asistentů pedagoga“. Při výběru Vaší školy jsem vycházel ze seznamu školských institucí spolupracujících s Institutem pedagogicko psychologického poradenství ČR v roce 2006, tak jak je uveden v publikaci „Asistent pedagoga - stav v ČR 2006“.

Po vyplnění prosím dotazník uložte a poté odešlete na email. Případné připomínky k dotazníku napište prosím taktéž do emailu. Děkuji za spolupráci. Karel Randák

Instrukce k vyplnění dotazníku: V dotazníku jsou dva typy polí - buď vybíráte z více možných odpovědí (správnou odpověď nebo odpovědi zvolíte kliknutím na čtvereček) nebo odpověď dopisujete do připravené šedivé kolonky, která po umístění kurzoru zčerná a umožní psát text.

Jaký je druh Vašeho školského zařízení (např. základní škola, základní škola speciální, základní škola praktická...)?

Uveďte prosím následující počty

počet tříd Vaší školy

počet žáků

počet pedagogů

Je ve Vašem zařízení zaměstnán AP (asistent pedagoga)?

!jj ne, už není

- ne, nikdy nebyl
- ano, zaměstnáváme (počet) AP

Pokud jste zvolili možnost, že ve Vaší instituci není zaměstnán asistent pedagoga, nemusíte vyplňovat zbylé otázky, dotazník ale i přesto odešlete prosím zpět.

Co Vás vedlo k zavedení funkce AP ve Vašem zařízení (zvolte maximálně 3 možnosti)?

- vysoký počet žáků ze sociálně znevýhodňujícího prostředí
- vysoký počet žáků se zdravotním postižením

! Již potřeba spolupráce s rodinou

- pomoc učiteli/ce ve výchovně vzdělávacím procesu
- 2] problémy s žáky
- možnost zřízení AP (zakotvením v legislativě)

☐ žádost rodičů žáků

☐ žádost pedagoga

- jiné

Kde působí AP (pouze pokud působí na ZŠ, jiná školská zařízení nevyplňují)?

- působí výhradně na prvním stupni
- ☐ působí výhradně na druhém stupni
- ☐ působí na obou stupních naší školy

Z jakého důvodu je ve Vašem zařízení AP zaměstnán?

- Asistent pedagoga pro žáky se zdravotním postižením
- ☐ Asistent pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním

Stručně popište náplň práce AP (hodiny, na kterých je přítomen, typ dětí s individuálními vzdělávacími potřebami, činnost)?

Jaké máte zkušenosti se získáváním financí na AP?

Jakými institucemi byl AP školen a kdy?

V čem vidíte problém práce AP?

V jakých oblastech by měl být podle Vás AP vzděláván (zvolte maximálně 3 oblasti)?

- LU pedagogika
- ☐ psychologie
- 0 problematika etnických menšin
- SPU
- 1 J komunikace
- ~| sociologie
- jiné

Jaké by podle Vás měl mít asistent pedagoga vzdělání?

- ☐ základní
- středoškolské bez maturity
- středoškolské s maturitou
- Q vyšší odborné
- ☐ vysokoškolské
- jiné

Kolik AP by bylo ve Vaší škole optimální zaměstnat, kdybyste měli dostatečné finanční prostředky? počet AP

Na jaký pracovní úvazek zaměstnáváte AP?

- úplný
- ☐ částečný

Jak dlouho u Vás AP pracuje/jí (bráno od zanesení pojmu v legislativě)?

- od roku 2005
- od roku 2006
- od roku 2007
- od roku 2008

AP zaměstnáváte na dobu

- ☐ určitou
- neurčitou

Jak je AP zapojen do ŠVP?

Kdo dotazník na zařízení vyplnil?

- ředitel/ka

 zástupce ředitele

 výchovný poradce

J učitel/ka spolupracující s asistentem pedagoga

- jiná osoba, kdo?